EUROPOS ŽEMĖS ŪKIO FONDAS KAIMO PLĖTRAI: EUROPA INVESTUOJA Į KAIMO VIETOVES

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

LIETUVOS LEADER

ŠALČININKŲ RAJONO VIETOS VEIKLOS GRUPĖ

ŠALČININKŲ RAJONO VIETOS VEIKLOS GRUPĖ

ŠALČININKŲ RAJONO VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA

2014-2020 m.

Šalčininkai

2015

TURINYS		Psl.
I DALIS. KAS MES: MŪSŲ SIEKIAI IR DABARTIES BŪKLĖ		
1.	VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2030 m. ir VVG misija	3
2.	VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė	5
3.	VVG teritorijos stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (SSGG)	26
4.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas	28
II DALIS. KOKIE MŪSŲ TIKSLAI?		
5.	VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys	29
6.	VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis	30
7.	VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	31
III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?		
8.	LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas	37
9.	VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas	52
10.	VPS įgyvendinimo veiksmų planas	67
11.	VPS finansinis planas	77
12.	VPS įgyvendinimo rodikliai	79
13.	VPS įgyvendinimo vidaus stebėsena ir valdymas	81
IV DALIS. PRIEDAI		
5.2.1. VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama 2011 m. statistinė informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus		88
5.2.2. VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama 2013 / 2014 m. statistinė informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus		
5.2.3. VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama statistinė informacija		
5.2.4. VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų poreikių tyrimo duomenys		
5.8. VVG kolegialaus valdymo organo narių sąrašas		
5.9. VVG narių sąrašas		

I DALIS. KAS MES: MŪSŲ SIEKIAI IR DABARTIES BŪKLĖ

1. VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija

1.1. ***Informacija apie VVG***

Šalčininkų rajono vietos veiklos grupė (VVG) įsteigta 2003 m. gruodžio 30 d. Jos steigėjais buvo 24 asmenys, atstovaujantys įvairias vietos organizacijas: 6 vietos valdžios atstovai, 6 verslo atstovai, 6 visuomeninių organizacijų atstovai ir 6 kaimo bendruomenių organizacijų atstovai (žr. steigiamąjį protokolą).

VVG būstinės adresas: Vilniaus g. 49, LT-17116 Šalčininkai.

Šalčininkų r. VVG yra atvira naujiems nariams ir užtikrina atvirą ir nediskriminuojančią naujų narių, veikiančių arba gyvenančių VVG atstovaujamoje teritorijoje, priėmimo tvarką. Šalčininkų r. VVG sudaro 39 nariai, iš kurių 20 (t.y. 51 proc.) atstovauja pilietinę visuomenę, 8 (21 proc.) atstovauja verslą, 11 narių (28 proc.) – vietos valdžią (5.9 pried.).

Kolegialaus VVG valdymo organo (VVG Valdybos), turinčio teisę atstovaujamoje teritorijoje priimti sprendimus dėl KPP priemonės „LEADER“ įgyvendinimo, nariai renkami visuotiniame narių susirinkime pagal skaidrią ir demokratinę procedūrą. Valdybos nariai iš savo tarpo renka valdybos pirmininką 4 metų laikotarpiui.

Šalčininkų r. VVG Valdybą sudaro 12 narių, atstovaujančių skirtingiems sektoriams: 5 nariai (42 proc.) atstovauja pilietinę visuomenę, 4 nariai (33 proc.) verslą ir 3 nariai (25 proc.) vietos valdžią (5.8 pried.). VVG Valdybos sudėtis atitinka keliamiems reikalavimams – joje yra įvairaus amžiaus atstovai (asmenys iki 40 m. sudaro 50 proc.) ir abiejų lyčių atstovai (vyrų-moterų santykis 42 : 58).

4 iš 12 (33 proc.) Šalčininkų r. VVG valdybos narių yra išklausę mokymo kursus, tiesiogiai susijusius su BIVP metodo taikymu, kiti Valdybos nariai taip pat yra įsipareigoję išklausyti šiuos kursus artimiausiu metu.

ŠALČININKŲ R. R.VVG VALDYMO STRUKTŪROS SCHEMA

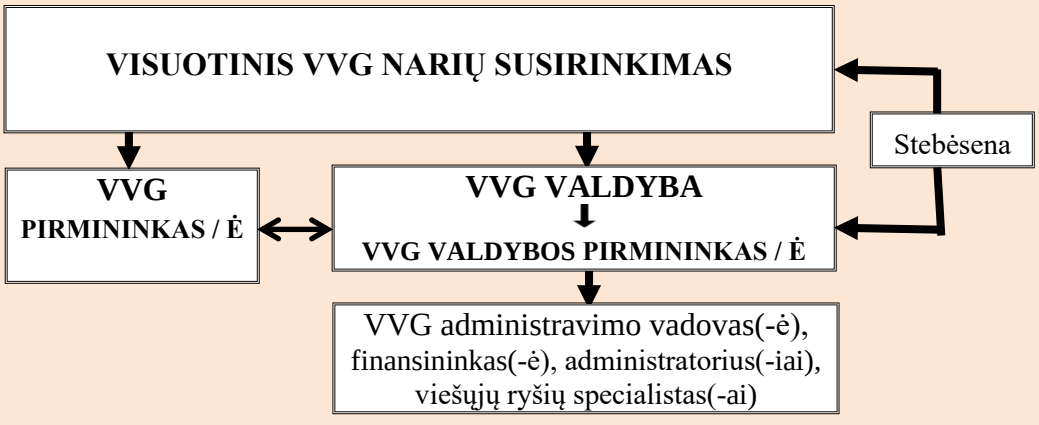

Šalčininkų r. VVG visuotinio narių susirinkimo sprendimu įteisinta nuostata numatanti Valdybos narių rotaciją – VPS įgyvendinimo metu (kas 3 m.) 1/3 VVG Valdybos narių bus keičiama, užtikrinant, kad pasikeis kiekvieną iš sektorių atstovaujantys Valdybos nariai (žr. 2015-09-15 Šalčininkų r. VVG visuotinio narių susirinkimo protokolas Nr. 64).

	Šalčininkų r. VVG administraciją sudaro 4 darbuotojai: – 1 projekto vadovas (L.Rybak). – 1 finansininkas (J. Tunevičienė). – 2 projekto administratoriai (J.Novoslavskis ir J.Kuklys).
1.2.	***VVG vertybės:*** – Aktyvumas; – Skaidrumas; – Kompetentingumas; – Patikimumas; – Novatoriškumas; – Rezultatų siekimas.
1.3.	***VVG teritorijos vizija iki 2023 m.*** Šalčininkų kaimiškų vietovių gyventojai: • puoselėja bendruomenines vertybes; • kuria kultūriškai savitą ir socialiai patrauklią aplinką; • aktyviai dalyvauja ekonominėje krašto veikloje; • kraštas palankus investuotojams.
1.4.	***VVG misija*** Tobulėti patiems ir panaudoti vietos gyventojų bei organizacijų potencialą, siekiant bendromis pastangomis pagerinti kaimo socialinį-ekonominį gyvenimą.

2. VVG TERITORIJOS SOCIALINĖS, EKONOMINĖS BEI APLINKOS SITUACIJOS IR GYVENTOJŲ POREIKIŲ ANALIZĖ

2.1. ***Pagrindiniai VVG teritorijos duomenys, teritorijos išskirtinumas ir identitetas***

Šalčininkų rajonas yra pietrytinėje šalies dalyje. Šiaurinėje ir vakarinėje pusėse rajonas ribojasi su Vilniaus, Trakų ir Varėnos rajonais, turinčiais didelį rekreacinį ir turistinį potencialą. Pietuose ir rytuose rajono ribos sutampa su Lietuvos-Baltarusijos valstybine siena. Valstybės siena kartu yra ir rytinės Europos Sąjungos teritorijos sienos dalis [R-1] (žr. 5.2.3. pried. 1 pav.).

Rajonas priklauso didžiausiai pagal plotą ir gyventojų skaičių Vilniaus apskričiai. Statistikos departamento duomenimis, 2015 m. rajono plotas buvo 1493 km^2 ir tai sudarė 2,3 proc. Lietuvos bei 15,3 proc. apskrities teritorijos[1]. VVG teritorija sutampa su Šalčininkų rajono savivaldybės administracine teritorija, išskyrus rajono centrą – Šalčininkų miestą, kurio plotas 2,98 km^{22}. Taigi, VVG teritorija sudaro 1490 km^2 ir apima visas Šalčininkų rajono seniūnijas: Akmenynės, Baltosios Vokės, Butrimonių, Dainavos, Dieveniškių, Eišiškių, Gerviškių, Jašiūnų, Kalesninkų, Pabarės, Poškonių, Turgelių ir Šalčininkų seniūnijos kaimiškąsias gyvenvietes (žr. 5.2.3. pried. 2 pav.).

Šalčininkų rajone vyrauja kaimo vietovės – kaimuose gyvenančių skaičius siekia 66 proc. gyventojų [R-2], tuo tarpu vidutiniškai Lietuvoje 33 proc. gyventojų gyvena kaimuose[3]. Gyventojų tankis Šalčininkų rajono savivaldybėje gana mažas – 2015 m. pradžioje jis siekė 21,9 (Vilniaus apskrities – 83,0, Lietuvos – 44,7)[4]. Tačiau 2014 m. duomenimis, VVG teritorijos gyventojų tankis dar mažesnis – 18,6 gyv. / 1 km^{25} [R-3].

Pagal administracinį suskirstymą 2011 m. duomenimis VVG teritorijoje buvo 2 miestai: Baltoji Vokė ir Eišiškės, 2 miesteliai: Dieveniškės ir Jašiūnai, 2 geležinkelio stočių gyvenvietės: Stasylos ir Jašiūnai, 384 kaimai bei 55 viensėdžiai[6].

VVG teritorijos gyventojų pasiskirstymas pagal gyvenamąsias vietoves pateiktas žemiau esančioje lentelėje (5.2.1, 5.2.2 pried.)[7]:

	Viensėdžiai (vienkiemiai)	Kaimai iki 200 gyv.	Kaimai ir miesteliai 201 iki 1000 gyv.	Miesteliai nuo 1001 iki 2999 gyv.	Miestai nuo 3000 iki 6000 gyv.	Iš viso
2011 m.	149	12441	9514	2666	3416	28186
2014 m.	138	12768	9611	5228	0	27745

VVG veiklos teritorijoje (be Šalčininkų miesto) 2014 m. daugiausiai (46 proc.) gyventojų buvo įsikūrę kaimuose iki 200 gyv., dar 35 proc. gyvena kaimuose turinčiuose 201-1000 gyv. [R-4]. Miesteliuose, kuriuose yra daugiau nei 1000 gyv. gyvena 19 proc. VVG teritorijos žmonių. Nedaugelis, t.y. 0,5 proc. gyventojų, įsikūrę viensėdžiuose.

---

[1] http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveselections.asp?MainTable=M3010211&PLanguage=0&TableStyle=&Buttons=&PXSId=3767&IQY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=&rvar4=&rvar5=&rvar6=&rvar7=&rvar8=&rvar9=&rvar10=&rvar11=&rvar12=&rvar13=&rvar14=

[2] http://www.salcininkai.lt/go.php/lit/Salcininku-seniunija/2

[3] Lietuvos statistikos departamentas, 2014 m. http://osp.stat.gov.lt/

[4] Lietuvos statisikos departamentas: http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=5ccd20b4-6f90-493a-83d5-7d9f06cc2dfa; http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles19

[5] VVG teritorijos gyventojų skaičius žr. 5.2.2 pried.

[6] 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo rezultatai http://mokyklele.stat.gov.lt/esu/esu/esurasymai/table_125_10.htm?lang=lt

[7] Seniūnijų pateikti duomenys.

	Lyginant 2011 ir 2014 m. duomenis, pastebėtina, kad VVG teritorijos gyventojų pasiskirstymas pagal gyvenamąsias vietoves iš esmės nekito (išskyrus tai, kad, sumažėjus Eišiškių miestelio gyventojų skaičiui, nebeliko gyvenviečių turinčių daugiau nei 3000 gyv.[8]). Tačiau iš pateiktų duomenų įžvelgiama VVG teritorijos gyventojų mažėjimo tendencija – per aptariamą laikotarpį jų sumažėjo 1,6 proc. [R-5]. Šalčininkų r. VVG teritorijos išskirtinumą ir identitetą lemia įvairūs – kultūriniai, ekonominiai bei gamtiniai veiksniai: • Šalčininkų rajonas, dėl per jį tekančios upės dažnai vadinamas Šalčios kraštu[9]. Tai daugiatautis ir daugiakalbis kraštas, kuriame vyrauja gilias tradicijas turinti ir savo kultūrą puoselėjanti Lietuvos lenkų bendruomenė [R-6]. Todėl rajono etnografinė kultūra gerokai skiriasi nuo kaimyninių teritorijų[10]. Rajonas yra išskirtinis tuo, kad jame lietuviai sudaro tautinę mažumą[11]. • Šalčininkai – tai miškingas kraštas su dominuojančiais sausais pušynais [R-7]. Didžiausias miškų masyvas – Rūdninkų giria. Girios pavadinimas kilęs nuo geležies rūdos, kuria buvo turtingi pelkėti aplinkiniai miškai. Šalčininkų rajonas patenka į švariausiųjų pagal oro kokybę Lietuvos rajonų penketuką[12] [R-8]. • Šalčininkų rajonas išsiskiria savo geografine padėtimi. Viena vertus, tai pasienio rajonas su bene ilgiausia Lietuvos respublikos sienos dalimi – pietuose ir rytuose jis ribojasi su Baltarusija [R-9]. Sieną ilgina Dieveniškių kyšulys[13]. Kita vertus, rajonas įsikūręs arti šalies sostinės Vilniaus, turinčio didelį ekonominį, socialinį ir kultūrinį potencialą. Rajono centrą nuo sostinės skiria tik 42 km [R-10], todėl šio miesto artumas turi didelę įtaką rajono žmonių gyvenimui. • Ekonomine prasme Šalčininkų rajonas vertintinas kaip probleminė teritorija[14]. Jame niekada nebuvo stambios pramonės[15] [R-11]. Tai menkai urbanizuotas kraštas, istoriškai orientuotas į žemės ūkio sektoriaus veiklą, tačiau padėtį sunkina tai, jog rajonas priskiriamas prie mažiau palankių ūkininkauti vietovių[16] [R-12].

2.2.	***VVG teritorijos gyventojų poreikių analizė*** Analizuodama esamą socialinę ekonominę rajono būklę, VVG aiškinosi ir kaimo gyventojų požiūrį į esamą situaciją, siekė sužinoti pagrindines problemas bei žmonių lūkesčius. Gyventojų poreikių tyrimas – svarbus vietos plėtros strategijos rengimo etapas, nes strategijos įgyvendinimo sėkmė didele dalimi priklauso nuo to, kiek aktyviai į šį procesą įtraukiami vietos gyventojai. VVG stengėsi surinkti kuo daugiau informacijos apie savo teritorijos žmonių poreikius, todėl buvo derinami įvairūs tyrimo metodai – kokybiniai ir kiekybiniai. Kokybiniai gyventojų poreikių tyrimo metodai leido identifikuoti tikslinių gyventojų grupių interesus, o kiekybiniais

[8] Seniūnijų pateikiami duomenys apie gyventojų skaičių gyvenamosiose vietovėse nesutampa su Regioninės plėtros departamento prie VRM Vilniaus apskrities skyriaus pateikiamais duomenimis.
[9] http://www.vilnijosvartai.lt/locations/listing/?id=138
[10] http://www.salcininkai.lt/go.php/lit/Turizmas
[11] http://www.lzs.lt/lt/naujienos/savaites_tema/archive/p105/kuo_gyvena_salcininku_rajono_laikrastis.html
[12] http://www.salcininkai.lt/go.php/lit/Salcininkai--jasiunai--rudninkai--rudninku-giria/13
[13] http://www.vilnijosvartai.lt/locations/listing/?id=138
[14] http://www.infolex.lt/salcininkai/Default.aspx?Id=3&DocId=17041
[15] Ekonomika ir visuomenė, 2013, p. 14-19. http://norwaygrants.inekstranett.no/Global/NEWS/2013_Nr%20%202-3_internetui.pdf
[16] http://www.lzukt.lt/biuras-68-salcininku-biuro-kontaktai.aspx

metodais buvo siekiama, kad surinkta informacija kuo plačiau reprezentuotų kaimo gyventojų nuomones. Poreikių tyrimui buvo naudojami tokie konkretūs tyrimo metodai:

- fokusuotų grupių interviu (kokybinės informacijos rinkimo metodas);
- gyventojų anketinė apklausa (kiekybinės informacijos rinkimo metodas).

Fokusuotų grupių interviu – tai pusiau struktūruoti grupiniai interviu su tikslinėmis kaimo gyventojų grupėmis, vykstantys neformalios diskusijos forma. Šis metodas leido išryškinti esamas problemas, jų priežastis, nors ir nepateikė tikslių, skaičiais išreiškiamų priklausomybių. Fokusuotų grupių interviu metu surinkta medžiaga padėjo atskleisti bendrą kaimo gyvenimo kontekstą ir buvo itin naudinga formuluojant anketos klausimus.

Įvairiapusės informacijos surinkimui VVG fokusuotų grupių diskusijas atliko su 12 tikslinių kaimo gyventojų grupių: bedarbiais; ūkininkais; verslininkais; kaimo bendruomenių organizacijų lyderiais; NVO, bendruomenių atstovais; jaunimu; socialiniais darbuotojais; vaikų darželių darbuotojais; moksleiviais; mokyklų direktoriais; bibliotekų darbuotojais; trečiojo amžiaus universiteto atstovais.

Be to VVG organizavo ir anketinę gyventojų apklausą, kurios tikslas buvo surinkti kiekybinę informaciją, pateikiančią gyventojų nuomonių statistinį pasiskirstymą, vertinant įvairias gyvenimo sritis. Anketinės apklausos duomenys praplėtė ir turiningai papildė pravestų fokusuotų grupių diskusijų duomenis.

Siekiant apimti visų kaimo bendruomenių bei veikiančių organizacijų atstovus, buvo išplatinta 800 anketų. Užpildytos 579 anketos. Tarp atsakiusių respondentų buvo visų kaimiškų seniūnijų atstovai, abiejų lyčių respondentai, įvairaus amžiaus asmenys (fokus grupių diskusijų santrauką ir anketinės apklausos duomenys žr. 5.2.4 pried.).

Apklaustų kaimo gyventojų pasiskirstymas pagal lytį. amžių ir išsilavinimą

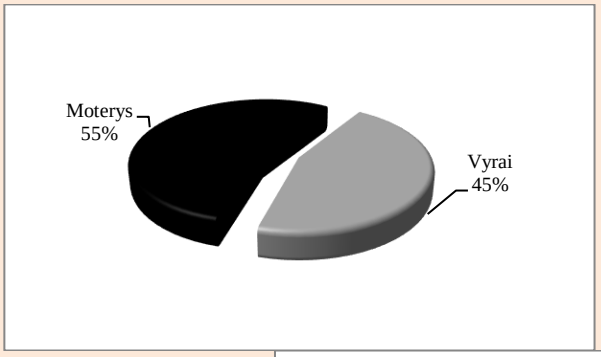

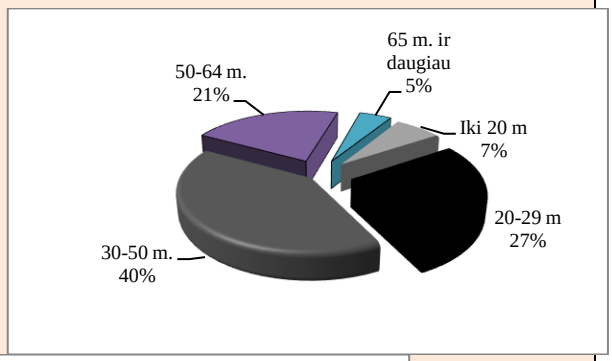

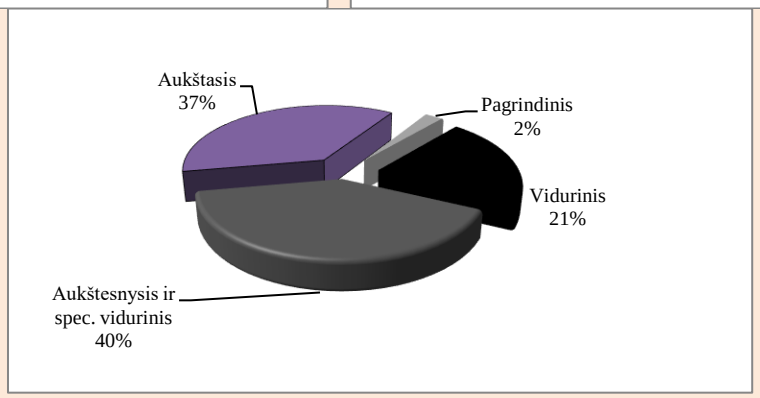

2.3. ***VVG teritorijos socialinė situacija***

Tiek bendras Šalčininkų rajono gyventojų, tiek kaimo vietovių (VVG atstovaujamos teritorijos) gyventojų skaičius nuo 2011 m. nuosekliai mažėja. Lyginant 2011 ir 2014 metus, gyventojų rajone sumažėjo 4 proc.[17]. Ir tai atitinka bendrus Lietuvoje gyventojų skaičius mažėjimo tempus (5.2.3. pried. 2-3 pav.).

Tuo tarpu kaimiškų Šalčininkų r. vietovių gyventojų mažėjimo mastas mažiau ženklus nei vidutiniškai rajone ir šalyje – nuo 2011 m. VVG teritorijoje gyventojų sumažėjo 1,6 proc., t.y. nuo 28 186 gyv. 2011 m. iki 27 745 gyv. 2014 m.[18] [R-13].

Šalčininkų rajonui, kaip ir bendrai Lietuvai, būdingas neigiamas natūralus gyventojų prieaugis, t.y. rajone miršta daugiau gyventojų negu gimsta [R-14]: 2011 m. mirė 185 žm. daugiau nei gimė, o 2014 m. gimusių ir mirusių santykis buvo šiek tiek geresnis ir sudarė -182 žm.[19] Pažymėtina, kad neigiamas natūralus gyventojų prieaugis rajone nuo 2011 m. iki 2014 m. sumažėjo neženkliai, tuo tarpu bendrai Lietuvoje šio proceso mažėjimo tendencijos ryškesnės – neigiamas natūralus gyventojų prieaugis šalyje sumažėjo 17 proc. (5.2.3. pried. 3 lent.).

Šalčininkų rajono gyventojų skaičiaus mažėjimas taip pat susijęs su neigiamais gyventojų vidaus ir tarptautinės migracijos rodikliais [R-15]. Tačiau išvykimo mastai mažėja – 2011 m. iš rajono išvyko 311 žm. daugiau nei atvyko, o 2014 m. – 228 žm., t.y. išvykstančių ir atvykstančių žmonių santykis rajone pagerėjo 27 proc.[20]. Tarptautinės migracijos rodikliai Šalčininkų rajone (kaip ir bendrai šalyje) taip pat yra neigiami, tačiau lyginant 2011 m. ir 2014 m. stebima teigiama tendencija: 2011 m. iš rajono į užsienį išvyko 254 žm. daugiau nei atvyko, o 2014 m. – atvykstančių ir išvykstančių santykis buvo -130. Tai bendra visai šaliai būdinga gerėjimo tendencija, nes oficialios statistikos duomenimis, kiekvienais metais emigrantų skaičius Lietuvoje mažėja (5.2.3. pried. 4-6 lent.).

2014 m. Šalčininkų r. VVG teritorijos gyventojų sudėtis pagal amžių atrodė taip: 15 proc. sudarė vaikai iki 14 m. [R-16], 18 proc. jaunimas (14-29 m.) [R-17], 51 proc. sudarė 30-64 m. amžiaus žmonės ir 21 proc. pensinio amžiaus gyventojai[21] [R-18]. Lyginant su bendra šalies situacija, galima pastebėti, kad VVG teritorijoje yra šiek tiek daugiau vaikų – Lietuvoje 0-14 m. vaikai 2014 m. sudarė 14,6 proc.[22] [R-19], tačiau taip pat daugiau ir pensinio amžiaus gyventojų – Lietuvoje vyresnių nei 65 m. žmonių dalis 2014 m. sudarė 18,4 proc. [R-20].

VVG teritorijos gyventojai pagal amžiaus grupes 2011 m. ir 2014 m., proc.

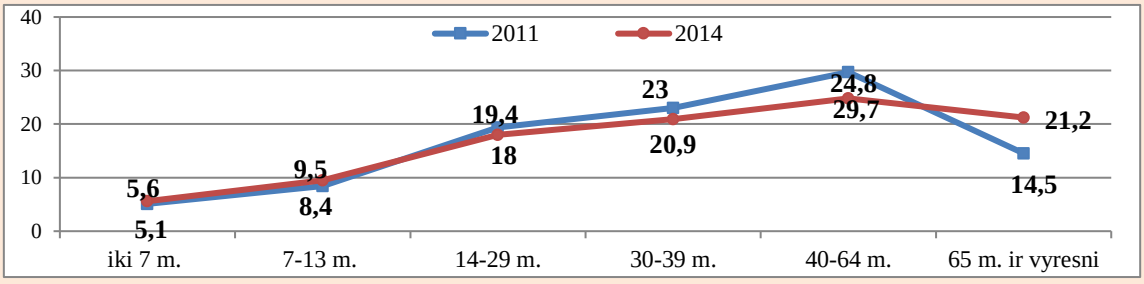

Vertinant pastaraisiais metais (nuo 2011 m.) VVG teritorijos gyventojų struktūroje įvykusius pokyčius, galima konstatuoti, kad VVG teritorijoje daugėja vaikų iki 14 m. – 2011 m. jų buvo

[17] Lietuvos statistikos departamentas (LSD)
[18] Šalčininkų r. seniūnijų pateikti duomenys (5.2.1., 5.2.2. pried.).
[19] LSD. Duomenys rajono mastu (kartu su Šalčininkų m.).
[20] LSD. Duomenys rajono mastu (kartu su Šalčininkų m.).
[21] Šalčininkų r. seniūnijų pateikti duomenys (5.2.1., 5.2.2. pried.).
[22] Demografija visiems Informacinis biuletenis 2014 m. Nr. 1 ISSN 2351-6887 (internetinis) http://demografija.vdu.lt/wp-content/uploads/demografija_visiems_nr_1.pdf

13,5 proc.[23] [R-21]. Bet jaunimo iki 30 m. ir darbingo amžiaus žmonių skaičius mažėja: 2011 m. 14-29 m. jaunimas sudarė 19,4 proc. [R-22], 30-64 m. amžiaus žmonės – 52,7 proc. Atkreiptinas dėmesys, kad 2011-2014 m. VVG teritorijoje pastebimai padaugėjo pensinio amžiaus gyventojų – 2011 m. jie sudarė 14,5 proc. [R-23].

2014 m. Šalčininkų rajone iš viso buvo 33172 gyventojai, tarp kurių 15775 vyrai ir 17397 moterys, t.y. 48 proc. vyrų ir 52 proc. moterų (5.2.3. pried. 7 lent.). VVG atstovaujamoje teritorijoje (be Šalčininkų m.) gyveno 27745 žm., iš kurių 13224 vyrai ir 14521 moteris, t.y. vyrų / moterų santykis 48 **:** 52 proc. Taigi, VVG teritorijos gyventojų balansas pagal lytį atitinka bendrą rajono situaciją, kuri yra geresnė nei vidutiniškai Lietuvoje – 46 proc. vyrų ir 54 proc. moterų[24]. Vyrų ir moterų proporcija VVG teritorijoje per pastaruosius (2011–2014) metus nekito (žr. 2.5.1. ir 2.5.2 pried.).

Šalčininkų rajone 2011 m. duomenimis[25] daugiausiai gyveno lenkų – 77,8 proc. 10,8 proc. rajono gyventojų sudarė lietuviai, 5,4 proc. – rusai, 3,4 proc. – baltarusiai. Nors ir nelabai skaitlingai, taip pat rajone yra atstovaujami ukrainiečių (0,7 proc.) ir romų (0,2 proc.) tautybės gyventojai [R-24].

2011 m. duomenimis daugiausiai Šalčininkų rajono gyventojų (11709 žm. arba 38 proc.), turėjo vidurinį išsilavinimą. 29 proc. turėjo aukštesnį nei vidurinis išsilavinimą, t.y. aukštąjį ir aukštesnįjį ar specialųjį vidurinį. Žemesnį nei vidurinis, t.y. pagrindinį, pradinį ir žemesnį, išsilavinimą turėjo 36 proc. Šalčininkų rajono gyventojų (5.2.3. pried. 8 lent.).

Gyventojų pasiskirstymas pagal išsilavinimą 2011 m. (proc.)[26]

	Aukštasis	**Aukštesnysis, spec.vidurinis**	**Vidurinis**	**Pagrindinis**	**Pradinis**	**Nebaigė pradinės mokyklos**
Lietuva	21,2	16,9	30,6	14,7	14,9	1,7
Šalčininkų r.	12,1	14,3	37,7	16,2	17,1	2,5

Lietuvoje aukštesnį nei vidurinis išsilavinimą 2011 m. buvo įgiję 38,1 proc. gyventojų, o žemesnį nei vidurinį išsilavinimą Lietuvoje turėjo 31,3 proc. Taigi, Šalčininkų rajono gyventojų, turinčių aukštesnį nei vidurinis išsilavinimą, buvo mažiau nei vidutiniškai Lietuvoje, ypač didelis atotrūkis tarp rajono ir šalies rodiklių stebimas pagal aukštąjį išsilavinimą turinčių žmonių dalį – Šalčininkų rajone 12 proc. žmonių turi aukštąjį išsilavinimą, o šalies vidurkis 21 proc. Atitinkamai, žemesnį nei vidurinis išsilavinimą turinčių Šalčininkų rajono gyventojų buvo daugiau nei šalyje.

Pagal ekonominį aktyvumą 2011 m. Šalčininkų rajono gyventojai buvo pasiskirstę taip: 38,5 proc. sudarė užimti gyventojai [R-25], 17 proc. buvo bedarbiai [R-26] ir 44,5 proc. sudarė ekonomiškai neaktyvūs gyventojai (5.2.3. pried. 9 lent.).

Gyventojų ekonominis aktyvumas 2011 m.[27], proc.

	Užimti gyv.	**Bedarbiai**	**Ekonomiškai neaktyvūs gyv.**
Lietuva	45,4	11,3	43,4
Vilniaus apskr.	52,0	10,2	37,9
Šalčininkų r.	38,5	17,0	44,5

Iš lentelės matome, kad užimtų Šalčininkų rajono gyventojų dalis buvo gerokai mažesnė nei Lietuvos ir ypač apskrities vidurkis: šalyje – 45,4 proc., apskrityje – 52 proc. [R-27], o rajono

[23] Šalčininkų r. seniūnijų pateikti duomenys (5.2.1., 5.2.2. pried.).
[24] http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles19
[25] LSD, Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymas. Duomenys, pateikiami kartu su Šalčininkų m.
[26] Paskaičiuota remiantis LSD duomenimis. Duomenys pateikiami su Šalčininkų m.
[27] Duomenys apie 15 m. ir vyresnius gyventojus pateikiami rajono mastu (kartu su Šalčininkų m.). Šaltinis: Lietuvos Respublikos 2011 metų gyventojų ir būstų surašymas http://statistics.bookdesign.lt/table_069.htm?lang=lt

bedarbių procentas viršijo tiek šalies (11,3 proc.), tiek apskrities (10,2 proc.) lygį [R-28]. Daugiau rajone buvo ir ekonomiškai neaktyvių gyventojų – Lietuvoje jie sudarė 43,4 proc., apskrityje – 37,9 proc.

2014 m. lyginant su 2011 m., užimtų Šalčininkų rajono gyventojų daugėjo nuo 9,3 tūkst. iki 11,8 tūkst.[28], t.y. 26 proc. Lietuvoje ir Vilniaus apskrityje užimtų gyventojų skaičius irgi augo, tačiau kur kas lėčiau: šalyje 5 proc., apskrityje – 4 proc. Per šį laikotarpį Šalčininkų rajone, kaip ir visoje šalyje, sumažėjo bedarbių. Rajono bedarbių mažėjimo tempai (31 proc.) buvo truputį didesni už šalies vidurkį (30 proc.), tačiau atsiliko nuo apskrities rodiklių (35 proc.)[29] (5.2.3. pried. 10-11 lent.).

VVG teritorijoje 2011-2014 m. bedarbių mažėjo net didesniu mastu nei rajone, t.y. 33,6 proc., tačiau 9 proc. sumažėjo ir dirbančiųjų. Ženkliai augo gaunančių senatvės pensijas dalis – 2014 m. jie sudarė 22 proc. teritorijos gyventojų [R-29].

Šalčininkų r. VVG teritorijos gyventojai pagal užimtumą 2011 m. ir 2014 m.[30]

	Iš viso	**Gaunantys senatvės pensijas**	**Bedarbiai**	**Dirbantys** (apdrausti)
2011 m.	28186	14,4	13,5	47,2
2014 m.	27745	21,8	9,1	43,5

2011 m. duomenimis[31] pagal pragyvenimo šaltinį (5.2.3. pried. 12 lent.) daugiausiai Šalčininkų rajono gyventojų, t.y. 30,5 proc., gyveno iš atlyginimo, vis dėlto šių gyventojų dalis yra mažesnė nei vidutiniškai šalyje (36 proc.) ir ypač apskrityje (41,5 proc.). Bet gyvenančių iš pensijos (24,5 proc.) ir išlaikomų šeimos ar kitų asmenų (28,5 proc.) [R-30] rajone buvo daugiau: pensija pragyvenimo šaltiniu buvo 23,5 proc. šalies ir 20,4 apskrities gyventojų [R-31], o išlaikomi buvo 27,5 proc. šalies ir 27,1 proc. apskrities gyventojų [R-32]. Taip pat Šalčininkų rajonas pirmauja pagal iš pašalpų gyvenančių žmonių dalį – jų rajone buvo 8,8 proc. [R-33], Lietuvoje 7,1 proc., apskrityje – 6,2 proc. [R-34]. Atkreiptinas dėmesys, kad iš žemės ūkio veiklos rajone gyveno daugiau žmonių, lyginant su Lietuva ir apskritimi: Šalčininkų r. – 1,6 proc. [R-35], šalyje – 1,2 proc., apskrityje – 0,4 proc. [R-36].

Socialinė atskirtis siejama su įvairiomis priežastimis – gyventojų žalingais įpročiais (socialinės rizikos grupės), sveikatos sutrikimais (neįgalieji), skurdu.

Šalčininkų r. VVG teritorijoje 2014 m. buvo 2496 skurdą patiriantys asmenys[32], t.y. 9 proc. visų teritorijos gyventojų [R-37]. Lyginant su 2011 m., skurdą patiriančių sumažėjo – 2011 m. VVG teritorijoje buvo 3808 skurdą patiriantys asmenys, t.y. 13,5 proc. gyventojų [R-38].

VVG teritorijoje 2014 m. 114 socialinės rizikos šeimų augo 268 vaikų[33] [R-39], tai mažiau negu 2011 m., kuriais 129 socialinės rizikos šeimose augo 345 vaikai. Šiuo laikotarpiu socialinės rizikos šeimų mažėjo tiek VVG teritorijoje, tiek visoje Lietuvoje (5.2.3. pried. 4-5 pav.).

Dalis į socialinės rizkos grupę patenkančių asmenų – tai sergantieji priklausomybės ligomis. Esamą padėtį vaizdžiai nusako mirtingumo dėl šių priežasčių statistika, kuri yra reikšminga, nes ji rodo bendrą gyventojų sveikatos būklę ir sveikatos priežiūros veiksmingumą bei kokybę. Šalčininkų r. savivaldybėje eilę metų stebimi aukšti mirtingumo susijusio su psichoaktyvių medžiagų (narkotikų ir alkoholio) vartojimu rodikliai. Didžiausia problema išlieka alkoholio

[28] LSD. Duomenys pateikiami rajono mastu (su Šalčininkų m.).
[29] Lietuvos darbo rinka skaičiais 2014 m. LDB duomenys pateikiami rajono mastu (kartu su Šalčininkų m.).
[30] Šalčininkų r. seniūnijų pateikti duomenys, žr. 5.2.1., 5.2.2. pried.
[31] LSD, Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymas. Duomenys pateikiami su Šalčininkų m.
[32] Šalčininkų r. seniūnijų pateikti duomenys, žr. žr. 5.2.1., 5.2.2. pried.
[33] Šalčininkų r. seniūnijų pateikti duomenys, žr. žr. 5.2.1., 5.2.2. pried.

	vartojimas ir mirtys nuo jo sąlygotų priežasčių bei juo apsinuodijus. Per 2011–2014 m. Šalčininkų r. gyventojų standartizuotas mirtingumo nuo alkoholio sąlygotų priežasčių rodiklis sumažėjo 27 proc., t.y. nuo 73,95/100000 gyv. iki 54,01/100 000 gyv., tačiau jis vis tiek išliko daugiau nei 2 kartus aukštesnis už Lietuvos rodiklį (22,82/100 000 gyv.) [R-40]. Standartizuoto mirtingumo nuo narkotikų sąlygotų priežasčių rodiklis Šalčininkų r. 2011 m. ir 2012 m buvo lygus 0, bet po kelerių metų pertraukos 2013 m. jis padidėjo iki 3,57/100 000 gyv., o 2014 m. išaugo iki 6,14/100 000 gyv. ir viršijo Lietuvos vidurkį (3,28/100 000 gyv.)[34] [R-41]. Socialinės rūpybos ir globos paslaugos daugiausiai teikiamos neįgaliems bei vienišiems senyvo amžiaus žmonėms. Neįgalių suaugusių gyventojų skaičius Šalčininkų rajone 2011-2014 m. augo 16 proc., o negalią turinčių vaikų skaičius išliko beveik stabilus[35]. Pastebėtina, kad neįgalių rajono gyventojų dalis turi tendenciją augti – neįgalūs suaugę ir vaikai 2011 m. sudarė 8,4 proc., o 2014 m. – 10,8 proc. visų rajono gyventojų (5.2.3. pried. 6 pav.) [R-42]. Vienišų pensinio amžiaus, rūpybos ar globos reikalaujančių asmenų (tame skaičiuje neįgalių) skaičius pastaraisiais metais auga. Seniems ir neįgaliems asmenims teikiamos trumpalaikės ir ilgalaikės socialinės globos, dienos socialinės globos institucijoje ir namuose, apgyvendinimo savarankiško gyvenimo namuose bei pagalbos į namus paslaugos, taip pat skiriami pagalbos pinigai. Įvertinus šių paslaugų poreikį, buvo nustatyta, kad 2011 m. socialinė rūpyba ar globa turėtų būti skirta 129 asmenims, o 2015 m. 203 asmenims[36]. Taigi socialinių paslaugų poreikis neįgaliems bei vienišiems senyvo amžiaus žmonėms išaugo 57 proc. Socialinės pašalpos gavėjų 2011 m. Šalčininkų rajone buvo 3,95 tūkst. arba 10,9 proc. gyventojų, o 2014 m. socialinė pašalpa buvo mokama 2,95 tūkst. asmenų arba 8,9 proc. gyventojų[37] [R-43] (5.2.3. pried. 13 lent.). Taigi per šiuos metus socialinės pašalpos gavėjų rajone sumažėjo beveik 1,0 tūkst. žmonių (25 proc.). Tai bendra Lietuvai tendencija – šalyje per aptariamą laikotarpį socialinės pašalpos gavėjų sumažėjo 36,6 proc. Vis dėlto socialinės pašalpos gavėjų mažėjimo tempai rajone atsilieka nuo Lietuvos vidurkio. Šalčininkų rajone socialines pašalpas gaunančiųjų dalis nuo bendro gyventojų skaičiaus išlieka pastoviai didesnė nei vidutiniškai šalyje [R-44] – 2014 m. Lietuvoje socialines pašalpas gavo 4,8 proc. gyventojų, o Šalčininkų r. – 8,9 proc. ***Kaip socialinė situacija atitinka nustatytus gyventojų poreikius ir VVG teritorijos viziją*** Anketinė VVG teritorijos gyventojų apklausa parodė, kad, vietos žmonių nuomone, didelė problema – jaunimo išvykimas iš kaimo. Šios problemos sprendimą kaip prioritetą įvardino 53 proc. apklaustųjų [R-45]; dar 42 proc. respondentų manė, kad, siekiant gerinti rajono kaimiškų vietovių situaciją, tai turėtų būti svarbi, nors ir palaukti galinti, plėtros sritis [R-46]. Gyventojų nuomone, viena iš svarbiausių priemonių gerinant jaunimo padėtį kaime – didinti jaunų žmonių įsidarbinimo galimybes – taip mano 27 proc. respondentų. Apskritai, gyventojų darbinio užimtumo problemų sprendimas 65 proc. apklaustųjų vertinamas kaip pirmaeilės svarbos uždavinys [R-47]. Taip pat apklausti gyventojai nurodė, kad kaimo vietovėse svarbi paslaugų socialiai pažeidžiamiems (neįgaliems, pagyvenusiems, soc. rizikos šeimų vaikams ir kt.) plėtra – 30

[34] Visuomenės sveikatos būklė šalčininkų rajone 2014 metais. 2015. http://www.vvsb.lt/wp-content/uploads/2015/12/2015-12-17-Visuomenes-sveikatos-bukle-%C5%A0al%C4%8Dinink%C5%B3-rajone-2014-m-_galutine.pdf

[35] Šalčininkų r. sav. 2014- 2015 m. socialinių paslaugų planai. Duomenys pateikiami su Šalčininkų m.

[36] Šalčininkų rajono savivaldybės 2011 m. Socialinių paslaugų planas. http://www.salcininkai.lt/webPartner/subsystems/web/doc.php?itemID=136; Šalčininkų rajono savivaldybės 2015 m. Socialinių paslaugų planas, patvirtintas Šalčininkų r. sav. tarybos 2015 m. balandžio 29 d. sprendimu Nr. T-26.

[37] http://www.socmin.lt/lt/seima-ir-vaikai/soc-parama-seimoms-vaikams/statistika-5568.html. Duomenys rajono mastu (kartu su Šalčininkų m.)

	proc. respondentų [R-48] teigė, kad socialiai pažeidžiamų žmonių pagalbai turi būti teikiama pirmaeilė svarba ir dar 61 proc. ją vertino kaip svarbią. VVG teritorijos gyventojams aktuali ir socialinių problemų (priklausomybių, žalingų įpročių paplitimas, pan.) prevencija – daugiau nei penktadalis apklaustųjų pažymėjo, kad tai labai opios problemos [R-49].

2.4. ***VVG teritorijos ekonominė situacija***

Remiantis 2011 m. duomenimis[38], Šalčininkų rajone, kaip ir visoje šalyje, daugiausiai žmonių dirbo paslaugų sektoriuje – 39 proc. Tai yra mažiau nei vidutiniškai Lietuvoje (43,5 proc.) ir ypač Vilniaus apskrityje (50,8 proc.) (5.2.3. pried. 7-8 pav.). Atkreiptinas dėmesys, kad Vilniaus apskrities rodikliams didelę įtaką daro Vilniaus miestas.

Kitos dvi nemažą žmonių dalį įdarbinančios ekonominės veiklos rūsys – tai prekyba ir pramonė. Jose dirba po 16 proc. rajono gyventojų ir tai yra mažiau nei vidutiniškai šalyje, kur prekyboje užimta 17,5 proc., o pramonėje 17,8 proc. gyventojų.

Užimti gyventojai pagal ekonominės veiklos rūšis Šalčininkų r., 2011

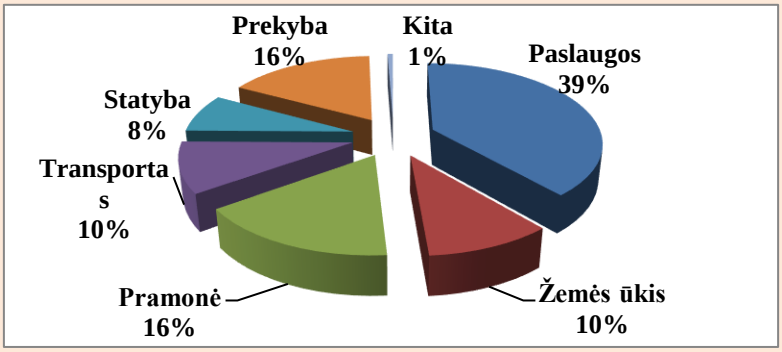

Lyginant su šalimi ir apskritimi, Šalčininkų rajone yra daugiau žmonių dirbančių statybos, transporto ir žemės ūkio srityse. Žemės ūkyje užimtų rajono gyventojų dalis beveik 2 kartus viršija respublikos ir 3 kartus apskrities vidurkį [R-50] (5.2.3. pried. 14 lent.).

Užimti gyventojai pagal ekonominės veiklos rūšis, 2011

	Žemės ūkis	Pramonė	Statyba	Transportas	Paslaugos	Prekyba
Lietuva	5,9	17,8	6,7	7,4	43,5	17,5
Šalčininkų r.	10,1	16,3	7,7	10,1	38,7	16,5

Per pastaruosius tris metus Šalčininkų rajone, kaip ir visoje šalyje, nedarbas mažėjo (5.2.3. pried. 15 lent.). Nuo 2011 m. iki 2014 m. nedarbo lygis rajone sumažėjo 4,5 proc., t.y. ženkliau negu apskrityje (4 proc.) ir šalyje (3,6 proc.). Tačiau, nežiūrint į sparčius nedarbo mažėjimo tempus, rajonas stabiliai išlaikė aukštesnius nei šalies ir apskrities nedarbo rodiklius. 2014 m. nedarbo lygis Šalčininkų rajone sudarė 11,5 proc.[39] ir tai gerokai viršijo bendrą Lietuvos (9,5 proc.) taip pat ir apskrities (7,9 proc.) nedarbo lygį [R-51].

Nedarbo lygis 2011-2014 m.

[38] Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymas. http://statistics.bookdesign.lt/dalis_06.pdf LSD Duomenys rajono mastu (kartu su Šalčininkų m.).
[39] Lietuvos darbo rinka skaičiais 2014 m. Vilnius: LDB, 2015. Duomenys pateikiami kartu su Šalčinikų m. www.ldb.lt/Informacija/Veikla/Documents/2014%20leidinys%20skaiciais.pdf.

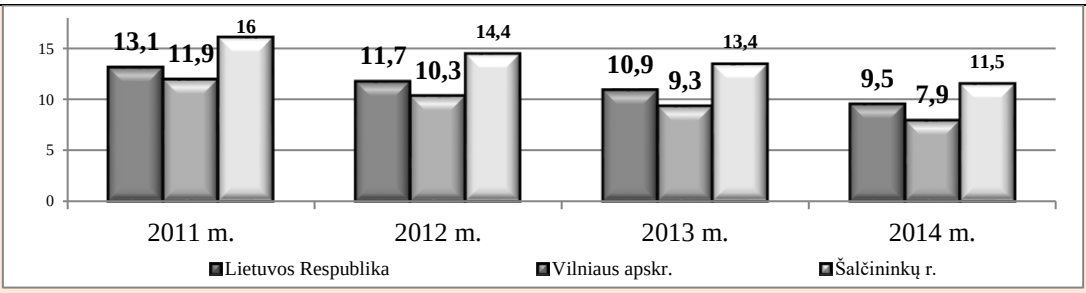

VVG teritorijoje per 2011-2014 m. bedarbių skaičius mažėjo nuo 3815 žm. iki 2533 žm., t.y. 33 proc.[40], taigi 2011 m. darbo neturėjo 13,5 proc. visų VVG teritorijojos gyventojų, o 2014 m. – 9,1 proc.

2015 m. duomenimis[41], didžiąją Šalčininkų rajono bedarbių dalį (65,9 proc.) sudaro vidurinį išsilavinimą turintys žmonės, iš kurių pusė turi įgiję profesinę kvalifikaciją (5.2.3. pried. 16 lent.). Vis dėlto didelė rajono bedarbių dalis (49,5 proc.) neturi jokio profesinio pasirengimo, ir tai yra kur kas daugiau, negu vidutiniškai šalyje (39 proc.) ir apskrityje (35,9 proc.). Dauguma (33,6 proc.) Šalčininkų rajono, kaip ir šalies, bedarbių yra vyresnio nei 50 m. amžiaus atstovai. Nemažai yra ir 40-49 m. amžiaus bedarbių (30 proc.). Tačiau jauni iki 29 m. žmonės sudaro 15,0 proc. rajono bedarbių, kas yra mažiau nei vidutiniškai Lietuvoje (18,3 proc.) ir apskrityje (18,0 proc.) (5.2.3. pried. 17-18 lent.).

2014 m Šalčininkų rajone buvo 2488 laisvos darbo vietos (t.y. 77 darbo vietomis daugiau, negu vidutinis metinis rajono bedarbių skaičius – žr. 5.2.3. pried. 11 lent.), iš jų 2185 neterminuotam darbui[42]. Palyginus su 2011 m., visoje šalyje stebimas ženklus laisvų darbo vietų skaičiaus augimas. Šalčininkų rajone per pastaruosius metus laisvų darbo vietų padaugėjo 51,3 proc. ir tai lenkė šalies vidurkį (34 proc.). Tačiau Vilniaus apskrityje nuo 2011 m. iki 2014 m. laisvų darbo vietų padaugėjo net 79 proc., taigi Šalčininkų rajonas nuo apskrities vidurkio gerokai atsilieka (5.2.3. pried. 19 lent.).

Didžiausia laisvų darbo vietų dalis 2014 m. Šalčininkų rajone buvo paslaugų sektoriuje (52,1 proc.), nors tai pastebimai mažiau už Lietuvos (60 proc.) ir ypač apskrities (67,5 proc.) vidurkį [R-52]. Antra pagal laisvų darbo vietų skaičių veiklos rūšis rajone – žemės ūkis, jis pasiūlo penktadalį (20 proc.) laisvų darbo vietų [R-53], tuo tarpu šalyje žemės ūkio veiklos sudarė tik 5 proc. laisvų darbo vietų (apskrityje – 3 proc.) [R-54]. 13 proc. laisvų darbo vietų rajone teko pramonės sektoriui ir tai yra mažiau palyginus su apskritimi 16 (proc.), o ypač su šalimi (21 proc.). Tuo tarpu statybos sektorius Šalčininkų r. siūlo daugiau laisvų darbo vietų (15 proc.) nei vidutiniškai Lietuvoje (14 proc.) ar apskrityje (13 proc.) (5.2.3. pried. 20 lent.).

Šalčininkų rajonas vis aktyviau veikia į teritoriją pritraukiant ES ir kitų fondų lėšas. 2007-2013 m. iš ES fondų lėšų rajono savivaldybės administracijoje buvo finansuojami 44 projektai, iš kurių 34 projektai baigti, o 10 projektų dar vykdomi. Bendra Šalčininkų r. sav. administracijos vykdomų ES projektų vertė 73 mln. Lt, iš kurių 59,4 mln. Lt ES lėšos, 6 mln. Lt valstybės biudžeto lėšos ir 7,7 mln. Lt savivaldybės biudžeto lėšos[43]. Daugiausiai ES paramos (48 proc.) gauta pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programą, 23 proc. ES paramos įsisavinta pagal Lietuvos kaimo plėtros programą, 20 proc. ES finansavimo skirta pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros programą ir 9 proc. lėšų įsisavinta pagal Ekonomikos augimo veiksmų programą (5.2.3. pried. 9 pav.).

Situacija ne žemės ūkio sektoriuje

[40] Šalčininkų r. seniūnijų pateikti duomenys (5.2.1., 5.2.2. pried.).
[41] Lietuvos darbo rinka skaičiais 2014 m. Vilnius: LDB, 2015. Duomenys pateikiami rajono mastu.
[42] Lietuvos darbo rinka skaičiais 2014 m. Vilnius: LDB, 2015. Duomenys pateikiami rajono mastu.
[43] Šalčininkų r. sav. pateikti duomenys

Šalčininkų rajone 2014 m. veikė 449 ūkio subjektai[44] ir tai sudarė 0,5 proc. Lietuvos ir 1,4 proc. apskrities ūkio subjektų (5.2.3. pried. 21 lent.). Nuo 2011 m. rajone veikiančių ūkio subjektų padaugėjo 3,9 proc., kas iš esmės atitiko šalies vidurkį, nors apskrityje buvo stebima kur kas spartesnė ūkio subjektų skaičiaus augimo tendencija.

Veikiantys ūkio subjektai

	2011 m.	**2014 m,**	**Pokytis, proc.**
Lietuvos Respublika	86987	90790	4,4
Vilniaus apskritis	30887	34419	11
Šalčininkų r.	**432**	**449**	**3,9**

Šalčininkų rajone vyrauja smulkaus ir vidutinio verslo (SVV) įmonės – jos sudaro 72 proc. visų ūkio subjektų[45]. 2014 m. Šalčininkų rajone veikė 323 SVV įmonės, kuriose dirbo 3165 žmonės. Lyginant su 2011 m. SVV įmonių rajone padaugėjo 2,8 proc., o jose dirbančių žmonių 9,7 proc. Iš to galima daryti išvadą, kad dalis rajono SVV įmonių plečiasi ir įdarbina daugiau žmonių.

Tarp rajono SVV įmonių dominuoja (76,8 proc.) [R-55] labai mažos įmonės (iki 9 darb.). Mažų įmonių (10-49 darb.) yra 19,2 proc, o vidutinių įmonių (50-249 darb.) – 3,4 proc. Lyginant su bendra šalies situacija, galima pastebėti, kad tarp Šalčininkų r. įmonių santykinai mažiau labai mažų ir truputį daugiau vidutinių įmonių (5.2.3. pried. 22-23 lent.).

Šalčininkų r. veikiančios SVV įmonės pagal darbuotojų skaičių 2014 m., proc.[46]

	Iki 9 darb.	**10-49 darb.**	**50-99 darb.**	**100-149 darb.**	**150-249 darb.**
Lietuva	78,5	18	2,3	0,7	0,5
Šalčininkų r.	**76,8**	**19,2**	**3,4**	**0,6**	**0**

Tačiau pagal veikiančių įmonių skaičių, tenkantį 1 tūkst. gyventojų, Šalčininkų rajonas (10 įm./ tūkst gyv.) [R-56] ženkliai atsilieka nuo Lietuvos vidurkio (23 įm./tūkst. gyv.)[47] [R-57].

Stambaus verslo įmonių rajone nėra. Didesnės vidutinio dydžio įmonės: UAB „Polivektris“, gaminanti plastiko gaminius (140 darb.), statybos įmonė UAB „Eiresta“ (90 darb.), odos ir galanterijos įmonė UAB „Eisiga“ (89 darb.), taip pat paminėtinos mėsos perdirbimo įmonė UAB „Olkusjana“ (49 darb.) bei ‚AB „Actas“ (41 darb.), Tačiau stambesnės rajono įmonės susitelkusios Šalčininkų ir Eišiškių miestuose bei Jašiūnų kaime, o kitose kaimiškose vietovėse įsikūrusios smulkios įmonės, kurios dažniausiai užsiima medienos perdirbimu, miško darbais ar prekyba.

Dažniausiai pasitaikanti teisinė forma tarp Šalčininkų r. įmonių – uždaroji akcinė bendrovė. Šios įmonės sudaro 68 proc. visų įmonių, dar 29 proc. – tai individualiosios įmonės, kurių dalis ženkliai lenkia Lietuvos vidurkį (16 proc.) (5.2.3. pried. 24 lent.).

Dirbančiųjų bruto darbo užmokestis Šalčininkų rajone 2014 m. pab. vidutiniškai sudarė 497,2 Eurų[48] ir buvo pat mažiausias Lietuvoje [R-58] – 30 proc. mažesnis už Lietuvos vidurkį, nors per metus (nuo 2013m.) jis padidėjo 1,8 proc.

Šalčininkų rajone paplitę tokios alternatyvios žemės ūkiui veiklos kaip smulkaus verslo kuriamų paslaugų teikimas, medžio apdorojimas, amatai [R-59]. Lietuvoje 2014 m. iš viso

[44] Duomenys rajono mastu (kartu su Šalčininkų m.). Šaltinis: LSD http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectTable/Omrade0.asp?SubjectCode=S4&ShowNews=OFF&PLanguage=0
[45] Duomenys rajono mastu (kartu su Šalčininkų m.). Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas
[46] Lietuvos statistikos departamentas
[47] Duomenys pateikiami rajono mastu (kartu su Šalčininkų m.). Paskaičiuota, remiantis LSD duomenimis.
[48] Lietuvos statistikos departamentas. Duomenys rajono mastu (kartu su Šalčininkų m.). https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?eventId=61871

	buvo 662 kaimo turizmo sodybos, iš kurių 19,5 proc. Vilniaus apskrityje (129 sodybos)[49]. Šalčininkų rajone veikia 19 kaimo turizmo sodybų [R-60] (5.2.3. pried. 25 lent.). Taip pat rajono gyventojai užsiima amatais, kurie būdami reikšminga alternatyvia kaimo ekonomine veikla, tuo pačiu yra svarbi etnokultūros dalis. Šalčininkų rajono amatininkai daugiausiai užsiima verbų rišimu, Užgavėnių kaukių gaminimu, kiaušinių marginimu vašku, karpiniais, Vilniaus krašto tradicinių juostų pynimu, duonos kepimu ir kt. Šalčininkų r VVG teritorijoje 2014 m. buvo 2876 smulkieji verslininkai veiklą vykdantys pagal verslo liudijimus, lyginant su 2011 m., kai pagal verslo liudijimus dirbo 2787 asmenys, įsigijusių verslo liudijimus skaičius padidėjo 3,2 proc.[50]. Šalčininkų rajone veiklą vykdo tik 1 socialinė įmonė – maitinimo paslaugų teikimu užsiimanti UAB „EŽAS“, kurioje dirba 25 darbuotojai[51]. Tačiau ši įmonė veikia Šalčininkų mieste, taigi VVG teritorijoje veikiančių socialinių įmonių nėra. Bendruomeninis verslas Lietuvoje kol kas nauja koncepcija, todėl jis šiuo metu dar nėra plėtojamas nei VVG teritorijoje, nei Šalčininkų rajone. Didmenine ir mažmenine prekyba užsiimančios įmonės sudaro beveik trečdalį visų Šalčininkų rajono veikiančių ūkio subjektų (29 proc.)[52]. Tačiau pagal vidaus prekybos apyvartos apimtis rajone vyrauja ženklus atotrūkis nuo Lietuvos ir apskrities rodiklių. 2013 m. mažmeninės prekybos įmonių apyvarta rajone siekė 4169 Lt/1 gyv., tuo tarpu šalyje – 9694 Lt, apskrityje – 12188 Lt; maitinimo ir gėrimų teikimo apyvarta rajone sudarė 66 Lt/1 gyv., o vidutiniškai Lietuvoje – 488 Lt, apskrityje – 831 Lt. Tas pat pasakytina ir apie prekybos bei maitinimo įmonių skaičių: Šalčininkų rajone 2013 m. 1 tūkst. gyv. teko 3,6 parduotuvių ir 0, 6 maitinimo įstaigų, tuo tarpu šalyje – 5,2 parduotuvių ir 1,1 maitinimo įmonių, apskrityje – 4,7 parduotuvių ir 1, 4 maitinimo įmonių (5.2.3. pried. 26-27 lent.)[53] [R-61]. Šalčininkų rajono teritoriją kerta tarptautinis magistralinis kelias Vilnius–Lyda, geležinkelis Vilnius–Lyda [R-62]. Taip pat teritorijoje yra krašto keliai Nr.104 „Šalčininkai–Dieveniškės–Krakūnai“, Nr. 105 „Pirčiupiai–Eišiškės“, Nr. 126 „Šalčininkai–Butrimonys–Eišiškės“, Nr. 127 „Babriškės–Varėna–Eišiškės“, Nr. 176 „Pirčiupiai–Jašiūnai“ ir rajoninės reikšmės keliai. Pagrindinė rajono gyventojų susisiekimo priemonė – kelių transportas. Keleivių vežimo autobusais vietinio ir tolimojo reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais paslaugas rajone teikia UAB „Šalčininkų autobusų parkas“. Įmonė 2014 m. autobusais keleivius vežė 41 vietinio (priemiestinio) susisiekimo, 1 tolimojo susisiekimo ir 2 tarptautinio susisiekimo maršrutais[54]. Autobusų parką sudaro 56 autobusai. Bendroji autobusų maršrutų rida 2014-2013 m. sumažėjo 9 proc. (5.2.3. pried. 28 lent.) dėl Rūdninkų krypties maršrutų aptarnavimo nuraukimo ir dėl Maišiagalos krypties maršrutų reisų mažinimo bei trasos koregavimo[55]. Rajone auga individualių automobilių skaičius – 1 tūkst. gyv. tenkantis individualių lengvųjų automobilių skaičius 2010-2012[56] m. išaugo 12,0 proc., šalyje – 6,3 proc.[57].

[49] Turizmas Lietuvoje 2014. Vilnius, 2015 http://www.tourism.lt/uploads/documents/Turizmas-Lietuvoje_2014.pdf
[50] Šalčininkų r. savivaldybės seniūnijų pateikti duomenys.
[51] www.ldb.lt/Informacija/PaslaugosDarbdaviams/Puslapiai/soc_imones_sarasas.aspx
[52] Lietuvos statistikos departamentas. Duomenys rajono mastu (kartu su Šalčininkų m.). http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/Define.asp?Maintable=M4010119&PLanguage=0
[53] Mažmeninė ir didmeninė prekyba 2013. LSD, 2014. Duomenys rajono mastu (kartu su Šalčininkų m.).
[54] UAB Šalčininkų autobusų parko 2014 m. direktoriaus veiklos ataskaita, patvirtinta Šalčininkų r. sav. tarybos 2015-04-29 sprendimu Nr. T-16
[55] http://www.infolex.lt/salcininkai/Default.aspx?Id=3&DocId=17878
[56] LSD. Duomenys rajono mastu (kartu su Pasvalio m.). Šaltinis: LSD.
[57] Lietuvos statistikos departamentas. Duomenys rajono mastu (kartu su Šalčininkų m.). http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveselections.asp?MainTable=M7030305&PLanguage=0&TableStyle=&Buttons=&PXSId=3743&IQY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=&rvar4=&rvar5=&rvar6=&rvar7=&rvar8=&rvar9=&rvar10=&rvar11=&rvar12=&rvar13=&rvar14=

Šalčininkų rajone komunalines paslaugas teikia įvairios įmonės, užsiimančios šilumos gamyba ir tiekimu, komunalinių atliekų tvarkymu, vandens tiekimu, nuotekų surinkimu. Pagrindinis rajono centralizuotai teikiamos šilumos gamintojas – UAB „Šalčininkų šilumos tinklai“. Centralizuotai šiluma tiekiama Šalčininkuose, Eišiškėse, B.Vokės, Dieveniškių, Jašiūnų ir Šalčininkėlių gyvenvietėse bei Butrimonių, Dainavos, Čiužiakampio ir Poškonių kaimuose, (2211 vartotojų)[58]. Tačiau didžioji dalis kaimo vietovėse esančių privačių namų šildomi individualiai. Centralizuotai vandenį rajone teikia ir nuotekas tvarko UAB „Vilniaus vandenys", kuri aptarnauja Šalčininkų ir Eišiškių miestus (6900 gyv.)[59]. Šio vandens kokybė gera, tačiau daugumos kaimo gyvenviečių vandentiekių būklė ženkliai prastesnė – naudojami pasenę, rūdijantys vandentiekio bokštai. Daugelis kaimų gyventojų naudoja šulinių vandenį, kuris ne visada atitinka geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimų. Šalčininkų rajono gyventojų, prisijungusių prie nuotekų šalinimo sistemų, yra mažiausia dalis Lietuvoje – 64,2 proc. Komunalines atliekas Šalčininkų rajone tvarko du operatoriai – UAB „Tvarkyba“ ir UAB „Eišiškių komunalinis ūkis“.

Situacija žemės ūkio sektoriuje.

2013 m. Šalčininkų rajone buvo 4370 didesni nei 1 ha ūkiai gaminantys žemės ūkio produktus (2010 m. – 5054), jie valdė 55408 ha žemės (2010 m – 53730 ha) [60]. Taigi, ūkių skaičius rajone per trejus metus sumažėjo 13,5 proc., tačiau jie stambėjo – ūkių turimas žemės plotas padidėjo 3 proc. Šios tendencijos bendros visai Lietuvai – ūkių skaičius Lietuvoje nuo 2010 m. sumažėjo 14 proc., o ūkių žemės plotas padidėjo 4 proc. (5.2.3. pried. 29 lent.). Naudojamos žemės ūkio naudmenos 2013 m. Šalčininkų rajone sudarė 92 proc. viso žemės ploto (Lietuvoje – 91,5 proc., apskrityje – 91 proc.) ir nuo 2010 m. žemės pasiskirstymas tiek rajone, tiek šalyje iš esmės nesikeitė.

Vidutinis ūkio dydis pagal žemės ūkio naudmenų plotą Šalčininkų rajone (kaip ir bendrai apskrityje) yra ženkliai mažesnis nei Lietuvos ūkių vidurkis. 2013 m. vidutinis rajono ūkis siekė 11,7 ha, šalies – 16,8 ha[61] [R-63]. Analizuojant ūkių pasiskirstymą pagal dydį, matome, kad rajone dominuoja maži iki 5 ha ūkiai, jie sudaro 66 proc. visų Šalčininkų rajono ūkių [R-64]. Didesni nei 20 ha ūkiai sudaro 8 proc. rajono ūkių, nors šalies vidurkis yra 13 proc. (5.2.3. pried. 30 lent.).

Ūkių pasiskirstymas pagal dydį, 2013 m.[62]

	iki 5 ha	**5–19 ha**	**20–49 ha**	**≥ 50 ha**
Lietuvos Respublika	53,2	34,1	7,0	5,7
Šalčininkų r.	**66,1**	**26,0**	**3,8**	**4,1**

Šalčininkų rajono žemės ūkių valdytojų pasiskirstymas pagal amžių[63] rodo, kad pagrindinė ūkininkaujančių dalis yra 40-59 m. amžiaus. Tačiau pastebėtina, jog jaunų, iki 40 m. ūkininkų rajone yra daugiau (18,5 proc.) [R-65] nei vidutiniškai šalyje (15,5 proc.) [R-66]. 26,3 proc. rajono ž. ū. valdytojų yra pensinio amžiaus (Lietuvoje – 28,8 proc.) (5.2.3. pried. 32 lent.).

Šalčininkų rajono ūkių struktūroje pagal ūkininkavimo kryptis vyrauja mišrios specializacijos, t.y. augalininkystės ir gyvulininkystės, ūkiai – 2014 m. jie sudarė 72 proc. visų ūkių[64].

[58] http://sstinklai.lt/
[59] http://www.vv.lt/lt/salcininkai/
[60] 2013 m. žemės ūkio struktūros tyrimo rezultatai. LSD: Vilnius, 2015
[61] 2013 m. žemės ūkio struktūros tyrimo rezultatai. LSD.
[62] 2013 m. žemės ūkio struktūros tyrimo rezultatai. LSD: Vilnius, 2015.
[63] 2013 m. žemės ūkio struktūros tyrimo rezultatai. LSD: Vilnius, 2015.
[64] Šalčininkų rajono savivaldybės pateikti duomenys

Šalčininkų r. ūkių pasiskirstymas pagal ūkininkavimo kryptis

	Augalininkystė	Gyvulininkystė	Mišrūs ūkiai	Perdirbimas
2011 m.	282	5	766	2
2014 m.	330	6	867	2

Vien augalininkystę rajone kultivuoja 27 proc. ūkių. Gyvulininkystė mažiau populiari – išimtinai ja užsiima 6 proc. ūkių. Žemės ūkio produktų perdirbime specializuojasi 2 rajono ūkiai ir jų skaičius nuo 2011 m. išliko stabilus. Rajono ūkių specializacijos struktūroje reikšmingesnių pokyčių nuo 2011 m. nevyko – šiek tiek sumažėjo mišrių ūkių ir neženkliai išaugo augalininkystės ūkių dalis (5.2.3. pried. 33 lent.). Šalies mastu daugiausiai yra augalininkystės ūkių (48 proc.), gyvulininkystės ūkiai sudaro 31 proc., o mišrūs ūkiai – 20 proc. visų ūkių[65].

2014 m. Šalčininkų rajone veikė 123 ekologinės gamybos ūkiai[66] [R-67], iš kurių dauguma, t.y. 85 proc. užsiėmė augalininkyste ir daržininkyste, 13 proc. ūkių buvo mišrios specializacijos ir 2 proc. užsiėmė žuvininkyste[67]. Ekologiškam ūkininkavimui 2014 m. buvo naudojama 6020,24 ha rajono žemės ūkio naudmenų, šis plotas nuo 2011 m. padidėjo 12 proc. (5.2.3. pried. 35 lent.).

Kaip ekonominė situacija atitinka nustatytus gyventojų poreikius ir VVG teritorijos viziją

Remiantis anketinės VVG teritorijos gyventojų apklausos rezultatais, galima pasakyti, kad didelė dalis gyventojų – daugiau nei pusė (t.y. 59 proc.) teigė esą pasirengę pradėti nuosavą verslą, jeigu tam būtų skirta parama. Tai galima sieti su darbinio užimtumo problemų aktualumu, nes jos buvo pirmiausiai minimos tiek renkantis prioritetines plėtros sritis (65 proc.), tiek nurodant jaunimo padėties kaime gerinimo būdus (27 proc.). Apklausti kaimo gyventojai, įvardindami darbinio užimtumo barjerus, pirmoje eilėje pažymėjo, kad samdomiems darbuotojams mokami maži atlyginimai (21 proc.) [R-68], o antroje – kad trūksta darbo pasiūlymų (19 proc.). Matyt, būtent todėl parama jaunimo verslo iniciatyvoms vertinama kaip veiksminga priemonė, siekiant pagerinti jaunų žmonių padėtį kaime – tai pažymėjo 17 proc. respondentų. Tačiau šalia to apklaustieji nurodė ir nuosavo verslo steigimo trukdžius, tokius kaip baimė įkurti savo verslą (10 proc.), negebėjimas sėkmingai plėtoti pradėtą verslą (6 proc.) [R-69].

Nemaža dalis apklaustųjų mano, kad reikėtų remti bendruomeninių verslų steigimąsi, nes tokiu būdu būtų kuriamos darbo vietos kaime (26 proc.), sprendžiamos socialinės vietos problemos (20 proc.), be to tai galėtų padrąsinti kaimo gyventojus imtis nuosavo verslo (17 proc.). Tačiau kartu buvo įvardinti ir su bendruomeninio verslo steigimu galintys iškilti sunkumai: 15 proc. respondentų abejojo bendruomenės pajėgumu imtis ūkinės veiklos ir tokia pat dalis teigė, kad gali būti sunku suderinti bendruomenės narių interesus, buvo ir nuomonių (5 proc.), kad bendruomeninis verslas gali sukelti bendruomenės narių susipriešinimą.

Įvardindami pageidaujamus plėtoti asmeninius ar bendruomeninius verslus, apklausti kaimo gyventojai minėjo tiek su žemės ūkiu nesusijusias veiklas (tokias kaip buitinės, maitinimo, socialinės paslaugos, amatai ir kt.), tiek ir žemės ūkio produktų perdirbimą, smulkius mažiau tradicinius žemės ūkio verslus tokius kaip gėlininkystė, miško gėrybių perdirbimas ir pan.

2.5.	***VVG teritorijos socialinė infrastruktūra ir kultūros ištekliai***

[65] 2013 m. žemės ūkio struktūros tyrimo rezultatai. LSD: Vilnius, 2015.
[66] Šalčininkų rajono savivaldybės pateikti duomenys
[67] Ekoagros http://www.ekoagros.lt/?mid=35

Šalčininkų rajone 2014 m. veikė 97 nevyriausybinės organizacijos[68] [R-70], kurių didžiąją dalį sudarė asociacijos (5.2.3. pried. 36 lent.). Rajone šiuo metu yra 23 kaimo bendruomenės, atstovaujančio visas kaimiškas seniūnijas, o kai kuriose seniūnijose yra susikūrę net po kelias kaimo bendruomenes [R-71]. Dauguma kaimo bendruomenių organizacijų (70 proc.) įsisteigė 2001-2004 m. 2009-2011 m. atsirado 4 naujos kaimo bendruomenės, o vėliausiai, t.y. 2014 m., susibūrė dar 3 kaimo bendruomenių organizacijos[69].

Nemaža rajono NVO dalis – tai kultūros ir tautinės organizacijos (12 organizac.), socialinės paramos ir sveikatingumo srityje veikia 10 NVO, taip pat yra profesinius interesus atstovaujančių organizacijų (5 organizac.). Šalčininkų r. veikia 18 jaunimo NVO [R-72], tarp kurių dalis neformalių. Ypač išplėtota NVO sektoriaus orientacija į sportą – veikia 25 sporto organizacijos, taip pat yra susikūrusi rajono sporto organizacijas vienijanti Šalčininkų rajono savivaldybės sporto klubų sąjunga.

Šalčininkų r. NVO aktyviai dalyvavo įgyvendinant 2007-2013 m. Šalčininkų r vietos plėtros strategiją. Per 2011-2014 m. NVO pateikė 16 iš 49 vietos projektų kas sudarė 32,65 proc. visų vietos projektų [R-72][70].

Socialinę VVG teritorijos infrastruktūrą didele dalimi užtikrina Šalčininkų r. savivaldybė ir jai pavaldžios institucijos, atsakingos už kultūrą, švietimą, socialinę rūpybą, visuomenės sveikatą bei saugumą.

2014 m. Šalčininkų r. veikė 33 bendrojo ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos: 7 gimnazijos, 6 vidurinės ir 8 pagrindinės mokyklos ir 1 specialioji mokykla. Taip pat rajone veikė 11 lopšelių-darželių[71]. Nežiūrint į reorganizacijas (vidurinių mokyklų tapimą gimnazijomis), švietimo įstaigų tinklas išlieka mažai pakitęs – 2011 m. veikė 31 bendrojo ir ikimokyklinio ugdymo įstaiga. Nors ir besimokančių vaikų rajone mažėja neženkliai: 2011 m. bendrojo ir ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankė 4912 vaikų, o 2014 m. – 4595, taigi per šį laikotarpį mokinių sumažėjo 6,5 proc. (5.2.3. pried. 36 lent.). Vaikų, lankančių VVG teritorijoje veikiančias ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, skaičius 2011-2014 m. keitėsi dar mažiau – vos 0,9 proc. [R-73] (5.2.1., 5.2.2 pried.).

Neformalųjį vaikų švietimą vykdo 4 įstaigos: Šalčininkų Stanislavo Moniuškos menų mokykla, Eišiškių muzikos mokykla, Jašiūnų muzikos mokykla ir Eišiškių Antonio Ratkevičiaus sporto mokykla.

VVG teritorijoje taip pat yra Dieveniškių technologijų ir verslo mokykla – tai profesinė mokykla, kurioje labiausiai paklausios profesijos: virėjas, technikos priežiūros verslo darbuotojas, kaimo turizmo organizatorius, kirpėjas. 2014 / 2015 m. m. mokykloje mokėsi 212 mokinių ir tai buvo 20 proc. daugiau, negu 2013 / 2014 m. m.(170 mokinių)[72].

Socialines paslaugas gyventojams organizuoja Šalčininkų r. sav. Socialinės paramos ir sveikatos apsaugos skyrius. Pagrindinės socialines paslaugas teikiančios įstaigos[73]:

– Šalčininkų socialinių paslaugų centras, teikiantis bendrąsias socialines paslaugas (informavimo, konsultavimo, transporto organizavimo ir kt.) ir specialiąsias socialines paslaugas (pagalbos į namus, dienos socialinės globos namuose);

[68] Šalčininkų rajono savivaldybės pateikti duomenys (kartu su Šalčininkų m.)
[69] Šalčininkų rajono savivaldybės pateikti duomenys
[70] Šalčininkų r. VVG pateikti duomenys
[71] Šalčininkų r. sav. pateikti duomenys.
[72] Dieveniškių technologijų ir verslo mokyklos strateginio švietimo plano įgyvendinimo 2014 m. veiklos ataskaita http://www.dieveniskiutvm.lt/images/Dokumentai/STRATEGINIO%20VIETIMO%20PLANO%20GYVENDINIMO%202014%20M.pdf
[73]Šalčininkų r. savivaldybės 2015 m. socialinių paslaugų planas, patvirtintas Šalčininkų r. sav. tarybos 2015-04-29 sprendimu Nr. T-26.

	– Čiužiakampio senelių globos namai ir Čiužiakampio senelių globos namų 20 vietų padalinys – Savarankiško gyvenimo namai; – Šalčininkų rajono sutrikusio intelekto žmonių dienos užimtumo centras, teikiantis dienos socialines globos paslaugas vaikams ir suaugusiems; – Vaikų globos namai, kuriuose įkurdinami našlaičiai, likę be tėvų globos vaikai, vaikai iš socialinės rizikos šeimų. Prie vaikų globos namų 2014 m. įsteigti 2 padaliniai: Grupiniai gyvenimo namai vaikams, likusiems be tėvų globos ir Psichosocialinės pagalbos centras, kuriame teikiamos intensyvios krizių įveikimo pagalbos paslaugos socialinės rizikos vaikams ir jų šeimoms. Taip pat socialines paslaugas teikia seniūnijų socialiniai darbuotojai, dirbantys su socialinės rizikos šeimomis ir jose augančiais vaikais. Šalčininkų rajono NVO, gaudamos savivaldybės projektinį finansavimą, irgi teikia užimtumo ir socialines paslaugas neįgaliems ir senyvo amžiaus asmenims [R-74]. Šalčininkų rajone veikia 8 viešosios ir privačios asmens sveikatos priežiūros institucijos[74]: – VšĮ Šalčininkų rajono savivaldybės ligoninė, gyventojams teikianti antrinio lygio stacionarines ir ambulatorines sveikatos priežiūros paslaugas; – VšĮ Šalčininkų pirminės sveikatos priežiūros centras, turintis 16 padalinių – 4 ambulatorijas ir 12 bendruomenės slaugytojų kabinetų[75]; – VšĮ Eišiškių asmens sveikatos priežiūros centras, kurio padaliniais yra Eišiškių slaugos ir palaikomojo gydymo ligoninė bei Globos skyrius. Taip pat Eišiškių asmens sveikatos priežiūros centrui priklauso 4 bendruomenės slaugytojų kabinetai – Purvėnų, Dainavos, Tetėnų, Pabarės ir Kalesninkų ambulatorija[76]; Taip pat veikia 5 privačios įstaigos: UAB Eišiškių šeimos medicinos centras, Odontologijos kabinetas UAB „Afid dental“, J.Žeižienės odontologijos paslaugų įmonė, UAB „Baltijos ir Amerikos odontologijos centras“, IĮ D.Grudinskos odontologija. Šalčininkų rajone Terešiškių kaime yra įsikūrusi Priklausomybės ligų reabilitacijos bendruomenė VšĮ „Pusiaukelis“ (vyrų bendruomenė). Visuomenės saugumą rajone užtikrina Šalčininkų rajono policijos komisariatas, turintis Eišiškių ir Jašiūnų policijos nuovadas. Darbą konkrečiose seniūnijose vykdo joms priskirti 13 apylinkių inspektorių[77]. Patys gyventojai taip pat rūpinasi savo ir kaimynų saugumu – 2010 m. Šalčininkų r. buvo įsteigtos 35 saugios kaimynystės grupės[78] [R-75]. Vis dėlto nusikalstamumas Šalčininkų rajone auga – 2011-2014 m. nusikalstamumas išaugo 26 proc., t.y. nuo 2841,6 iki 3582,6 nusikalstamų veikų tūkst. gyv.[79]. Šalčininkų rajone priešgaisrine gyventojų apsauga rūpinasi Vilniaus apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Šalčininkų priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba ir Savivaldybės priešgaisrinė tarnyba, turinti 3 ugniagesių komandas: Baltosios Vokės, Butrimonių ir Pabarės. Daugelis rajone esančių valstybės institucijų koncentruojasi Šalčininkų mieste. VVG atstovaujamoje teritorijoje veikiančios valstybės institucijos: Dieveniškių istorinio regioninio parko direkcija, Valkininkų miškų urėdijos Eišiškių girininkija ir Šalčininkų miškų urėdija bei jos girininkijos: Dainavos, Dieveniškių, Girios, Jašiūnų, Poškonių, Rūdninkų, Šalčininkėlių ir Visinčios. Taip pat kaimiškose Šalčininkų r. vietovėse yra tokios valstybės įstaigos kaip Valstybės sienos apsaugos tarnybos Varėnos rinktinės Purvėnų užkarda, Tribonių užkarda,

[74] Šalčininkų r. sav. pateikti duomenys
[75] http://www.salcininkupspc.lt/kontaktai/padalinai-5/lt/
[76] http://www.easpc.lt/www.easpc.lt/Apie_mus.html
[77] http://vilnius.policija.lt/index.php/lt/salcininkai
[78] http://www.gzeme.lt/?s_id=1&n_id=5633
[79] http://www.ird.lt/nusikalstamumas-pagal-savivaldybes/?metai=2014&menuo=12&rt=1&oldYear=2013&id=198&idStat=11&regionas=0&id3=1#

Dieveniškių užkarda, Valstybės sienos apsaugos tarnybos Vilniaus rinktinės Gintaro Žagunio užkarda, Vilniaus teritorinės muitinės Krakūnų ir Šalčininkų kelio postai. Tartoko kaime įsikūrusios Šalčininkų r. valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba ir Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamento Šalčininkų r. agentūra. Be to VVG teritorijai priklauso Šalčininkų r. policijos komisariato poskyriai Jašiūnuose ir Eišiškėse.

Šalčininkų r. gyventojų kultūrinių ir laisvalaikio poreikių tenkinimo veiklą vykdo Šalčininkų r. savivaldybės kultūros centras ir 13 jam pavaldžių struktūrinių padalinių, kurie išsidėstę kiekvienoje iš seniūnijų. 2014 m. Šalčininkų kultūros centre ir jo padaliniuose veikė 11 mėgėjų meno kolektyvų ir 18 būrelių / studijų, kuriuose dalyvavo 506 gyventojai.

Šalčininkų r. kultūros centro veiklos rodikliai[80]

Mėgėjų meno kolektyvų sk.		Mėgėjų meno kolektyvų dalyviai		Studijų, būrelių sk.		Studijų, būrelių dalyviai	
2011 m.	**2014 m.**	**2011 m.**	**2014 m.**	**2011 m.**	**2014 m.**	**2011 m.**	**2014 m.**
19	11	397	331	7	18	95	175

2011 m. kultūros centre ir jo padaliniuose veikė 19 meno kolektyvų, 7 būreliai/ studijos, kuriuose užimti buvo 492 dalyviai. Taigi, per pastaruosius 3 metus gyventojų meno saviraiškos galimybės, nors ir neženkliai, bet gerėjo: meno kolektyvų, būrelių / studijų skaičius išaugo 11,5 proc., o jų dalyvių – 3 proc. (5.2.3. pried. 37 lent.).

Iš labiausiai žinomų mėgėjiškų rajono kolektyvų paminėtini Dainų ir šokių ansamblis „Solčanie“, šokių kolektyvas „SMILE“, liaudies dainų ir šokių ansamblis „Ejszyszczanie“, etnografinis ansamblis „Turgielanka“, dainų ir šokių ansamblis „Znad Merečanki“, kurių veikla propaguoja Šalčininkų rajono kultūrą ne tik Respublikoje, bet ir užsienyje[81].

Tačiau Šalčininkų r. kultūros centro organizuojama profesionalaus meno sklaida pastaraisiais metais blogėjo (5.2.3. pried. 38 lent.). 2014 m. įvyko 24 profesionalaus meno renginiai (6 parodos, 5 koncertas ir 15 spektaklių), kuriuose dalyvavo 14240 lankytojų[82], o 2011 m. buvo suorganizuoti 43 profesionalaus meno renginiai (10 parodų, 27 koncertai, 6 spektakliai), kuriuose dalyvavo 22100 lankytojai. Taigi, profesionalaus meno renginių sumažėjo 44 proc., jų dalyvių – 36 proc.

Šalčininkų rajone veikia 26 bibliotekos – tai 1951 m. įkurta Šalčininkų viešoji biblioteka ir jai priklausantys 25 filialai. 2014 m. viešoji biblioteka ir jos filialai aptarnavo 9 511 rajono gyventojų. 2015 m. sausio 1 d. bibliotekų fonduose buvo 268 790 fiz. vnt. spaudinių. Leidinių fondas yra papildomas ir atnaujinamas kiekvienais metais įsigyjant maždaug 7300 fiz. vnt. naujų leidinių. Visose 26 bibliotekose įrengtas internetas ir gyventojams sudarytos galimybės nemokamai naudotis kompiuteriais ir internetu. Bibliotekoje dirba 57 darbuotojai (iš jų 33 filialų darbuotojai)[83].

Per 2011-2014 m. bibliotekų skaičius išliko stabilus, nors Lietuvoje ir apskrityje jų skaičius mažėjo. Šalčininkų rajono bibliotekose organizuojami literatūriniai ir mokomojo pobūdžio renginiai, knygų pristatymai, parodos.

Muziejinę veiklą rajone vykdo Tautodailininkės A. Krepštul muziejus prie mokyklų įkurti kraštotyros, etnografijos muziejai[84]: Eišiškių S. Rapolionio gimnazijos kraštotyros muziejus „Atmintis“, Jašiūnų I-osios vidurinės mokyklos kraštotyros muziejus, Jašiūnų „Aušros“

[80] Lietuvos liaudies kultūros centras. Duomenys pateikiami rajono mastu (kartu su Šalčininkų m.) http://www.llkc.lt/index.php?1659324711

[81] http://www.salcininkaikultura.lt/lt/kulturos-centras/meno-kolektyvai

[82] Lietuvos liaudies kultūros centras. Žr. 5.2.3. priedo 43 lentelę http://www.llkc.lt/index.php?1659324711

[83] http://www.salcininkuvb.lt/lt/apie-mus1

[84] http://www.muziejai.lt/Salcininkai/mokyklu_muz_salcininkuose.htm

	vidurinės mokyklos istorijos ir etnografijos muziejus, Turgelių P. K. Bžostovskio vidurinės mokyklos kraštotyros muziejus. Tautodailininkės Anos Krepštul muziejus veikia nuo 2008 m. Kiekvienais metais muziejų aplanko daug žmonių, atvažiuoja ekskursijos iš Lietuvos, Lenkijos, Vokietijos. Muziejuje galima įsigyti lankstinukų su Anos Krepštul aliejinių paveikslų nuotraukomis, piešiniais, biografija, pasisakymais apie gyvenimą. Muziejuje vyksta literatų vakarai, rankdarbių užsiėmimai, švenčiamos Moterų ir Motinos, Senelių dienos, renkami senų dainų žodžiai ir melodijos[85]. Kiekvienais metais birželio mėnesį muziejus organizuoja tapybos plenerus „Su A. Krepštul tapyba“. Plenero metu vaikai supažindinami su įvairiomis tapybos ir siuvinėjimo technikomis. Užsiėmimai baigiasi vaikų darbų paroda – vernisažu[86]. Šalčininkų rajone vyksta daug tradicinių renginių. Kasmet švenčiamos kalendorinės šventės – Užgavėnės, Žolinė, Rasos šventė arba Joninės. Artėjant mirusiųjų paminėjimo šventei, Poškonių pilkapyne vyksta renginys „Uždekime Vėlinių žvakelę...“, o Rūdninkuose, paminint Advento pradžią, jau penkerius metus tradiciškai rengiamos „Andriejaus" vakaronės. Prieš Kalėdas Šalčininkų kultūros centre vyksta teatralizuotų vaidinimų ir dainų apžiūrą (nuo 2005 m.), kurioje dalyvauja rajono kolektyvai. Dieveniškių istorinio regioninio parko direkcijos kiemelyje gegužės antroje pusėje vyksta eiles rašančių susibūrimas „Poezijos pavasarėlis". Paminėtina ir lenkų folkloro šventė „Daina prie Šalčios“ (vykstanti nuo 1995 m.) bei paskutinį rugpjūčio sekmadienį vykstanti „Jaunimo vasaros šventė“, kurioje dalyvauja populiarios Lietuvos muzikos grupės, kviečiami Lenkijos ir Baltarusijos ansambliai [R-76]. Tačiau vienas žinomiausių Šalčininkų krašto tradicinių renginių – tai Derliaus šventė, vykstanti pirmąjį spalio šeštadienį, kai į Jano Sniadeckio gimnazijos stadioną suvažiuoja visi rajono ūkininkai, kad kartu pagerbtų rugiapjūtės ir visų rudens lauko darbų pabaigą[87]. Kultūros vertybių registro duomenimis, 2015 m. Šalčininkų rajono teritorijoje buvo registruota 348 kultūros vertybės, iš jų 343 nekilnojamos kultūros vertybės[88] [R-77]. Nekilnojamąjį kultūros paveldą archeologijos ir mitologijos paveldo objektai – 4 vnt., kapinės – 12 vnt., piliakalniai – 7 vnt., pilkapiai – 27 vnt., senovės gyvenvietės 5 vnt., architektūriniai objektai – 217 vnt., statiniai, jų dalys, priklausiniai, statinių kompleksai – 80 vnt. Žymesni architektūros paminklai yra Jašiūnų dvaras (jame lankėsi arba gyveno žymūs XIX a. kultūros ir mokslo veikėjai M. Balinskis, A. Sniadeckis, J. Sniadeckis, J. Slovackis. A. Mickevičius ir kt.), Tabariškių ir Bruknynės dvarvietės, Tabariškių Šv. arkangelo Mykolo bažnyčia[89] [R-78]. ***Kaip socialinė infrastruktūra ir jos veikla, taip pat kultūros ištekliai atitinka esamus gyventojų poreikius ir VVG teritorijos viziją*** Gyventojų poreikių tyrimas, parodė, kad didelė dalis apklaustų kaimo gyventojų (40 proc.) kaip pirmaeilės svarbos plėtros sritį įvardino poreikį gerinti jaunimo laisvalaikio užimtumą, tai vertinama kaip vienas iš veiksmingų būdų, siekiant mažinti jaunų žmonių išvykimą iš kaimo. Patobulintos vaikų ir jaunimo laisvalaikio praleidimo galimybės 13 proc. respondentų požiūriu pagerintų jaunimo padėtį kaime**.** Ženkli apklaustųjų dalis (36 proc.) akcentavo kaimo gyventojus vienijančių organizacijų (bendruomenių, NVO) veiklumo bei kompetencijos didinimo poreikį, taip pat gyventojų aktyvumo ir gebėjimo patiems spręsti vietos problemas skatinimo svarbą (27 proc.). Vertinant jaunų žmonių pasilikimo kaime galimybes, buvo minima, kad reikėtų didinti jaunimo įsitraukimą į socialinį vietos gyvenimą.

[85] http://www.salcininkaikultura.lt/lt/page/Anos-Kreptul-muziejus-Tabarikse-29
[86] http://www.salcininkaikultura.lt/lt/page/Anos-Kreptul-muziejus-Tabarikse-29
[87] http://www.salcininkai.lt/go.php/lit/Renginiai/3
[88] http://kvr2.kpd.lt/heritage/
[89] http://regionai.stat.gov.lt/lt/vilniaus_apskritis/salcininku_rajono_savivaldybe.html

	Didelė dalis kaimo gyventojų išsakė poreikį gerinti kaimo viešąją infrastruktūrą – 43 proc. apklaustųjų manė, kad tai turėtų būti prioritetas [R-79] ir dar 46 proc. teigė, jog infrastuktūros plėtra svarbi [R-80]. Kaimo aplinkos estetinio patrauklumo didinimas 13 proc. respondentų siejamas su didesniu kaimo patrauklumu jauniems žmonėms. Trečdalis apklaustųjų pabrėžė, kad gerinant gyvenimo kokybę kaime, svarbiausias dėmesys turėtų būti skirtas plėtoti paslaugas socialiai pažeidžiamiems ir dar 61 proc. manė, kad tai svarbu [R-81]. Išaiškėjo, kad kaimo gyventojų požiūriu, labiausiai paramos reikia daugiavaikėms šeimoms (taip mano 23 proc. respondentų), pagyvenusiems, ligotiems ir neįgaliesiems (21 proc.) bei skurdo rizikoje atsidūrusiems gyventojams (18 proc.). Gyventojų poreikių tyrimas atskleidė, kad kaimo gyventojams aktualus sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo didinimas – 39 proc. respondentų tai įvardino kaip pačią aktualiausią plėtros sritį [R-82].

2.6.	***VVG teritorijos gamtos išteklių analizė*** Bendras Šalčininkų rajono žemės plotas 2015 m. pradžioje siekė 149262,24 ha, iš jų 47 proc. sudarė miškai (šalyje – 34,0 proc.) [R-83] ir 44,0 proc. žemės ūkio naudmenos (šalyje – 53,0 proc.) [R136][90]. Taigi, lyginant su šalies vidurkiu, rajone kur kas mažesni žemės ūkio paskirties plotai ir daugiau miškų [R-84]. **Duomenys apie žemės naudmenas, 2015 m.** **Šalčininkų r.** / **Lietuva** 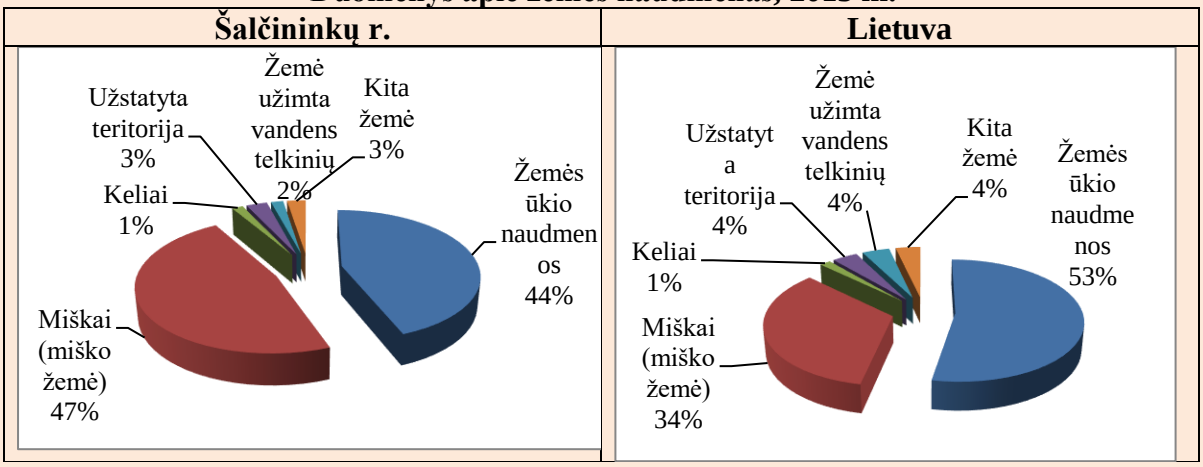 Pastebėtina, kad rajono žemės ūkio naudmenų struktūroje ariamoji žemė užėmė mažesnę dalį (89 proc.) nei vidutiniškai šalyje (92 proc.) [R-85], tačiau 10,5 proc. rajono žemės ūkio naudmenų sudarė pievos ir natūralios ganyklos (šalyje – 8 proc.) (5.2.3. pried. 40 lent.). Šalčininkų rajono žemės naudojimą lemia tai, kad čia vyrauja neaukštos ūkinės vertės dirvožemiai – vidutinis rajono žemės našumo balas vienas mažiausių šalyje – 32,2[91] [R-86], tuo tarpu vidutinis Lietuvos žemės našumas sudaro 39,7 balo [R-87]. Tradicinei žemdirbystei plėtoti sąlygos nepalankios, nes dirvožemiai rajone skurdūs – smėliai, priesmėliai, durpynai

[90] Lietuvos Respublikos žemės fondas 2015 m. sausio 1 d., Vilnius: Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, valstybės įmonė Valstybės žemės fondas.
file:///C:/Users/vartotojas/Downloads/20150101Zemesfondas%20(1).pdf

[91] Lietuvos žemių našumas //Mano ūkis 2015/04 http://agrolab.lt/wp-content/uploads/2015/05/Lietuvos-zemiu-nasumas-2015.pdf

	[R-88]. Todėl Šalčininkų rajone plėtojamas ekologinis ūkininkavimas – 2014 m. rajone veikė 123 ekologinės gamybos ūkiai[92] [R-89]. Nors rajonas nepasižymi derlingomis teritorijomis, tačiau jis turtingas vertingais gamtovaizdžiais. Ypač didelė rajono vertybė – miškai [R-90]. Ryškiausias Šalčininkų rajono miškų bruožas – jaunas jų amžius ir nedidelė rūšinė medžių įvairovė. Miškai daugiausia sausi pušynai. Didžiausias miškų masyvas – Rūdninkų giria, susidedanti iš 23 miškų, kurių didžioji dalis priklauso šiam rajonui.[93] Šalčininkų rajono miškai pasižymi grybingumu. Pagal grybingumo rajonavimą, kartu su Varėnos, Švenčionių, Vilniaus rajonais, Šalčininkų rajonas priskirtas III grybingumo rajonui[94]. Be Rūdninkų girios prie vertingiausių kraštovaizdžių priskiriamos ir Ašmenos aukštumos kalvos bei plynaukštės, taip pat Merkio, Šalčios, Visinčios, Gaujos upių ir jų intakų slėniai [R-91]. Saugomų teritorijų valstybės kadastre iš viso įtraukta 51 saugoma teritorija bei jose esantys objektai [R-92]. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje įsteigti 23 draustiniai, iš kurių 12 saugomi valstybės [R-93]. Nemaža jų dalis patenka į Dieveniškių istorinio regioninio parko teritoriją. Didžiausias pagal plotą – Zygmantiškių geomorfologinis draustinis, įsteigtas Rūdninkų girios Zygmantiškių kopagūbrio apsaugai. Kompleksinei gamtos ir kultūros paveldo apsaugai įsteigtas Dieveniškių istorinis regioninis parkas. Tai yra vienintelis tokio pobūdžio parkas Lietuvoje. Istorinio regioninio parko paskirtis – išsaugoti ypač vertingus gamtos ir kultūros paveldo požiūriu Poškonių ir Žižmų etnokultūrinius kompleksus, Dieveniškių urbanistinį kompleksą, jo planinę ir erdvinę struktūrą, unikalų Rimašių kaimą, Norviliškių vienuolyno kompleksą, Bėčionių piliakalnį, Dieveniškių, Skaivonių, Senųjų Miežionių, Didžiulių, Stakų, Poškonių pilkapius, Moko, Žižmų, Jankelių akmenis, Gaujos ir Stakų kraštovaizdžio bei Dieveniškių geomorfologinį kompleksus. Taip pat rajone yra Navakonių geologinis, Merkio ichtiologinis draustiniai. Į gamtos paveldo objektų sąrašą patenka 6 akmenys, Stakų konglomerato luistai, Rimašių akmenynas bei 3 medžiai. Rėžių kaime, Butrimonių seniūnijoje esantis Rėžių akmuo paskelbtas gamtos paminklu[95]. Šalčininkų rajone yra 14 „Natura 2000“ priskiriamų teritorijų: 12 vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus ir 2 – paukščių apsaugos[96]. Pagal Lietuvos floristini–fitocenologinį rajonavimą Šalčininkų rajono savivaldybė patenka į dvi augalijos provincijas. Pietrytinė dalis priklauso Ašmenos aukštumos ir Lydos plynaukštės rajonui, Kita rajono dalis patenka į Dainavos lygumos termofilinių pušynų rajoną. Rajone sutinkamos šiems floristiniams rajonams būdingos augalų rūšys, tokios kaip lietuvinė naktižiedė, Borbaso gvazdikas, karpuotasis ožekšnis, didžioji kelerija, siauralapė smiltė, smiltyninis šepetukas. Čia praeina kalninės arnikos, balandinės žvaigždunės, pavasarinio kežio šiaurinė paplitimo riba bei juodadantės kulkšnės, penkialapio dobilo siauralapio porūšio vakarinė riba.

[92] Šalčininkų rajono savivaldybės pateikti duomenys
[93] http://www.vilnijosvartai.lt/locations/listing/?id=138
[94] Šalčininkų rajono savivaldybės 2011-2015 m. strateginis plėtros planas.
[95] Valstybės saugomų gamtos paveldo objektų sąrašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. sausio 9 d. įsakymo Nr. D1-19 redakcija
[96] http://stk.vstt.lt/stk/ataskaitos.jsp?lang=lt

	Rajono gyvūnija įprasta plačialapiams ir mišriems miškams, tinka gyventi vabzdžiams, varliagyviams, ropliams, paukščiams žinduoliams. Šalčininkų rajonas pasižymi paukščių įvairove, tarp jų tokios saugomos rūšys kaip vapsvaėdžiai, tetervinai, kurtiniai, juodosios meletos ir kt. Taip pat rajone gausu žinduolių. Tai žinomi gyvūnai – lapės, vilkai, kiaunės, barsukai, žebenkštys, bebrai ir kt. Pagrindiniai medžioklės objektai – šernai, stirnos, elniai ir briedžiai. Vandens telkinių rajone yra ne itin gausu – pagal vandens telkinių užimtos žemės dalį Šalčininkų rajonas nesiekia šalies vidurkio (rajone – 2 proc., šalyje – 4 proc.). Per rajoną teka Merkys su intaku Šalčia ir jos intaku Visinčia. Yra 8 nedideli ežerai (Kernavas, Papis ir kt.), tvenkiniai, keli durpynai[97]. Rajono upių, ežerų ir tvenkinių vandenyse gyvena 28 rūšys žuvų. Nereti upėtakiai, kiršliai, kelios kitos tinkamos rekreacinei žūklei žuvų rūšys. Merkio upėje sutinkami paprastasis kujagalvis bei mažoji nėgė[98]. Šalčininkų rajono savivaldybė rūpinasi savo teritorijos aplinkos apsauga. Iš savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos aplinkos kokybės gerinimui 2014 m. buvo skirta 2313,60 Lt**,** šie pinigai panaudoti maudyklų (tvenkinių) vandens kokybės tyrimams. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje maudymosi sezono metu (nuo birželio 1 d. iki rugsėjo 15 d.) yra stebimas maudyklų ir vandens telkinių vanduo tų rekreacinių vietų, kurias yra pamėgę rajono gyventojai bei svečiai – Šalčininkų I tvenkinio paplūdimio maudyklos, Eišiškių miesto maudyklos, Šalčininkėlių, Poškonių, Gojaus, Panezdilių, Padvarionių, Butrimonių vandens telkinių vanduo. Minėtų vandens telkinių vandens kokybės tyrimai 2014 m. atlikti Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros laboratorijoje, parodė, kad vandens mikrobiologinės taršos rodikliai atitiko Lietuvos higienos normoje HN 92:2007 „Paplūdimiai ir jų maudyklų vandens kokybė“ reglamentuotas privalomas vertes[99]. Šalčininkų rajone AEI nėra plačiai naudojami centralizuotos šilumos gamyboje. Pagrindinis šilumos gamyboje naudojamas kuras – gamtinės dujos. Jos sudaro 79 proc. rajono kuro balanso[100]. Tačiau rajone vyrauja individualūs namai, kuriuose šiluminė energija gaminama individualiai, dažniausiai naudojant biokurą. ***Kaip gamtos ištekliai, jų būklė atitinka esamus gyventojų poreikius ir VVG teritorijos viziją*** Kaimo gyventojų apklausa parodė, kad žmonėms svarbios jų gyvenamosios vietovės aplinkosauginės problemos – 35 proc. respondentų nuomone aplinkosaugos gerinimas turėtų būti pirmaeilės svarbos plėtros sritis, siekiant pagerinti. kaimo gyventojų gyvenimo kokybę. Dar 53 proc. apklaustųjų sakė, kad aplinkosaugos gerinimas yra svarbi, nors ir ne prioritetinė plėtros sritis.

2.7.	*Papildoma informacija*

[97] http://regionai.stat.gov.lt/lt/vilniaus_apskritis/salcininku_rajono_savivaldybe.html
[98] Šalčininkų rajono savivaldybės 2011-2015 m. strateginis plėtros planas.
[99] Šalčininkų rajono savivaldybės mero 2014 metų veiklos ataskaita, patvirtinta Šalčininkų r. sav. tarybos 2015-03-30 sprendimu Nr. T-1359
[100] http://sstinklai.lt/

3 VVG teritorijos SSGG		
3.1.	**STIPRYBĖS**	**Stiprybę pagrindžiančio rodiklio Nr.**
3.1.1.	Teritorijos strateginė, geografinė padėtis (siena su Baltarusija, Vilniaus artumas) palanki verslo, susijusio su tarptautinių krovinių pervežimu ir logistika, plėtrai	R-1, R-9, R-10, R-62
3.1.2.	VVG teritorijos gamtiniai ištekliai, neužteršta aplinka tinkami rekreacijos ir rekreacinių paslaugų vystymui	R-7, R-8, R-60, R-83, R-90, R-91, R-92, R-93
3.1.3.	VVG teritorija – tai istoriškai į žemės ūkio veiklą orientuotas kraštas, kuriame santykinai daug žemės ūkyje užimtų (tarp jų ir jaunų iki 40 m.) gyventojų, paplitę ekologinės gamybos ūkiai, kas sukuria sąlygas specializuotis netradicinių žemės ūkio produktų gamyboje	R-11, R-35, R-36, R-50, R-53, R-54, R-65, R-66, R-67, R-88, R-89
3.1.4.	VVG teritorija – daugiatautis ir daugiakalbis kraštas, išsiskiriantis savitomis kultūrinėmis tradicijomis, būdingais amatais, kultūros ir architektūros vertybių gausa, sukuriančiais prielaidas gaminti išskirtinės kokybės vietos produkciją	R-6, R-24, R-59, R-76, R-77, R-78
3.1.5.	VVG teritorijoje tolygiai išplėtotas kaimo bendruomenių tinklas, daug NVO (tarp jų nemažai jaunimo), kitų savanoriškų organizacijų, kurios dalyvauja vietos plėtros procesuose, rūpinasi vietos socialinių, saugumo problemų sprendimu	R-70, R-71, R-72, R-74, R-75
3.1.6.	Krašto ateities socialinį, ekonominį potencialą kuria tai, kad VVG teritorijoje santykinai daug vaikų ir jų skaičius išlieka mažai pakitęs, tai ilguoju laikotarpiu užtikrins darbo jėgos pasiūlą	R-16, R-19, R-21, R-73
3.2.	**SILPNYBĖS**	**Silpnybę pagrindžiančio rodiklio Nr.**
3.2.1.	VVG teritorijos gyventojai nėra verslūs, santykinai nedaug veikiančių įmonių, daugumą jų sudaro labai mažos įmonės, kurių pajėgumas modernizuoti savo veiklą ir kurti darbo vietas ribotas	R-47, R-55, R-56, R-57, R-69
3.2.2.	Mažų kaimiškų vietovių dominavimas, gyventojų koncentracijos nebuvimas mažina paslaugų verslų kūrimo potencialą ir lemia paslaugų kaimo gyventojams stoką	R-2, R-3, R-4, R-52, R-61, R-82
3.2.3.	VVG teritorijai būdingas žemas užimtumo ir, atitinkamai, aukštas nedarbo lygis	R-25, R-26, R-27, R-28, R-51
3.2.4.	VVG teritorijoje nepakankamai išplėtota / sutvarkyta viešoji kaimo infrastruktūra	R-79, R-80
3.2.5.	VVG teritorijoje formuojasi nepalanki demografinė situacija	R-5, R-13, R-14, R-15, R-17, R-18, R-20, R-22, R-23, R-29, R-45, R-46
3.2.6	VVG teritorijoje yra santykinai daug socialinės atskirties apraiškų, trūksta paslaugų socialiai pažeidžiamiems, socialinėje rizikoje esantiems	R-30, R-31, R-32, R-33, R-34, R-37, R-38, R-39, R-40, R-41, R-42, R-43, R-44, R-48, R-49, R-58, R-68, R-81
3.3.	**GALIMYBĖS**	
3.3.1.	Vyriausybė patvirtintos priemonės, skirtos mažinti socialinius ir ekonominius skirtumus regionuose, kuriose gausiai gyvena tautinės mažumos, ir Pietryčių Lietuvos regiono plėtros fondo kūrimo iniciatyva, užtikrins didesnes verslo plėtros ir investicijų pritraukimo galimybes, turės teigiamos įtakos fizinei ir socialinei teritorijos infrastruktūrai	
3.3.2.	2014-2020 m. numatomos ES struktūrinės paramos investicijos į gyvenimo aplinkos ir kokybės skirtumų tarp miesto ir kaimo vietovių mažinimą suteiks galimybes VVG teritorijos viešosios infrastruktūros gerinimui	

3.3.3.	Didėjantis dėmesys bendruomenių inicijuotai vietos plėtrai, akcentuojant darbo vietų kūrimo svarbą, suteiks naujas VVG teritorijos plėtros galimybes, paskatins naujų kaimo verslų atsiradimą ir esamų plėtojimą
3.3.4.	Ekologiškų produktų paklausos didėjimas skatins tolesnę ekologinio ūkininkavimo plėtrą VVG teritorijoje, o besiplečianti pirminė gamyba sudarys palankias sąlygas ekologinės produkcijos perdirbimo įmonių plėtrai, modernių perdirbimo technologijų diegimui ir ekologiškos produkcijos rinkodaros gerinimui
3.3.5.	Vis stiprėjanti integracija į ES didins tarptautinio bendradarbiavimo galimybes, svarbias vietos rinkų plėtrai, nevyriausybinių organizacijų veiklos įvairinimui
3.3.6.	Socialinio verslo koncepcijos įgyvendinimas sudarys geresnes sąlygas NVO imtis socialinio verslo ir spęsti VVG teritorijos užimtumo ir socialines problemas
3.3.7.	Visuomenės susirūpinimas aplinkos apsauga, vis didesnis dėmesys darnaus vystymosi principų įgyvendinimui sudaro galimybes VVG teritorijoje plėtoti paslaugas, išnaudojant turimą rekreacinį potencialą
3.4.	**GRĖSMĖS**
3.4.1.	Mažėjantis kaimo gyventojų skaičius, mokios paklausos nepakankamumas, stabdys naujų paslaugų verslų kurimą kaimo vietovėse ir sąlygos tolesnį paslaugų prieinamumo kaimo vietovėse mažėjimą
3.4.2.	Socialinių paslaugų sistemos pertvarka, perduodant piniginės socialinės paramos skyrimo funkcijas savivaldybėms, gali sukurti paskatas mažinti socialinės paramos išlaidas ir sutaupytas lėšas naudoti savivaldybės reikmėms, tokiu būdu padidinant vietos gyventojų skurdą
3.4.3.	Dažnai besikeičiantys verslui svarbūs teisės aktai, nepalanki mokestinė aplinka gali riboti verslo steigimo iniciatyvas ir lėtinti VVG teritorijoje veikiančių imoniu plėtrą
3.4.4.	Įsigalint naujoms technologijoms kaimo vietovių konkurencingumas vis labiau priklausys nuo gebėjimo sparčiai diegti kaime įvairaus pobūdžio inovacijas ir naujas technologijas.
3.4.5.	VVG teritorijioje plėtojami žemės ūkio ir su juo susiję verslai gali nukentėti dėl galimo gyvūnų ligų paplitimo (pvz., kiaulių maro), derliui nepalankių gamtinių sąlygų
3.4.6.	Siekis į vietos ekonomiką pritraukti išorės investicijas, plėtoti stambesnius su gamyba susijusius verslus gali turėti neigiamą poveikį kraštovaizdžiui ir aplinkai, kas apribotų VVG teritorijos rekreacinį patrauklumą

4. VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas				
Eil. Nr.	**VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas (prioritetine tvarka)**	**Poreikį pagrindžiantys VVG teritorijos SSGG teiginiai (Nr.)**	**Sąsaja su KPP 2014-2020 m. nustatytais nacionaliniais kaimo plėtros poreikiais**	**Poreikio tenkinimas / netenkinimas iš VPS lėšų**
4.1.	Kurti naujas darbo vietas, remiant naujų verslų steigimo iniciatyvas, didinant esamų kaimo verslų konkurencingumą, plėtojant NVO verslus	3.1.1.; 3.1.2.; 3.1.3.; 3.1.4.; 3.2.1.; 3.2.2.; 3.2.3.; 3.3.1.; 3.3.3.; 3.3.4.; 3.3.5.; 3.3.6.; 3.3.7.; 3.4.1.; 3.4.3.; 3.4.4.; 3.4.5.; 3.4.6.	NP Nr. 10; Nr. 9; Nr. 11.; Nr. 8; Nr. 18	Taip, tenkinimas iš VPS lėšų
4.2.	Skatinti verslo ir kitų kaimo plėtros dalyvių bendradarbiavimą	3.1.1; 3.2.1., 3.2.2.; 3.2.3.; 3.3.3.; 3.3.4.; 3.3.5.; 3.3.6.; 3.3.7.; 3.4.1.; 3.4.6.	NP Nr. 10; Nr. 18	Taip, tenkinimas iš VPS lėšų
4.3.	Stiprinti ir aktyvinti kaimo bendruomenes bei kitas NVO, ugdyti jų kompetencijas	3.1.5.; 3.2.2.; 3.2.3.; 3.2.6.; 3.3.5.; 3.3.6.; 3.3.7.; 3.4.2.	NP Nr. 18; Nr. 21	Taip, tenkinimas iš VPS lėšų
4.4.	Didinti jaunimo motyvaciją gyventi kaime, gerinti jaunimo laisvalaikio užimtumą, didinti įsitraukimą į socialinį vietos gyvenimą	3.1.5.; 3.1.6.; 3.2.2.; 3.2.3.; 3.2.4; 3.2.5.; 3.3.1.; 3.3.3.; 3.4.1.; 3.4.1.; 3.4.4.	NP Nr. 8; Nr. 19	Taip, tenkinimas iš VPS lėšų
4.5	Gerinti viešąją kaimo infrastruktūrą	3.2.2.; 3.2.4; 3.3.1.; 3.3.2.; 3.3.7.	NP Nr. 19	Iš dalies tenkinimas iš VPS lėšų (tik bendruomenių ir jaunimo veiklai būtina infrastruktūra), didesnio masto ir inžinerinės infrastruktūros (vandentvarka, keliai) gerinimo veikla paliekama savivaldybės kompetencijai, gali būti remiama iš kitų fondų
4.6.	Didinti socialinių paslaugų prieinamumą skurdo riziką ir socialinę atskirtį patiriantiems gyventojams	3.1.5.; 3.2.2.; 3.2.3.; 3.2.6.; 3.3.1.; 3.3.6.; 3.4.2.	NP Nr. 9; Nr. 18	Iš dalies tenkinimas iš VPS lėšų (tik NVO iniciatyvos, savanorystės projektai) platesnė socialines paslaugas apimanti veikla paliekama savivaldybės kompetencijai

II DALIS. KOKIE MŪSŲ TIKSLAI?

5. VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys			
5.1.	**VPS prioritetai, priemonės ir jų veiklos sritys** (jei veiklos sritys numatytos):		**Sąsaja su VVG teritorijos poreikiais**
5.1.**1.**	**I PRIORITETAS: DARBINIO UŽIMTUMO KAIME DIDINIMAS, VERSLUMO SKATINIMAS**		
		Kodai:	
5.1.**1.1.**	**Priemonė: Ūkio ir verslo plėtra**	**LEADER-19.2-6**	
5.1.**1.1.1**.	*- veiklos sritis: „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti“*	LEADER-19.2-6.2	4.1.
5.1.**1.1.2.**	*- veiklos sritis: „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“*	LEADER-19.2-6.4	4.1.
5.1.**1.2.**	**Priemonė: Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra**	**LEADER-19.2-SAVA-5**	
5.1.**1.2.1.**	*- veiklos sritis: „Parama žemės ūkio ir su juo susijusių verslų pradžiai“*	LEADER-19.2-SAVA-5.1	4.1.
5.1.**1.2.2.**	*- veiklos sritis: „Parama žemės ūkio ir su juo susijusių verslų plėtrai“*	LEADER-19.2-SAVA-5.2	4.1.
5.1.**1.3.**	**Priemonė: „NVO socialinio verslo kūrimas“**	**LEADER-19.2-SAVA-1**	4.1. 4.3.
5.1.**1.4**	**Priemonė:: Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“**	LEADER-19.2-SAVA-6	4.1. 4.2.
5.1.**2**.	**II PRIORITETAS: KAIMO GYVENTOJŲ INICIATYVŲ SKATINIMAS, BENDRUOMENIŠKAI SVARBIOS VEIKLOS RĖMIMAS**		
		Kodai:	
5.1.**2.1.**	**Priemonė: „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“**	LEADER-19.2-**SAVA-7**	
5.1.**2.1.1.**	*- veiklos sritis: „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“*	LEADER-19.2-SAVA-7.1	4.3. 4.6.
5.1.**2.1.2.**	*- veiklos sritis: „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas”*	LEADER-19.2-SAVA-7. 2	4.5
5.1.**2.2.**	**Priemonė: „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“**	**LEADER-19.2-SAVA-8**	
5.1.**2.2.1.**	*- veiklos sritis: „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“*	LEADER-19.2-SAVA-8.1	4.4. 4.6.
5.1.**2.2.2**.	*- veiklos sritis: „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“*	LEADER-19.2-SAVA-8.2	4.4. 4.5.

6. VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis									
VPS turinys	**ESIF teminiai tikslai**								
	1	10	3	3	5-6	4	8	9	2
	EŽŪFKP prioritetai ir tikslinės sritys								
	1A	1C	2B	3A	4A	5C	6A	6B	6 C
I VPS prioritetas: DARBINIO UŽIMTUMO KAIME DIDINIMAS, VERSLUMO SKATINIMAS									
1.1. Priemonė: Ūkio ir verslo plėtra									
1.1.1. Veiklos sritis: „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti“							**6A**		
1.1.2. Veiklos sritis: „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti “							**6A**		
1.2.Priemonė: Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra									
1.2.1. Veiklos sritis: „Parama žemės ūkio ir su juo susijusių verslų pradžiai“				**3A**					
1.2.2. Veiklos sritis: „Parama žemės ūkio ir su juo susijusių verslų plėtrai“				**3A**					
1.3.Priemonė: NVO socialinio verslo kūrimas“								**6B**	
1.4. Priemonė:: Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti	**1A**								
II VPS prioritetas: KAIMO GYVENTOJŲ INICIATYVŲ SKATINIMAS, BENDRUOMENIŠKAI SVARBIOS VEIKLOS RĖMIMAS									
2.1. Priemonė: Bendruomenių iniciatyvų skatinimas									
- veiklos sritis: „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“								**6B**	
- veiklos sritis: „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“								**6B**	
2.2. Priemonė: Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas									
2.2.1. Veiklos sritis: „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“								**6B**	
2.2.2. Veiklos sritis: „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“								**6B**	

<table>
<tr><th colspan="3">7. VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir ESBJRS</th></tr>
<tr><th colspan="2">Strateginio dokumento pavadinimas</th><th>VPS sąsajos pagrindimas</th></tr>
<tr><td>7.1.</td><td>VVG teritorijos savivaldybės plėtros strateginis planas</td><td>
Šalčininkų r. VVG vietos plėtros strategija turi daug sąsajų su savivaldybės parengtu Šalčininkų rajono savivaldybės 2011–2015 m. strateginiu plėtros planu[101], tiek prioritetų, tiek priemonių lygyje. Šalčininkų rajono savivaldybės 2011–2015m. strateginiame plėtros plane numatytos 4 prioritetinės sritys: I. Pažangi ir nuolatos auganti ekonomika, II. Produktyvūs ir konkurencingi žmogiškieji ištekliai, III. Konkurencingas ir modernus žemės ūkis, IV. Patogi ir kokybiška rajono gyvenamoji aplinka.
VVG parengtos vietos plėtros strategijoje numatyti 2 prioritetai: I. Prioritetas „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“, II. Prioritetas „Socialinės infrastruktūros gerinimas, socialinių iniciatyvų skatinimas“. Pagal šių prioritetų priemones ir jų veiklos sritis, VPS apima 3 Šalčininkų rajono savivaldybės 2011–2015 m. strateginio plėtros plano prioritetus. Palyginimas pagal priemones pateiktas žemiau esančioje lentelėje.
Šalčininkų r. VPS sąsajos su Šalčininkų rajono savivaldybės 2011–2015 m. strateginiu plėtros planu
<table>
<tr><th>Šalčininkų r. VPS</th><th>Šalčininkų rajono savivaldybės 2011–2015 m. strateginis plėtros planas</th></tr>
<tr><td>I Prioriteto priemonės „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“ veiklos sritis „Parama ne žemės ūko verslų pradžiai“ ir veiklos sritis „Parama ne žemės ūkio verslų plėtrai“.</td><td>I. Prioritetinės krypties 1.1. Tikslo 1.1.2. Uždavinio „Optimizuoti esamas ir kurta naujas verslo ir darbo jėgos paramos priemones”, 1.1.2.2. Priemonė „Darbo vietų steigimo rėmimas“

I. Prioritetinės krypties 1.2. Tikslo 1.2.2. Uždavinio „Didinti turizmo paslaugų kokybę bei įvairovę“ 1.2.2.2. Priemonė „Stovyklaviečių, kempingų, kaimo turizmo sodybų steigimo skatinimas, rėmimas”.

III. Prioritetinės krypties 3.2.2. Uždavinio „Skatinti alternatyvias plėtras“ 3.2.2.1. Priemonė „Amatų populiarinimas kaimuose“</td></tr>
<tr><td>I. Prioriteto priemonės „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“ veiklos sritis „Parama žemės ūkio ir su juo susijusių verslų pradžiai“, veiklos sritis „Parama žemės ūkio ir su juo susijusių verslų plėtrai“</td><td>I. Prioritetinės krypties 1.1. Tikslo 1.1.2. Uždavinio „Optimizuoti esamas ir kurta naujas verslo ir darbo jėgos paramos priemones”, 1.1.2.2. Priemonė „Darbo vietų steigimo rėmimas“

III. Prioritetas Konkurencingas ir modernus žemės ūkis</td></tr>
</table>
</td></tr>
</table>

[101] *http://www.salcininkai.lt/go.php/lit/Strateginis-planas/3*

		I. Prioriteto priemonės „NVO socialinio verslo kūrimas“ ir „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“	I. Prioritetinės krypties 1.1. Tikslo 1.1.2. Uždavinio „Optimizuoti esamas ir kurti naujas verslo ir darbo jėgos paramos priemones”, 1.1.2.2. Priemonė „Darbo vietų steigimo rėmimas“ I. Prioritetinės krypties 1.2. Tikslo 1.2.2. Uždavinio „Didinti turizmo paslaugų kokybę bei įvairovę“ 1.2.2.2. Priemonė „Stovyklaviečių, kempingų, kaimo turizmo sodybų steigimo skatinimas, rėmimas”. II. Prioritetinės krypties 2.2.6.Uždavinio „Skatinti bendruomenių centrų kūrimąsi ir modernizavimą“ 2.2.6.2. Priemonė „Buvusių mokyklos pastatų kaimiškose vietovėse pritaikymas bendruomenės poreikiams” III. Prioritetinės srities 3.2.2. Uždavinys „Skatinti alternatyvias plėtras“
		II. Prioriteto priemonė „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“	II. Prioritetinės krypties 2.2.4.Uždavinio „Vykdyti aktyvią asocialaus elgesio, nusikalstamumo ir priklausomybės ligų prevencijos politiką. II. Prioritetinės krypties 2.2.6.Uždavinio „Skatinti bendruomenių centrų kūrimąsi ir modernizavimą“ 2.2.6.1. Priemonė „Buvusių mokyklos pastatų kaimiškose vietovėse pritaikymas bendruomenės poreikiams”, 2.2.6.2. Priemonė „Esamų bendruomenės centrų remontas“
		II. Prioriteto priemonė „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos didinimas“	II. Prioritetinės krypties 2.2.6.Uždavinio „Skatinti bendruomenių centrų kūrimąsi ir modernizavimą“ 2.2.6.2.Priemonė „Buvusių mokyklos pastatų kaimiškose vietovėse pritaikymas bendruomenės poreikiams” II. Prioritetinės krypties 2.3.1. Uždavinio: Plėtoti viešąją kultūros, sporto ir laisvalaikio infrastruktūrą, gerinti materialinę bazę. 2.3.1.12. Priemonės „Sporto aikštelių prie mokyklų renovavimas“, 2.3.2.7. Priemonė „Kūno kultūros ir sporto programų rėmimas“ 2.2.4.4. Priemonė „Globos namų socializacijos projektų rengimas ir įgyvendinimas“

<table>
<tr>
<td>7.2.</td>
<td>VVG teritorijoje patvirtintas regiono plėtros planas</td>
<td>
Vilniaus regiono 2014-2020 m. plėtros planas dar nėra galutinai parengtas, todėl vadovaujamasi jo projektu[102].
Vilniaus regiono 2014-2020 m. plėtros plane nustatyti 3 prioritetai:
– 1 Prioritetas. ATVIRA IR SUBALANSUOTA EKONOMINĖ PLĖTRA.
– 2 Prioritetas. DARNI1 IR SUMANI VISUOMENĖ.
– 3 Prioritetas. SAVITA IR HARMONINGA GYVENAMOJI APLINKA.

Šalčininkų r. VVG parengta VPS prisideda prie dviejų Vilniaus regiono plėtros plano prioritetų atskirų uždavinių lygyje (priemonės Vilniaus regiono plėtros plano projekte neišskirtos). Palyginimas pagal uždavinius pateiktas žemiau esančioje lentelėje.

Šalčininkų r. VPS sąsajos su Vilniaus regiono 2014-2020 m plėtros planu
<table>
<tr><th>Vilniaus regiono plėtros planas</th><th>Šalčininkų r. VPS</th></tr>
<tr><td>I prioriteto 1.1. Tikslo „Kurti efektyvią ekonominę infrastruktūrą ir formuoti investicijoms patrauklią aplinką”, 1.1.3 uždavinys „Kurti palankią aplinką konkurencingų turizmo produktų plėtrai”. 1.1.4 uždavinys „Plėtoti inovacijų ir kūrybingumo infrastruktūrą bei paslaugas”.</td><td>I prioritetas „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas” priemonės „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“ „NVO socialinio verslo kūrimas“ ir „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“</td></tr>
<tr><td>I prioriteto 1.2 tikslas „Didinti teritorinę sanglaudą regione“ 1.2.1 uždavinys „Kompleksiškai spręsti gyvenamosioms vietovėms būdingas problemas, didinant konkurencingumą, ekonomikos augimą ir gyvenamosios vietos patrauklumą”</td><td>VPS kaip visuma</td></tr>
<tr><td>I prioriteto 1.2. tikslas „Didinti teritorinę sanglaudą regione
1.2.2. uždavinys „Kompleksiškai vystyti ir plėtoti kaimo vietoves”</td><td>VPS kaip visuma</td></tr>
<tr><td>I prioriteto 1.3 tikslas „Kurti pažangią viešojo valdymo sistemą” 1.3.4 uždavinys „Sudaryti sąlygas visuomenei efektyviai dalyvauti sprendžiant viešuosius reikalus”</td><td>II prioritetas „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“ ir priemonės</td></tr>
</table>
</td>
</tr>
</table>

[102] http://www.lietuvosregionai.lt/assets/files/Vilnius/Regiono%20pletros%20planas/STRATEGIJOS%20PROJEKTAS%2012%2009%20(2).pdf

<table>
<tr><td></td><td></td><td>
<table>
<tr><td></td><td>„Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“</td></tr>
<tr><td>II prioritetas 2.1. priemonė „Skatinti mokytis visą gyvenimą”
2.1.2 uždavinys „Skatinti neformalaus švietimo iniciatyvas”</td><td>I prioritetas „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas”. priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas“
II prioritetas „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“</td></tr>
<tr><td>II prioritetas 2.2 tikslas „Didinti gyventojų gerovę ir socialinę aprėptį” , 2.2.2 uždavinys „Didinti viešųjų paslaugų infrastruktūros prieinamumą”</td><td>II prioritetas „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ ir „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“</td></tr>
<tr><td>II prioriteto 2.3 tikslas „Skatinti aktyvios, pilietiškos ir sveikos visuomenės kūrimąsi”, 2.3.1 uždavinys „Skatinti socialines ir kultūrines iniciatyvas”, 2.3.2 uždavinys „Sudaryti jaunimui saviraiškos ir laisvalaikio užimtumo galimybes”, 2.3.3 uždavinys Formuoti sveiką visuomenę, propaguoti sveiką ir aktyvų gyvenimo būdą”, 2.3.4 uždavinys „Telkti ir aktyvinti kaimo bendruomenes”</td><td>II prioritetas „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“</td></tr>
</table>
Šalčininkų r. VVG parengta vietos plėtros strategija pateikta Vilniaus regiono plėtros tarybai susipažinti. Šalčininkų r. VPS Vilniaus regiono plėtros tarybai susipažinti buvo nuvežta ir įteikta 2015 m. rugsėjo 29 d. (žr. 5.10 pried.). Vilniaus regiono plėtros taryba Šalčininkų r. VPS vertinimo nepateikė.
</td></tr>
<tr><td>7.3.</td><td>Europos Sąjungos Baltijos jūros</td><td>Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategijoje[103] išskirti 3 bendrieji tikslai:
1) apsaugoti jūrą, 2) sujungti regioną ir 3) padidinti gerovę.</td></tr>
</table>

[103] http://www.baltijosjurosregionas.lt/dokumentai/

<table>
<tr>
<td></td>
<td>regiono strategija (ESBJRS)</td>
<td>
Šių tikslų įgyvendinimo siekiama išskiriant 13 prioritetinių tikslų ir 4 horizontalius veiksmus.

Šalčininkų r. VVG parengta vietos plėtros strategija labiau orientuota į vietos lygmens poveikį, tačiau pokyčiai vietos lygmenyje apibendrintai įtakoja ir nacionalinį lygmenį. Taigi, Šalčininkų r. VPS prisidės ir prie Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategijos.

Šalčininkų r. VPS sąsajos su ES Baltijos jūros regiono strategija
<table>
<tr><th>Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija</th><th>Šalčininkų r. VPS</th></tr>
<tr><td>Prioritetinio tikslo „Panaudoti visą regiono mokslinių tyrimų, inovacijų ir smulkaus ir vidutinio verslo potencialą (PA Innovation) 1. Uždavinys (action) „Didinti konkurencingumą, kuriant inovacijų ir verslumo ekosistemą, grįstą pažangia specializacija ir tvariu augimu“</td><td>I. Prioriteto Priemonės „NVO socialinio verslo kūrimas“, „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“;
I Prioriteto Priemonės „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“ ir „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“</td></tr>
<tr><td>Prioritetinio tikslo „Skatinti ir gerinti žmonių sveikatą, pasitelkiant ir socialinį aspektą“ (PA Health)
5. Uždavinys (action) „Sumažinti socialinę ir sveikatai suteikiamą žalą, kylančią dėl alkoholio, tabako ir neteisėtą narkotikų vartojimo“</td><td>II prioritetas „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“</td></tr>
<tr><td>Prioritetinio tikslo (PA Bioeconomy) „Tvarios žemdirbystės, miškininkystės ir žuvininkystės plėtra“ 5.Uždavinys (action) „Didinti kaimo plėtros programų "bendrąjį poveikį“</td><td>VPS kaip visuma</td></tr>
<tr><td>Prioritetinio tikslo „Kultūros ir kūrybinių sektorių plėtra“ (PA Culture) 2. Uždavinys (action) „Plėtoti ir pristatyti Baltijos jūros regiono kultūrą, jos inovacinę galią panaudojant socialinei plėtrai“
3. Uždavinys (action) „Išsaugoti ir pristatyti Baltijos jūros regiono kultūros paveldą, stiprinti kultūrinį tapatumą“</td><td>II prioritetas „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“</td></tr>
</table>
</td>
</tr>
</table>

		Prioritetinio tikslo „Stiprinti makroregiono darną per turizmą“ (PA Tourism) 1. Uždavinys (action) „Skatinti turizmu suinteresuotų šalių tinklų kūrimą ir būrimasis į grupes“	I. Prioriteto priemonė „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“
		Horizontalaus veiksmo „Capacity building and involvement (HA Capacity) 2. Uždavinys (action) „Kurti ir panaudoti tarpsektorinius tinklus Baltijos jūros regione, įtraukiant vietos, regionų valdžią, NVO, verslą ir akademinę bendruomenę“.	VPS kaip visuma
7.4.	Viensektorės žuvininkystės VVG VPS (taikoma, kai tokia VPS yra patvirtinta VVG teritorijoje)	VVG teritorijoje patvirtintos žuvininkystės VVG VPS nėra	

III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?

8. LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas	
LEADER metodo principai	
8.1.	**Teritorinis principas:**
8.1.1.	***principo laikymasis rengiant VPS**:* Teritorinis principas – tai LEADER metodo visumą apimantis principas. Jis įgyvendinamas rengiant *į vietovę* orientuotą vietos plėtros strategiją. Šio principo įgyvendinimui svarbus VVG veiklos teritorijos pasirinkimo pagrindimas. Šalčininkų rajono VVG veiklos teritorija yra vientisa geografine, teritorine-administracine, ekonomine, socialine ir kultūrine prasmėmis. Atlikusi teritorijos analizę, VVG nustatė svarbiausius jos vientisumą pagrindžiančius bruožus: – VVG pasirinkta teritorija sutampa su savivaldybės administracine teritorija (išskyrus Šalčininkų miestą); – Šalčininkų rajono kaimo žmonių ir bendruomenių numatomos kaimo plėtros galimybės dažniausiai siejamos su savivaldybės teritorijos ribomis; – Bendra rajono infrastruktūra; – Socialinės ir ekonominės paslaugos yra teikiamos rajono lygmenyje; – VVG atstovauja Šalčininkų rajone registruotas organizacijas; – Pasienio zona su Baltarusija; – Teritorijos gyventojus vienija tautinis identitetas – 78 proc. gyventojų yra lenkų tautybės; – Bendra etnokultūra – istorinė praeitis, papročiai, tikėjimas; – Bendri gyventojų poreikiai bei lūkesčiai. Pasirinkta Šalčininkų r. VVG teritorija yra nedidelė ir vienalytė, tačiau joje yra pakankami žmogiškieji, finansiniai ir ekonominiai ištekliai, sudarantys sąlygas sėkmingai įgyvendinti tvarią vietos plėtros strategiją. Užtikrindama teritorinio principo įgyvendinimą Šalčininkų r. VVG atliko išsamią atstovaujamų kaimo vietovių socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos analizę, padėjusią išsiaiškinti „teritorijos kapitalą“ (žmonės, veikla, kraštovaizdžiai, paveldas, žinios). Taip pat buvo atlikta kaimo gyventojų poreikių analizė. Atliktos analizės leido nustatyti specifines konkrečias vietos plėtros strategijos kryptis, kurios efektyviausiai gali prisidėti prie kaimo gyventojų gyvenimo kokybės gerinimo. Be to gyventojų poreikių tyrimas, ne tik padėjo nustatyti esamas problemas ir žmonių lūkesčius, jis kartu suaktyvino ir įtraukė kaimo gyventojus į vietos plėtros strategijos rengimo procesą. Atlikus teritorijos analizę, VVG konsultuodamasi su vietos gyventojais ir organizacijomis, nustatė atstovaujamos teritorijos plėtros viziją iki 2030 m. Vizija buvo plačiai aptariama. Gavus platų vietos bendruomenės pritarimą, Vizija pasitarnaus apjungdama kaimo plėtros dalyvių pastangas ir motyvuos kaimo gyventojus bendrai veiklai siekiant numatytų tikslų 2014–2020 m. laikotarpiu.
8.1.2.	***principo laikymasis įgyvendinant VPS**:* Vietos plėtros strategijos įgyvendinimo sėkmė didele dalimi priklauso nuo to, kiek aktyviai į šį procesą įsitraukia vietos gyventojai. Todėl Šalčininkų rajono VVG numato atlikti didelį darbą, skleidžiant informaciją apie parengtą vietos plėtros strategiją, jos prioritetus ir priemones / priemonių veiklos sritis. Tokiu būdu bus siekiama aktyvinti kaimo gyventojus bei organizacijas ir paskatinti juos dalyvauti strategijos įgyvendinime.

	Planuojama, kad VPS viešųjų ryšių specialistas nuolatos bendraus su potencialiais ir vietos projektų paraiškas planuojančiais teikti pareiškėjais, padės jiems generuoti vietos projektų idėjas, suteiks konsultacijas rengiant VP paraiškas (žr. 10 lentelę „VPS įgyvendinimo veiksmų planas“). Šie veiksmai užtikrins Šalčininkų r. VVG vietos plėtros strategijos įgyvendinimo lėšų panaudojimo tolygumą bei racionalumą. Užtikrinant integruotą VVG teritorijos plėtrą, Šalčininkų r. VVG siekia įvairių interesų grupių bendradarbiavimo – tam VPS yra numatytos tikslinės priemonės. VPS priemonių „NVO socialinio verslo kūrimas“ ir „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“ specialiuosiuose reikalavimuose pareiškėjams ir atrankos kriterijuose numatyti bendradarbiavimą ir partnerystę skatinantys reikalavimai. Tikimasi, kad bendros tarpsektorinės partnerių idėjos, sudarys sąlygas parengti ir įgyvendinti vietos projektus, kurie turės teigiamą Šalčininkų rajono kaimo vietovių identiteto ir išskirtinumo puoselėjimui, leis atrasti inovatyvius vietos problemų sprendimus ir tokiu būdu kurs pridėtinę VPS vertę.
8.2.	**„Iš apačios į viršų“ principas:**
8.2.1.	***principo laikymasis rengiant VPS:*** Principo „iš apačios į viršų“ esmę sudaro aktyvus vietos veikėjų bendradarbiavimas ir įsitraukimas į vietos plėtros procesus. Šalčininkų r. VVG viso vietos plėtros strategijos rengimo metu plačiai taikė šį principą: – Atliekant VVG teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizę, VVG kreipėsi į įvairias vietos organizacijas (savivaldybę, Darbo biržą, Sodrą, seniūnijas ir kt.) prašydama pagalbos dėl reikiamos statistinės informacijos surinkimo. – Nustatant VVG teritorijos gyventojų poreikius, į diskusijas buvo kviečiami įvairių sektorių atstovai (verslininkai, ūkininkai, bedarbiai, bendruomenių organizacijų lyderiai, mokyklų ir bibliotekų darbuotojai, jaunimas ir kt.), taip pat visoje teritorijoje buvo platinama kaimo gyventojų apklausos anketa. Šių veiksmų tikslas buvo kuo išsamiau susipažinti su vietos poreikiais, identifikuoti aktualiausias strategines kaimo plėtros kryptis. Tuo pačiu vietos bendruomenė buvo informuojama apie naujos Šalčininkų r. kaimo vietovių plėtros strategijos rengimą ir aktyvinama dalyvauti jos įgyvendinime. – Didelę motyvuojančią įtaką kaimo vietovių gyventojų ir organizacijų įsitraukimui turėjo Šalčininkų r. VVG teritorijos plėtros vizijos kūrimas. Buvo renkami pasiūlymai iš visų kaimo plėtra suinteresuotų vietos veikėjų ir jų pagrindu numatyta, daugumos nuomone, tinkamiausia, labiausiai kaimo gyventojų poreikius atitinkanti teritorijos Vizija. – Nustatant VPS prioritetus, priemones ir veiklos sritis iš VVG narių buvo sukurtos specialios darbo grupės, kuriose buvo atstovaujami įvairūs (verslo, vietos valdžios, pilietinės visuomenės) sektoriai. Į darbo grupių veiklą įsitraukti buvo kviečiami visi pageidaujantys. – Planuojant VPS įgyvendinimo etapus bei finansinius išteklius, didžiausias buvo VVG narių indėlis, tačiau taip pat buvo konsultuojamasi su tikslinių grupių atstovais.

	Siekdama, kad vietos plėtros strategija būtų suprantama kaimo gyventojams, geriau atspindėtų realią kaimo situaciją, vietos gyventojų poreikius, kad būtų užtikrintas priimtų sprendimų skaidrumas, Šalčininkų r. VVG visus dėl VPS priimtus sprendimus viešino. Taigi, taikydama principą „iš apačios į viršų“, Šalčininkų r. VVG stengėsi kuo plačiau suteikti galimybę vietos organizacijoms ir gyventojams dalyvauti formuojant vietos plėtros politiką.
8.2.2.	***principo laikymasis įgyvendinant VPS:*** Siekiant plataus kaimo gyventojų, jų interesus atstovaujančių organizacijų ir įvairių sektorių (NVO, verslo, vietos valdžios) atstovų įtraukimo į VPS įgyvendinimo procesus, Šalčininkų r. VVG yra numačiusi tokius parengtos VPS viešinimo veiksmus kaip VVG ir vietos gyventojų bei organizacijų atstovų, esamų bei potencialių pareiškėjų susitikimus, konsultacijas, bendrus renginius (žr. 10 lentelę „VPS įgyvendinimo veiksmų planas“). Taip pat, *aktyvindamas VVG teritorijos gyventojus ir organizacijas,* VPS viešųjų ryšių specialistas vietose dirbs su potencialiais ir projektų paraiškas planuojančiais teikti pareiškėjais, padėdamas generuoti vietos projektų idėjas, teikdamas VP paraiškų rengimo pagalbą. *Kvietimai teikti vietos projektų paraiškas*, *jų dokumentacija* bus viešai prieinami Šalčininkų VVG tinklapyje. Vietos projektų *vertinimo* metu, kiekvieno vertinimo etapo rezultatai taip pat bus skelbiami VVG interneto svetainėje. Taip pat viešai bus skelbiami *patvirtinti* vietos projektai ir bendra informacija apie VPS įgyvendinimo eigą. VPS *įgyvendinimo ir sebėsenos* rezultatai reguliariai bus *pristatomi* tiek VVG interneto svetainėje, tiek susitikimų su vietos gyventojais metu. VVG teritorijoje bus viešinama geroji vietos projektų įgyvendinimo patirtis. Planuojama vykdyti vietos gyventojų apklausas, kurių metu bus prašoma įvertinti, kiek VVG teritorijai naudingi įgyvendinti projektai, kiek jų poveikis atitinka lūkesčius. Tai padės VVG valdybai įvertinti, ar VPS įgyvendinimas vyksta pagal numatytą planą, ir ar reikalingi VPS įgyvendinimo proceso pakeitimai. Šalčininkų r. kaimo gyventojų ir organizacijų įtraukimą ir principo „iš apačios į viršų“ įgyvendinimą užtikrins ir tai, kad tiek strateginiai sprendimai, tiek visi VPS įgyvendinimo etapai svarstomi ir aprobuojami visuotinio Šalčininkų r. VVG susirinkimo, kuriame yra plačiai atstovaujami įvairūs VVG teritorijos kaimo plėtros dalyviai. Šalčininkų r. VVG sudaro 39 nariai, iš kurių 20 atstovauja pilietinę visuomenę, 8 atstovauja verslą, 11 narių – vietos valdžią (žr. 5.9. pried.).
8.3.	**Partnerystės principas:**
8.3.1.	***principo laikymasis rengiant VPS:*** Partnerystės principas – tai įvairių sektorių atstovų sutelkimas bendrai veiklai. Šalčininkų r. VVG sukurta vadovaujantis šiuo principu. Sprendimų priėmimo teisę turinčiame Šalčininkų r. VVV valdymo organe – VVG valdyboje – yra visų pagrindinių sektorių (valdžios, verslo ir pilietinės visuomenės) atstovai. VVG Valdybą sudaro 12 narių, atstovaujančių skirtingiems sektoriams: 5 nariai (42 proc.) atstovauja pilietinę visuomenę, 4 nariai (33 proc.) verslą ir 3 nariai (25 proc.) vietos valdžią (žr. 5.8. pried.). VVG Valdybos sudėtis atitinka keliamiems reikalavimams – joje yra įvairaus amžiaus atstovai (asmenys iki 40 m. sudaro 50 proc.) ir abiejų lyčių atstovai (vyrų-moterų santykis 42 : 58).

	Šalčininkų r. VVG valdybos nariai, veikdami kaip partneriai, aktyviai dalyvavo darbo grupėse rengiant vietos plėtros strategiją. Todėl, VVG realiai įgyvendino daugiasektorinę prieigą ir rėmėsi jos privalumais: įvairių sektorių žmogiškųjų ir finansinių išteklių apjungimas, skirtingą patirtį turinčių atstovų kompetencijos naudojimas priimant spendimus. Išsamios diskusijos leido VVG priimti strateginius sprendimus, derinančius įvairių kaimo plėtros dalyvių požiūrius ir interesus. Šalčininkų r. vietos plėtros strategijos rengimo procese verslo atstovų žinios ir patirtis buvo labai naudingi numatant verslo plėtros priemones, kartu buvo įtraukti ir vietos valdžios bei pilietinės visuomenės sektorių atstovų požiūriai, kurie leido numatyti svarbiausias tikslines grupes bei bendruomeniškumo plėtros aspektus.
8.3.2.	***principo laikymasis įgyvendinant VPS:*** Šalčininkų r. VVG ir VVG valdybą vertinant kaip partnerystės principo nešėją, svarbu pabrėžti, kad būtent VVG bus atsakinga už vietos plėtros strategijos įgyvendinimą, todėl visi su VPS įgyvendinimu susiję sprendimai bus priimami bendru partnerių sutarimu. Pažymėtina, kad Šalčininkų r. VVG yra įtvirtinusi VVG valdybos narių rotaciją – ne rečiau kaip kas 3 metai bus keičiamas trečdalis valdybos narių. Tai taip pat prisidės užtikrinant lanksčią, atvirą ir nediskriminuojančią VVG veiklą. Kita vertus, VVG ir VVG valdyba, įgyvendindama vietos plėtros strategiją, sieks skatinti partnerystės formavimąsi vietos lygiu. Jau buvo minėta, kad Šalčininkų r. VVG parengtoje vietos plėtros strategijoje yra numatytos specialios priemonės / priemonių veiklos sritys, kurios tikslingai skatina įvairių sektorių pareiškėjų bendradarbiavimą ir partnerystę. VVG požiūriu, įvairių sektorių partnerių bendros vietos projektų idėjos leis atrasti inovatyvius vietos problemų sprendimus ir kurs pridėtinę VPS vertę.
8.4.	**Inovacijų principas:**
8.4.1.	***principo laikymasis rengiant VPS:*** Pats LEADER metodas ir jo taikymas gali būti laikomi kaimo politikos formavimo naujove, kuri skatina taikyti naujus ir novatoriškus kaimo vietovių plėtros metodus. VVG grupės, kuriose bendrai veiklai apjungiami įvairių sektorių atstovai, taip pat vertintinos kaip socialinė inovacija. Taigi, Šalčininkų r. VVG, atitinkanti LEADER metodo reikalavimus, pati yra novatoriška organizacija tiek pagal savo sudėtį, tiek pagal valdymo ir sprendimų priėmimo struktūrą (partnerystės, „iš apačios į viršų“, integruoto požiūrio ir kt. principų taikymas). Rengdama vietos plėtros strategiją, Šalčininkų r. VVG ieškojo būdų inovacijų kaimo vietovėse diegimui, tam pasitarnavo fokusuotų grupių diskusijos, kurių metu, šalia poreikių išsiaiškinimo, dalyviai buvo skatinami naujai pažvelgti į kaimo plėtrą. Remdamasi socialinės ekonominės situacijos analize ir gyventojų poreikiais, VVG analizavo kitų šalių patirtį ir diskutavo apie galimybes ją pritaikyti savo veiklos teritorijoje. Siekiant integruotos kaimo vietovių plėtros, VVG siekė atrasti strateginius sprendimus, duodančius visuminį, t.y. tiek socialinį, tiek ekonominį efektą. Todėl Šalčininkų r. VVG vietos plėtros strategijoje buvo numatytos tam tikros priemonės ir veiklos sritys, kurių

	tikslas skatinti inovacijas per socialinio verslo kūrimą, naujų bendradarbiavimo formų diegimą, naujų produktų ir technologijų įvaldymo skatinimą.
8.4.2.	***principo laikymasis įgyvendinant VPS:*** Šalčininkų r. kaimiškų vietovių plėtros strategijoje daugelis numatytų priemonių ir veiklos sričių nukreiptos įvairiais būdais skatinti inovacijas: • pagal VPS priemonės „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra " veiklos sritis numatoma prioritetą teikti *naujoviškai, mažiau vietovėje populiariai žemės ūkio veiklai;* • vietos projektams, įgyvendinantiems priemonės „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra" veiklos sritį „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti", papildomi balai pagal nustatytus atrankos kriterijus suteikiami, jeigu pareiškėjas numato *įdiegti inovacijas, naujas technologijas teritorijos ir (arba) rajono lygmeniu*; • priemonės „NVO socialinio verslo kūrimas" ir „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti" numatytos, siekiant *inovatyviais būdais skatinti socialinę ekonominę kaimo vietovių plėtrą.* Šalčininkų r. VVG vietos plėtros strategijos įgyvendinimo metu yra numačiusi daug dėmesio skirti darbui su vietos pareiškėjais, padedant generuoti inovatyvių ir inovacijas taikančių vietos projektų idėjas. Didžiausia VPS inovacija VVG laiko socialinio verslo ir bendradarbiavimo projektus. Todėl numatoma analizuoti tarptautinę patirtį šioje srityje ir surinktą informaciją skleiti bendruomenėje, padedant pasirinkti VP idėjas. Taip pat potencialiems projektų rengėjams bei vykdytojams bus organizuoti mokymai, susiję netradicinių sprendimų paieška. Vietos projektų įgyvendinimo taisyklėse bus detalizuoti reikalavimai, užtikrinantys novatorišką vietos projektų pobūdį. Siekiant paskatinti inovacijų kūrimą, VVG numato skleiti informacija apie gautus naujoviškus VP ir jų rezultatus. Planuojama VVG tinklapyje sukurti skiltį „Inovatyvių VP gerosios praktikos pavyzdžiai", kuri supažindins su vietovėje įgyvendinamais inovacijas taikančiais VP.
8.5.	**Integruoto požiūrio principas:**
8.5.1.	***principo laikymasis rengiant VPS:*** Šalčininkų r. VVG parengta vietos plėtros strategija atitinka integruoto požiūrio principą, nes tai skirtingų sektorių plėtrą apjungianti strategija. Pirmiausiai Šalčininkų r. VVG atliko socialinės, ekonominės, kultūrinės ir aplinkosauginės savo atstovaujamos teritorijos situacijos analizę, tokiu būdu išsiaiškindama įvairių sektorių problemas, bendrus ryšius ir iš to išplaukiančius plėtros poreikius. Taip pat, atliekant gyventojų poreikių analizę, buvo siekiama identifikuoti įvairių sektorių atstovų požiūrius (fokus grupės). Atsižvelgiant į gautą informaciją ir siekiant daugiasektorinės plėtros, buvo pasirinktos tokios VPS priemonės, kurios skirtos įvairių interesų grupių projektams remti (žr. 9 lentelę „VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas"). Be to VVG rinkosi strateginius sprendimus, duodančius visuminį, t.y. tiek socialinį kultūrinį, tiek ekonominį efektą.

	Pavyzdžiui, priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas“, skatindama ekonominę kaimo vietovių plėtrą, kartu turi socialinį efektą – stiprina nevyriausybinių organizacijų, kaimo bendruomenių savarankiškumą, mažina kaimo gyventojų socialinę atskirtį. Kaip ir investicinio pobūdžio priemonės, remiamos pagal priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritį „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas” ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritį „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių gerinimas“, šalia tiesioginio kaimo aplinkos infrastruktūros tobulinimo poveikio numato socialinės-kultūrinės bendruomenių ir jaunimo savirealizacijos užtikrinimo tikslus. Tas pats pasakytina ir apie kitas VPS priemones, kuriose kartu su verslo plėtra akcentuojama darnios plėtros ir aplinkosaugos svarba, skatinamas darbuotojų darbo sąlygų gerinimas, o bendruomeninės ir NVO iniciatyvos apjungia socialinio, kultūros ir aplinkos apsaugos sektorių veiklas. Siekiant, kad VPS numatyta veikla ir projektai būtų susieti į bendrą visumą tiek VVG teritorijos, tiek rajono, tiek ir regiono atžvilgiu, buvo atliktas VPS priemonių palyginimas su Šalčininkų rajono savivaldybės 2011-2015 m. strateginiu plėtros planu, Vilniaus regiono 2014-2020 m. plėtros planas ir Baltijos jūros regiono strategija (žr. 7 lentelę „VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir ESBJRS**“**).
8.5.2.	***principo laikymasis įgyvendinant VPS:*** Jau buvo minėta, kad Šalčininkų r. VVG pasirinktos priemonės / priemonių veiklos sritys numato visuminę kaimo vietovių plėtrą, derindamos ekonominį, aplinkosauginį, tiek ir socialinį bei kultūrinį poveikį. Įgyvendinant Šalčininkų r. VPS numatyti 5 kvietimai teikti vietos projektų paraiškas. Kvietimai bus skelbiami atskiroms priemonėms / priemonių veiklos sritims, siekiant tarpusavyje susietai spręsti įvairių sektorių problemas (žr. 10 lentelę „VPS įgyvendinimo veiksmų planas)“. **I kvietimas** numatomas 2016 m. antroje pusėje. Planuojama kviesti teikti VP paraiškas pagal I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonę „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“ ir II prioriteto „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritį „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“ bei priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritį „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“. Šio kvietimo pabaiga persikels į 2017 m., todėl *2016 m. numatoma panaudoti 2 proc. vietos projektams įgyvendinti skirtų lėšų.* **II kvietimas** numatomas 2017 m. Planuojama kviesti teikti VP paraiškas pagal I prioriteto priemones: „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“, „NVO socialinio verslo kūrimas*“,* „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“, taip pat pagal II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritį „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritį „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“. *2017 m. numatoma panaudoti 22 proc. vietos projektams įgyvendinti skirtų lėšų.* **III kvietimas** numatomas 2018 m. Planuojama pakartotinai kviesti teikti VP paraiškas pagal I prioriteto priemonę „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“ ir pagal II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritį „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir

	socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritį „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“. *2018 m. numatoma panaudoti 21 proc. vietos projektams įgyvendinti skirtų lėšų.* **IV kvietimas** numatomas 2019 m. pabaigoje Planuojama pakartotinai kviesti teikti VP paraiškas pagal I prioriteto priemones: „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“, „NVO socialinio verslo kūrimas*“,* „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“, taip pat pagal II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritį „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritį „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“. Šio kvietimo pabaiga persikels į 2020 m., todėl *2019 m. numatoma panaudoti 16 proc. ir 2020 m. 18 proc. vietos projektams įgyvendinti skirtų lėšų.* **V kvietimas** numatomas 2021 m. Tai papildomas kvietimas, kurio metu planuojama kviesti teikti VP paraiškas pagal visas priemones / priemonių veiklos sritis, jeigu ankstesniuose kvietimuose jos nebus įgyvendintos. *2021 m. numatoma panaudoti 10 proc., 2022 m. 7 proc. ir 2023 m. 2 proc. vietos projektams įgyvendinti skirtų lėšų.* Siekiant efektyvaus VPS įgyvendinimo, bus vykdomas darbas su potencialiais ir paraiškas teikiančiais VVG teritorijos gyventojais. Tikslingą lėšų panaudojimą užtikrins VPS įgyvendinimo metu vykdoma nuolatinė stebėsena (žr. 13 lentelę „VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėsena“).
8.6.	**Tinklaveikos ir bendradarbiavimo principas:**
8.6.1.	***principo laikymasis rengiant VPS:*** Šalčininkų r. VVG vykdo tiek tinklaveikos (dalyvaujant Lietuvos VVG tinkle), tiek bendradarbiavimo su Lietuvos ir užsienio vietos veiklos grupėmis veiklą. Šalčininkų r. VVG tinklaveikos ir bendradarbiavimo veiksmai: – *dalyvaujant VVG tinkle*: Šalčininkų r. VVG reguliariai dalyvauja VVG tinklo valdybos ir visuotiniuose susirinkimuose. Aktyviai dalyvauja aptariant su LEADER metodo priemonių įgyvendinimu susijusius klausimus, vietos veiklos grupių bei jų tinklo problemas, veiklos planus (kaip dalyvis). Taip pat Šalčininkų rajono VVG dalyvauja VVG tinklo organizuojamose konferencijose, susitikimuose (kaip dalyvis). – *bendradarbiaujant su kitomis Lietuvos VVG*: Šalčininkų r. VVG įgyvendino teritorinio bendradarbiavimo projektą „Medinis kultūros kelias“ (Šalčininkų r. VVG buvo projekto partneris, koordinatorius – Vilniaus rajono VVG). Pagrindinis projekto tikslas – skatinti kaimo gyventojų ekonominį aktyvumą, sukuriant turistinį maršrutą, kuris pritrauktų daugiau turistų į kaimo vietoves, sudarant palankesnes galimybes vystyti verslą. Projekto įgyvendinimo metu parengti ir išleisti trys informacinė bukletai: Kultūrinio turizmo maršrutas „Medinė architektūra Vilniaus ir Šalčininkų rajonuose”, „Etnografiniai gatviniai kaimai Šalčinikų rajone” bei „Kaimo turizmas ir amatai Vilniaus rajone”. Informacija prieinama keturiomis kalbomis: lietuvių-anglų bei lenkų-rusų. Projekto rėmuose taip pat atlikti medinės Tabariškių kapinių koplyčios rekonstravimo darbai; suorganizuota Tabariškių koplyčios atidarymo šventė. Įsigyti du komplektai ekspozinicinės ir kompiuterinės įrangos, būtinos tiek partnerių veiklai, tiek maršrutui reklamuoti ir viešinti; sukurtas maršruto logotipas.

	Turizmo paslaugoms rajonuose plėsti įkurta asociacija „Kaimo turizmo ir amatų vystymo centras", kurį įsteigė Vilniaus rajono VVG su Šalčininkų rajono VVG (Šalčininkų rajono VVG – partneris). Šiam projektui buvo skirta 257 634 Lt paramos. Šalčininkų r. VVG yra pasirašiusi bendradarbiavimo sutartis su Vilniaus r. VVG, Švenčionių r. VVG ir Ukmergės r vietos veiklos grupe (Šalčininkų r. VVG ir kitos VVG lygūs bendradarbiavimo partneriai). – *bendradarbiaujant su kitomis užsienio VVG ar kitomis su vietos plėtros skatinimo veikla susijusiomis organizacijomis:* 2014 m. Šalčininkų r. VVG įgyvendino tarptautinio bendradarbiavimo projektą „Jaunimas keičia kaimą" (Šalčininkų r. VVG buvo projekto koordinatorius, partneriai: Związek Stowarzyszeń na Rzecz Rozwoju Gmin Północnego Obszaru Wielkich Jezior Mazurskich (LGD9), Lenkija ir Šalčininkų rajono kūno kultūros draugija „Sokol"). Pagrindinis projekto tikslas: vystyti Šalčininkų rajono ir Lenkijos jaunimo įgūdžius organizuojant bendrą veiklą, taip didinant jų užimtumą ir prevenciškai stabdant potencialų nusikalstamumą, arčiau susipažinti su Lietuvos bei Lenkijos kultūriniu palikimu ir istorija, ugdyti asmenybes, kurios sugebėtų siekti geresnės gyvenimo kokybės asmeniškai, bendruomenėje ir vietos mastu, kūrybingai panaudotų įgytus įgūdžius. Projekto įgyvendinimo metu jaunimo iki 25 m. atstovai (20 žm. iš Lietuvos ir 20 žm. iš Lenkijos) dalyvavo tarptautinėje būriavimo stovykloje Lenkijoje, kur vyko teoriniai ir praktiniai būriavimo mokymai. Kitame projekto etape jaunimas iš Lenkijos atvyko į tarptautinę stovyklą Šalčininkų rajone, kur galėjo lavinti jojimo įgūdžius, susipažino su žirgų gyvenimu, priežiūra. Projektui buvo skirta 14383 EUR Šalčininkų r. VVG yra pasirašiusi bendradarbiavimo sutartį su Lenkijos VVG LGD9.
8.6.2.	***principo laikymasis įgyvendinant VPS:*** VPS įgyvendinimo metu Šalčininkų r. VVG planuoja tęsti savo aktyvų dalyvavimą VVG tinklo veikloje, organizuojamose konferencijose, susitikimuose, dalinimosi patirtimi renginiuose. Taip pat Šalčininkų r. VVG numato plėtoti tiek teritorinį, tiek tarptautinį bendradarbiavimą, ieškodama naujų partnerių Lietuvoje bei užsienyje ir, esant galimybėms, inicijuodama bendrus projektus su naujais ir esamais partneriais. Plėtodama tinklaveikos ir bendradarbiavimo veiklą, Šalčininkų r. VVG numato aktyviau ieškoti kontaktų su socialinio verslo vykdytojais, nevyriausybinėmis organizacijomis.
8.7.	**Vietos finansavimo ir valdymo principas:**
8.7.1.	***principo laikymasis rengiant VPS:*** Vietos finansavimo ir valdymo principas – tai subsidiarumo principu ir decentralizavimu paremtas valdymas ir finansavimas. Įgyvendinant LEADER metodą, VVG suteikiama santykinė autonomija ir atsakingas vaidmuo priimant strateginius vietos plėtros sprendimus, atrenkant vietos projektus ir paskirstant finansavimą. Šalčininkų r. VVG kaip įvairių sektorių vietos lygmens partnerystė, atstovaujanti pagrindinius kaimo plėtros dalyvių interesus, savo veikloje rėmėsi novatorišku „iš apačios

	į viršų“ principu, kurį taikant siekė, kad sprendimai atspindėtų vietos specifiką, būtų kuo mažiau biurokratizmo. Rengiant vietos plėtros strategiją ir numatant jos įgyvendinimo bei lėšų paskirstymo planą, Šalčininkų r. VVG vadovavosi nuostata, kad vietos gyventojai geriausiai žino, ko jiems reikia – tai ir yra subsidiarumo principo esmė. Šalčininkų r. VVG daug dėmesio skyrė kaimo gyventojų ir atskirų tikslinių grupių poreikių išsiaiškinimui, buvo renkama informacija apie vietos gyventojų ir organizacijų pageidaujamus įgyvendinti vietos projektus. Todėl VVG priimti strateginiai sprendimai didele dalimi atspindi kaimo gyventojų lūkesčius. VVG, siekdama užtikrinti projektų lyderių ir naudos gavėjų bendradarbiavimą, daugelyje numatytų strateginių priemonių / veiklos sričių numatė tam skirtus atrankos kriterijus. Pavyzdžiui, pagal atrankos kriterijus numatyta papildomus balus suteikti tiems VPS, kurių projekto idėja išvystyta bei aptarta su tikslinių grupių atstovais ir atitinka jų poreikius (žr. 9 lentelę „VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas“). Rengdama vietos plėtros strategiją, Šalčininkų r. VVG ne tik pati vadovavosi partnerystės principu, bet ir numatė priemones, kurios kurtų ir stiprintų ryšius tarp skirtingų vietos plėtros veikėjų. Projektų, įgyvendinamų pagal priemones „NVO socialinio verslo kūrimas”, „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“ atrankos kriterijuose numatyta suteikti papildomus balus, jeigu pareiškėjas numato projektą įgyvendinti partnerystėje su kitą sektorių atstovais. Pažymėtina, kad santykinė VVG autonomija priimant svarbiausius vietos plėtros valdymo ir finansavimo sprendimus, užtikrina vietos plėtros decentralizaciją, kuri reiškia didesnį sprendimų lankstumą ir reikalingų korekcijų savalaikiškumą, atsižvelgiant į besikeičiančius poreikius.
8.7.2.	***principo laikymasis įgyvendinant VPS:*** Šalčininkų r. VPS įgyvendinimo plane numatyti įvairūs vietos projektų finansavimo mechanizmai. Vienas iš finansavimo būdų taikomas privataus verslo projektams, šiuo atveju paramos lyginamoji dalis sudaro iki 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, prie kurių įgyvendinimo pareiškėjai turi prisidėti nuosavu piniginiu įnašu. Kitas mechanizmas naudojamas ne pelno projektams, kurių paramos intensyvumas gali siekti iki 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų ir sudaryta galimybė prie vietos projekto įgyvendinimo prisidėti ne tik piniginiu įnašu, bet ir savanorišku darbu. Bendruomeninio ar NVO verslo projektai, remiami specifiškai – nors jie priskiriami prie pelno siekiančių projektų, tačiau dėl poreikio skatinti socialinio verslo plėtrą, jiems taikomos finansavimo sąlygos atitinka ne pelno projektų finansavimo mechanizmą. Partnerystėje įgyvendinami vietos projektai sudaro galimybę apjungiant partnerių išteklius, siekti bendrų vietovės plėtros tikslų. Pavyzdžiui, savivaldybei nuosavybės teise priklausančiose patalpose ar erdvėse bendruomenių ar NVO organizacijos, įgyvendindamos vietos projektus, gali pagerinti esamą infrastruktūrą, o savivaldybė, savo ruožtu, gali prisidėti prie projekto įgyvendinimo piniginiu įnašu. Arba, verslininkų ir bendruomenės bendri projektai, gali įveiklinti bendruomenės turimas patalpas, jose sukuriant naujas darbo vietas. Šalčininkų r. VVG numatytos VPS priemonės / priemonių veiklos sritys skatina įvairias vietos plėtros dalyvių bendras iniciatyvas.

Horizontalieji principai ir prioritetai:	
8.8.	**Jaunimas:**
8.8.1.	***VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS***: VPS rengimo procesą visose etapuose koordinavo Šalčininkų r. VVG valdyba, kurioje jauni iki 40 m. asmenys sudaro 50 proc. visų valdybos narių (iš jų 17 proc. jaunimas iki 29 m. ir 33 proc. jauni 30–40 m. žmonės) (žr. priedas Nr. 5.8). Jauni VVG valdybos nariai, kartu su kitais, dirbdami sukurtose strategijos rengimo darbo grupėse, rinko informaciją ir statistinius duomenis, reikalingus VVG teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizei. Darbo grupių surinkta informacija buvos nagrinėjama ir apibendrinama (atliekama SSGG analizė) bendrame darbo grupių susirinkime, kuriame dalyvavo ir VVG valdybos jaunimas. Siekiant įtraukti jaunimą ir jaunus asmenis atliekant rajono socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizę ir formuojant SSGG teiginius ir plėtros poreikius buvo taikytos įvairios priemonės. Atliekant VVG teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizę ir SSGG, buvo renkama informacija apie jaunimo padėtį VVG teritorijoje: analizuota gyventojų proporcija pagal amžių, jos pokyčiai, aiškintasi apie nedarbo paplitimą įvairiose amžiaus grupėse, nagrinėta padėtis mokymo įstaigose ir kt. Be to, įvertinant esamą socialinę, ekonominę VVG teritorijos situaciją ir atliekant SSGG analizę, Šalčininkų r. VVG daug dėmesio skyrė VVG teritorijos jaunimo poreikių išsiaiškinimui. Tai buvo daroma keliais būdais. Visų pirma buvo suorganizuotos fokus grupių diskusijos su jaunimu ir moksleiviais, taip pat buvo diskutuota su mokyklų direktoriais, bibliotekų darbuotojais. Tokiu būdu buvo surinkta išsami informacija apie jaunimo poreikius ir problemas. Be to jaunimo poreikius išsiaiškinti buvo siekta ir anketinės apklausos pagalba – anketoje buvo pateiktas klausimas: „Kokiu būdu galima būtų pagerinti jaunimo (iki 29 m.) padėtį kaime?“. Anketinės apklausos duomenys didele dalimi atspindėjo jaunimo požiūrius, nes 34 proc. respondentų sudarė jaunimas iki 30 m. (žr. VPS 2.2 skyrių „VVG teritorijos gyventojų poreikių analizė“). Nustatant VPS prioritetus, priemones ir veiklos sritis buvo atsižvelgta į jaunų žmonių situaciją ir poreikius: Šalčininkų r. VVG į vietos plėtros strategiją įtraukė būtent jaunimui skirtą priemonę, turinčią dvi veiklos sritis: „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“ ir „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas gerinimas“. Šios veiklos sritys skirtos paremti jaunimo socialines, kultūrines, pažintinę veiklą numatančias iniciatyvas, taip pat numatyti investicinio pobūdžio projektai, skirti jaunimui patrauklių laisvalaikio užimtumo galimybių sudarymui, įrengiant tam skirtas patalpas ir (arba) erdves. Tokiu būdu siekiama mažinti jaunimo išvykimą iš kaimo, didinti gyvenamosios vietovės patrauklumą. Jauni žmonės kaip tikslinė grupė yra numatytas ir kitose Šalčininkų r. VPS priemonėse bei veiklos srityse. Pavyzdžiui, priemonės „NVO socialinio verslo kūrimas” tikslinė grupė – darbo neturintys jauni iki 40 m. žmonės, priemonės „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“ veiklos srities „Parama žemės ūkio ir su juo susijusių verslų pradžiai“ ir priemonės „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“ veiklos srities „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti“ atrankos kriterijuose numatyta papildomus balus suteikti, jeigu pareiškėjas jaunas iki 40 m. žmogus (žr. 9 lentelę „VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas“). Šalčininkų r. VVG numatė, kad pagal VPS verslo pradžios veiklos sritis 50 proc. finansuotų projektų sudarys jaunų iki 40 m. žmonių pateikti VP (tai sudarys 8,4 proc. bendros VP įgyvendinimui skirtos sumos). Specifiškai jaunimui skirtos priemonės

	įgyvendinimui Šalčininkų r. VVG numatė skirti 4,2 proc. bendros VP įgyvendinimui skirtos sumos.
8.8.2.	***VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS*** Siekiant laikytis šio principo VPS įgyvendinimo metu bus siekiama įtraukti jaunimą į visus VPS įgyvendinimo procesus. – *Organizuojant VVG valdymo organo darbą* Numatoma visu VPS įgyvendinimo laikotarpiu laikytis nuostatos, kad ne mažiau kaip 50 proc. visų VVG valdybos narių būtų jauni iki 40 m. amžiaus žmonės ir bent 17 proc. sudarytų jaunimas iki 29 m. – *Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas* Bus siekiama sudominti pareiškėjus iš jaunimo tarpo, papildomai bus pasitelktos jaunimui patrauklios informacijos sklaidos priemonės (pvz., socialiniai tinklai, tokie kaip Facebook ir kt.), teikiama informacija apie jaunimo galimybes inicijuoti ir dalyvauti įgyvendinant VPS lėšomis finansuojamus projektus, atkreipiamas dėmesys, kad projektams, kurių naudos gavėjai arba projektų dalyviai yra jaunimas ir jauni žmonės, bus papildomai skiriami naudos ir kokybės balai. – *Atrenkant vietos projektus* VP atrankos sprendimus priims VVG valdyba, kurioje pusė narių tai jaunimas ir jauni žmonės, tokiu būdu VP atrankos procese bus užtikrintas jaunimo ir jaunų žmonių interesų atstovavimas. Jaunų žmonių įtraukimą į VPS įgyvendinimą paskatins ir kai kuriose priemonėse numatyti atrankos kriterijai, pagal kuriuos papildomi balai suteikiami, jeigu pareiškėjai yra jauni iki 40 m. asmenys. Būtent jaunimui skirtoje priemonėje numatyta papildomus atrankos balus suteikti, jeigu pareiškėjas jaunimo organizacija. – *Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus, vykdant VPS įgyvendinimo stebėseną* Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus, bus atrenkami pavyzdiniai 14-29 m. ar 30-40 m. amžiaus asmenims skirti projektai, kurie bus viešinami kaip gerosios praktikos pavyzdžiai. Vykdant VPS įgyvendinimo stebėseną, planuojama į VPS įgyvendinimo stebėsenos komisiją įtraukti jaunimo organizacijų atstovus, kurie bus prašomi VPS įgyvendinimo stebėsenos komisija pateikti jaunimo interesus atitinkančius pasiūlymus. – *Vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklas* Vietos projektų pareiškėjai bus konsultuojami apie galimybes parengti jaunų asmenų (priklausančių 14-29 m. ar 30-40 m. amžiaus grupėms) poreikius atitinkančius projektus. Į planuojamus organizuoti informacinius, konsultacinius renginius bus įtraukiamas jaunimas iki 29 m. ir jauni asmenys nuo 30 iki 40 m. VPS viešųjų ryšių specialistas palaikys ryšius ne tik su kaimų bendruomenėmis, bet ir su jaunimo organizacijomis, kitais jaunimą vienijančiais subjektais. Bus organizuojami tikslinei jaunimo grupei skirti VP rengimo mokymai, jiems aktualiomis temomis.
8.9.	**Kultūra:**
8.9.1.	***VVG veiksmai, susiję su prioriteto laikymusi rengiant VPS***: Kūrybinėmis ir kultūrinėmis iniciatyvomis skatinama socialinė darna, visuomenės grupių integracija, stiprinamas bendruomeniškumas. Šalčininkų r. VVG daug dėmesio skyrė VVG teritorijos kultūros išteklių analizei. Buvo surinkta ir apibendrinta informacija apie VVG teritorijoje esančias švietimo ir kultūros

	įstaigas (muziejus, bibliotekas, kultūros centrus). Įvertinta šių įstaigų vykdoma kultūrinė veikla: profesionalaus bei mėgėjų meno renginiai, teatro pasirodymai, organizuojamos parodos, tradiciniai renginiai ir kt. Buvo analizuojamas VVG teritorijos tautinis paveldas, esamos kultūros ir istorijos vertybės. Taip pat, remiantis gyventojų poreikių tyrimo duomenimis (fokus grupių diskusijų, anketinės apklausos), buvo aiškinamasi, kaip kultūros ištekliai atitinka esamus gyventojų poreikius (žr. 2.5 skyrių „VVG teritorijos socialinė infrastruktūra ir kultūros ištekliai“). Išanalizavusi esamą socialinę kultūrinę situaciją, Šalčininkų r. VVG nusprendė VPS numatyti kelias priemones / priemonių veiklos sritis, kuriomis bus siekiama skatinti bendruomeniškumą ir pilietiškumą, dalyvavimą kultūrinėje veikloje: • priemonė „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ skirta vietos iniciatyvų bei partnerystės stiprinimui, ja siekiama burti gyventojus bendrai veiklai, spendžiant vietovei aktualias socialines, kultūrines problemas, sudaryti geresnes sąlygas įvairioms kaimo gyventojų grupėms, kaimo bendruomenių organizacijoms plėtoti socialinę kultūrinę veiklą (numatyti 7 VP, skirta 444000,0 €). • priemone „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas**“** taip pat siekiama kurti jauniems žmonės patrauklią gyventi aplinką, aktyviau įtraukiant jaunimą į socialinį, kultūrinį bendruomenės gyvenimą, užtikrinant didesnes saviraiškos galimybes (numatyti 6 VP jiems skiriant 90 000,00 €).
8.9.2.	***VVG veiksmai, susiję su prioriteto laikymusi įgyvendinant VPS:*** Šalčininkų r. VVG, siekdama ugdyti VVG teritorijos gyventojų bendruomeniškumą ir pilietiškumą bei skatindama gyventojų kultūrines, pažintines iniciatyvas, pirmiausiai plačiai viešins parengtą VPS. VVG viešųjų ryšių specialistas, skatindamas kultūrinės tapatybės stiprinimui, bendruomeniškumo ir pilietiškumo ugdymui skirtus vietos projektus, ne tik supažindins gyventojus su strateginėmis priemonėmis bei jų veiklos sritimis, vietos projektams keliamais reikalavimais. Jis taip pat dirbs su atskiromis tikslinėmis grupėmis (šiuo atveju su kaimo bendruomenėmis, NVO, jaunimo organizacijomis), padėdamas išaiškinti vietos bendruomenės poreikius ir fasilituodamas projektų idėjų generavimą. Taip pat vietos projektų atrankos metu į VVG valdybos sudėtį bus įtraukiami asmenys, turintys kompetencijos kultūros, meno, kūrybos srityse. Viešinant VPS įgyvendinimo rezultatus, visuomenė bus informuojama, apie patvirtintus, įgyvendinamus ir įgyvendintus vietos projektus, kurie prisideda prie VVG teritorijos gyventojų bendruomeniškumo ir pilietiškumo ugdymo, kūrybingumo ar kultūrinės saviraiškos didinimo.
8.10.	**Darnus vystymasis (įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimo veiksmus):**
8.10.1.	***VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS:*** Darnusis vystymasis – tai toks vystymasis, kurio metu yra derinami ekonominiai, socialiniai ir aplinkos aspektai, siekiant patenkinti dabarties kartos poreikius, kartu nepabloginant gyvenimo sąlygų ateities kartoms. Rengdama VPS, Šalčininkų r. VVG analizavo savo veiklos teritorijos gamtos išteklius. Buvo surinkta ir apibendrinta informacija apie VVG teritorijos kraštovaizdį, biologinę

	įvairovę, saugomas teritorijas, taip pat buvo nagrinėjama vandens kokybė, teritorijoje naudojami atsinaujinantys ištekliai, ekologinio ūkininkavimo paplitimas ir kt. Šiai informacijai surinkti buvo naudojamasi Lietuvos Respublikos žemės fondo, Ekoagros, visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitų, Šalčininkų r. savivaldybės pateikiamais duomenimis (žr. 2.6. skyrių „VVG teritorijos gamtos išteklių analizė“). Taip pat buvo siekiama nustatyti, su kokiomis aplinkosauginėmis problemomis susiduria VVG teritorijos gyventojai, koks jų požiūris į aplinkos apsaugos svarbą. Šalčininkų r. VPS yra numatytos priemonės ir veiklos sritys, tiesiogiai susijusios su parama gyventojų aplinkosauginėms, gamtos paveldo puoselėjimo iniciatyvoms. Tai II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“. Be to I prioriteto priemonių, skirtų verslo paramai, vienas iš specialiųjų reikalavimų pareiškėjams numato, kad paramos paraiškoje turi būti 5sipareigota, kad teikiamo projekto veikla neturės neigiamo poveikio aplinkai; (žr. 9 skyrių „VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas“). Šalčininkų r. VPS numato, kad aplinkosauginiai, gamtos puoselėjimo vietos projektai, remiami pagal II Prioriteto priemones turės tiesioginės teigiamos įtakos darniam vystymuisi. Tačiau ir kitos VPS priemonės ir veiklos sritys neturės neigiamos įtakos darniam vystymuisi. Kaip jau minėta, verslo plėtra numato reikalavimą atitikti darnaus vystymo reikalavimus.
8.10.2.	***VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS:*** Šalčininkų r. VVG, įgyvendindama vietos plėtros strategiją, yra numačiusi specialius veiksmus, susijusius su darnaus vystymosi principo laikymusi. VPS įgyvendinimo metu VVG naudos aplinką tausojančias priemones ir žaliavas – perdirbtą popierių, informacines ir ryšio technologijas. Be to VVG viešųjų ryšių specialistas, dirbdamas su vietos projektų pareiškėjais ir vykdytojais, teiks jiems metodinę pagalbą, konsultuodamas, kokiu būdu vietos projektai turi atitikti aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi tikslus. Siekiant paskatinti vietos gyventojus rengti į VVG teritorijos darnų vystymąsi ir aplinkos būklės gerinimą nukreiptus VP, VVG numato gyventojams skleisti informaciją apie darniai plėtrai skirtų VP svarbą, pateikti geros praktikos pavyzdžių. Vietos projektų atrankos metu į VVG valdybos sudėtį bus įtraukiami asmenys, turintys kompetencijos darnaus vystymosi ir aplinkos apsaugos srityse. Viešinant VPS įgyvendinimo rezultatus, visuomenė bus informuojama, apie patvirtintus, įgyvendinamus ir įgyvendintus vietos projektus, kurie prisideda prie VVG teritorijos darnaus vystymosi ir aplinkos būklės gerinimo.
8.11.	**Moterų ir vyrų lygios galimybės ir nediskriminavimo skatinimas**
8.11.1.	***VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS:***

	Šalčininkų r. VVG, organizuodama savo veiklą, sudarė vienodas galimybes įvairaus amžiaus ir lyties atstovams dalyvauti VPS rengimo procese. Tai užtikrino VVG valdybos, kuri tiesiogiai priima strateginius plėtros sprendimus, sudėtis – joje subalansuotai atstovaujami tiek vyrai, tiek moterys (santykis 42:58), taip pat į VVG valdybą įtraukti jauni žmonės (asmenys iki 40 m. sudaro 50 proc. Valdybos narių). Be to, rengiant strategiją, buvo konsultuojamasi su specifinėmis, potencialiai socialinę atskirtį patiriančiomis gyventojų grupėmis tokiomis kaip bedarbiai, jaunimas, vyresnio amžiaus žmonės (trečiojo amžiaus universiteto atstovai) ir kt. Buvo siekiama išsiaiškinti šių grupių poreikius, pagrindines problemas ir VPS numatyti galimus jų sprendimus. Šalčininkų r. VVG, siekdama užtikrinti lygių galimybių ir nediskriminavimo principų įgyvendinimą, VPS yra numačiusi priemones ir priemonių veiklos sritis, kuriose ypatingas dėmesys skiriamas socialiai pažeidžiamų grupių įtraukimui, lygių galimybių užtikrinimui: • veiklos sritys „Parama žemės ūkio ir su juo susijusių verslų pradžiai“ ir „Parama ne žemės ūkio verslų pradžiai“ kaip tikslinę grupę išskiria kaimo vietovių bedarbius; • veiklos srityje „NVO socialinio verslo kūrimas“ tiksline grupe įvardinti bedarbiai, ypač darbo neturintys jauni žmonės, socialiai pažeidžiamos grupės (vienišos mamos, neįgalieji ir kt.); • Veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“ numato skatinti platesnį socialiai pažeidžiamų grupių (jaunimo, bedarbių, neįgaliųjų ir kt.) įtraukimą į bendruomenės iniciatyvas, remti savanoriškas veiklas, nukreiptas į pagalbos ir paramos socialiai pažeidžiamiems teikimą. Šios veiklos srities tikslinė grupė – tai sunkumus patiriančių, socialiai pažeidžiamų grupių atstovai.
8.11.2.	***VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS:*** Už Šalčininkų r. VPS įgyvendinimą atsakingi VPS administracija ir VVG valdyba, sieks užtikrinti moterų ir vyrų lygybę ir nediskriminavimą dėl įsitikinimų, negalios, amžiaus ir kt. skirtumų. Kaip minėta, VVG valdybos sudėtis sudaro vienodas galimybes įvairaus amžiaus ir lyties atstovams dalyvauti VPS įgyvendinimo procese. – *Organizuojant VPS administracijos darbą* Moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo principas bus užtikrintas visiems suteikiant lygias galimybes būti įdarbintais VPS administracijoje. VPS administracijos darbuotojai bus atrenkami tik pagal jiems taikomus kvalifikacijos reikalavimus. Be to VVG valdyba, turinti sprendimų priėmimo galią, stebės, kad VPS administratcijos santykiai su potencialiais ir esamais VP pareiškėjais, užtikrintų lygyvės ir nediskriminavimo principo laikymąsi. – *Organizuojant VVG valdymo organo darbą* Visu VPS įgyvendinimo laikotarpiu bus siekiama užtikrinti, kad VVG valdyboje būtų atstovaujami įvairaus amžiaus ir abiejų lyčių atstovai. Bus laikomasi principo, jog kliūtimi tapti VVG valdybos nariu negali būti tautinė kilmė, religija ar įsitikinimai, negalia, šeimyninė padėtis, lytinė orientacija. – *Gyventojų aktyvumo skatinimo metu* VVG numato vienodą dėmesį skirti tiek vyrų, tiek moterų aktyvinimui, įtraukiant ir kitas (ypač socialiai pažeidžiamas) gyventojų grupes. Didinant gyventojų sąmoningumą šioje

	srityje, VVG plačiai vykdys švietėjišką, aiškinamąją veiklą, pateiks lygių galimybių ir nediskriminavimo principo laikymosi reikalavimus. – *Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas* Bus taikoma tinkamumo sąlyga pagrįsti, kad vietos projektas prisideda prie moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo principo įgyvendinimo arba neturės neigiamos įtakos šio principo įgyvendinimui. Kvietimų teikti VP paraiškas dokumentuose nebus numatoma reikalavimų pareiškėjams, kurie diskriminuotų juos tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos atžvilgiu. – *Tvirtinant vietos projektus* Vietos projektų atranka bus organizuojami taip, kad nesusidarytų tiesioginių ar netiesioginių kliūčių juose dalyvauti ir pasinaudoti jų rezultatais visoms visuomenės grupėms. VVG nustatyti vietos projektų įgyvendinimo rodikliai numato, kad tarp fizinių asmenų pateiktų VP, vienodos galimybės būtų suteiktos moterų ir vyrų teikiamoms paraiškoms, jaunų žmonių projektams (žr. 12 skyrių „VPS įgyvendinimo rodikliai“). – *Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus* Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus, numatoma naudoti įvairius informacijos sklaidos kanalus, siekiant užtikrinti informacijos prieinamumą skirtingų socialinių sluoksnių žmonėms. Viešinant VPS įgyvendinimo rezultatus, visuomenė bus informuojama, apie tai, kaip įgyvendinami vietos projektai prisideda prie lygių galimybių ir nediskriminavimo principo užtikrinimo.

<table>
<tr><td colspan="3">9. VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas</td></tr>
<tr><td colspan="3">9.1.VPS priemonės, neturinčios veiklos sričių</td></tr>
<tr><td colspan="3">9.1.1.VPS prioritetas Nr. I. „DARBINIO UŽIMTUMO KAIME DIDINIMAS, VERSLUMO SKATINIMAS“</td></tr>
<tr><td colspan="3">9.1.2. VPS priemonė „NVO socialinio, bendruomeninio verslo kūrimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-1)</td></tr>
<tr><td>9.1.3.</td><td colspan="2">VPS priemonės tikslas: užtikrinti socialinę ekonominę kaimo vietovių plėtrą per nevyriausybinių organizacijų, kaimo bendruomenių ekonominės veiklos skatinimą, sprendžiant kaimo gyventojų darbinio užimtumo problemas, didinant socialinių paslaugų įvairovę</td></tr>
<tr><td>9.1.4.</td><td>Priemonės apibūdinimas</td><td>Priemone siekiama inovatyviais būdais skatinti socialinę ekonominę kaimo vietovių plėtrą, remiant kaimo bendruomenių bei kitų NVO socialinio verslo iniciatyvas ir tokiu būdu stiprinant nevyriausybinių organizacijų / kaimo bendruomenių savarankiškumą bei kaimo gyventojų verslumą, mažinant kaimo gyventojų socialinę atskirtį. Priemonė skirta nedarbo kaimo vietovėse mažinimui (ypač tarp jaunų iki 40 m. žmonių).
Taip pat priemonė skirta didinti socialinių paslaugų įvairovę kaimo gyventojams, plėtojant tarpsektorinius bendradarbiavimo ir partnerystės ryšius.
Parama teikiama ūkinei veiklai vykdyti ir paslaugoms teikti reikiamos įrangos įsigijimui, būtinos infrastruktūros sukūrimui / pritaikymui.
Remiami viešieji, pajamas generuojantys socialinio, bendruomeninio verslo projektai. Pareiškėjai privalo vadovautis Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2015 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr.4-207 patvirtinta Socialinio verslo koncepcija. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. 3D-720 patvirtintomis Socialinio verslo vykdymo pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones gairėmis

Remiamos veiklos:
• įvairių kaimo gyventojams svarbių paslaugų kūrimas ir plėtra;
• kaimo bendruomenių ar kitų NVO vykdoma įvairių gaminių ir produktų (tiek žemės ūkio, tiek ne žemės ūkio) gamyba, perdirbimas, rinkodara ir realizavimas, siekiant socialiai reikšmingų tikslų.

Priemonė skirta darbo vietoms kurti ir verslumui skatinti. Planuojama, kad pagal šią priemonę bus įgyvendinti 4 vietos projektai ir bus sukurtos 8 darbo vietos.</td></tr>
<tr><td>9.1.5.</td><td>Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:</td><td></td></tr>
<tr><td>9.1.5.1</td><td>pelno</td><td>☒</td></tr>
<tr><td>9.1.5.2.</td><td>ne pelno</td><td>☐</td></tr>
</table>

9.1.6.	Tinkami paramos gavėjai	Šalčininkų rajone registruoti ir VVG teritorijoje veiklą vykdantys viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys: kaimo bendruomenės, kitos nevyriausybinės organizacijos, viešosios įstaigos, kurių viena iš steigėjų nėra savivaldybė.
9.1.7.	Priemonės tikslinė grupė	• Šalčininkų rajone registruoti ir VVG teritorijoje veiklą vykdantys viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys; • bedarbiai, ypač darbo neturintys jauni iki 40 m. žmonės; • VVG teritorijos gyventojai.
9.1.8.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai turi atitikti numatytus priemonės tikslus ir remiamas veiklas. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos LKP 2014-2020 m. programos 8.1.2. punkte (kai taikoma). ***Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams:*** 1. vietos projektas įgyvendinamas VVG teritorijoje; 2. vietos projektas kuria naujas darbo vietas; 3. pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis); 4. pareiškėjas su paramos paraiška turi pateikti verslo planą; 5. užtikrintas projekto tęstinumas – pagrįstos sukurtų darbo vietų išlaikymo galimybės, pagrįsti įgytos įrangos, sukurtos infrastruktūros priežiūros, komunalinių išlaidų apmokėjimo šaltiniai po projekto įgyvendinimo *(vertinama pagal paraiškoje ir verslo plane pateiktą informaciją*). 6. Vietos projektas atitinka Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2015 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr.4-207 patvirtinta Socialinio verslo koncepcija. . Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. 3D-720 patvirtintomis Socialinio verslo vykdymo pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones gairėms.
9.1.9.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti ***atrankos kriterijus*** pagal jiems suteiktą balų sistemą: *1. Didesnis sukurtų naujų darbo vietų skaičius;* *2. Darbo vietų sukurtų jauniems iki 40 m. asmenims skaičius;* *3. Pareiškėjas numato įgyvendinti projektą partnerystėje su kitų sektorių atstovais (pvz., su verslu, su savivaldybe).*
9.1.10.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (EUR)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 100 000,00 €
9.1.11.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 9580[J1] proc. tinkamų finansuoti išlaidų
9.1.12. VPS priemonė **„Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“ (*kodas LEADER-19.2-SAVA-6)***		

9.1.13.	**VPS priemonės tikslas:** *stiprinti bendradarbiavimo kultūrą ir skatinti partnerystės ryšius tarp sektorių, tokiu būdu didinant vietos produktų bei paslaugų kokybę, užtikrinant vietos rinkų plėtrą*	
9.1.14.	Priemonės apibūdinimas	Priemone siekiama inovatyviais būdais paskatinti socialinę ekonominę kaimo vietovių plėtrą, remiant smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimą, nukreiptą į bendros veiklos kūrimą, tobulinant infrastruktūrą, plėtojant paslaugas, užtikrinant regioninių paslaugų ir produktų rinkodarą. Bendrai įgyvendinami projektai yra orientuoti į resursų ekonomiškumo ir teritorijos ekonominio konkurencingumo didinimą. Priemonės inovatyvumo aspektas apima siekį stiprinti įvairių subjektų bei skirtingų sektorių bendradarbiavimą, atrasti naujus būdus, siekiant bendrų tikslų tikslų. ***Remiama veikla:*** • smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimo iniciatyvos, organizuojant bendrus darbo procesus, kuriant bendrą infrastruktūrą (pvz., ūkininkų turgelių įrengimas, amatų centrų, apjungiančių individualius amatininkus, kūrimas ir kt.), užtikrinant regioninių produktų rinkodarą; • smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimo iniciatyvos, kūriant ir plėtojant turizmui bei vietos gyventojams svarbias paslaugas (pvz., turizmo klasterių kūrimas, paslaugų centrų steigimas ir pan.), užtikrinant regioninių paslaugų rinkodarą. Priemonė skirta **darbo vietoms kurti**. Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendintas 1 vietos projektas ir bus sukurta 1 darbo vieta.
9.1.15.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.15.1	*pelno*	☒
9.1.15.2.	*ne pelno*	☐
9.1.16.	Tinkami paramos gavėjai	Šalčininkų rajone registruoti ir veiklą VVG teritorijoje vykdantys viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys: kaimo bendruomenės, smulkių ekonominės veiklos vykdytojų asociacijos, kitos nevyriausybinės organizacijos.
9.1.17.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijoje veikiantys smulkūs ekonominės veiklos vykdytojai, kaimo gyventojai.
9.1.18.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai turi atitikti numatytus priemonės tikslus ir remiamas veiklas. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos LKP 2014-2020 m. programos 8.1.2. punkte (kai taikoma). ***Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams:*** 1. parama teikiama esant ne mažiau nei 2 partneriams; 2. vietos projektas kuria naujas darbo vietas; 3. pareiškėjas su paramos paraiška turi pateikti verslo planą; 4. užtikrintas projekto tęstinumas – pagrįstos sukurtų darbo vietų išlaikymo galimybės, pagrįsti įgytos įrangos, sukurtos

		infrastruktūros priežiūros, komunalinių išlaidų apmokėjimo šaltiniai po projekto įgyvendinimo (*vertinama pagal paraiškoje ir verslo plane pateiktą informaciją).*
9.1.19.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti ***atrankos kriterijus*** pagal jiems suteiktą balų sistemą: *1. Didesnis sukurtų naujų darbo vietų skaičius;* *2. Pareiškėjas numato įgyvendinti projektą partnerystėje su kitų sektorių atstovais (pvz. bendruomenė su savivaldybe, NVO su verslu ir pan.).*
9.1.20.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (EUR)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 50 922,4 €
9.1.21.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų
9.2. VPS priemonės, turinčios veiklos sritis		
9.2.1.	**VPS prioritetas Nr. I. DARBINIO UŽIMTUMO KAIME DIDINIMAS, VERSLUMO SKATINIMAS**	
9.2.2.	**VPS priemonė „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-6)**	
9.2.3.	***VPS priemonės tikslas****: Skatinti krašto verslo inovacijas, kuriant naujus ne žemės ūkio verslus ir didinant esamų verslų ekonominį gyvybingumą. Gerinti gyvenimo kokybę kaime ir didinti socialinę įtrauktį, kuriant naujas darbo vietas bei užtikrinti papildomus pajamų šaltinius*	
9.2.4.	**1 veiklos sritis**	***„Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti “ (kodas LEADER-19.2-6.2)***
9.2.4.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Veiklos sritimi siekiama ne žemės ūkio veiklų radimąsi kaimo vietovėse, didinant kaimo gyventojų ekonominės veiklos įvairovę, užtikrinant alternatyvius pajamų šaltinius. Remiant verslo pradžią taip pat siekiama didinti jaunų žmonių galimybes dalyvauti darbo rinkoje ir tokiu būdu motyvuoti juos kurtis kaime. ***Remiama veikla:*** • parama teikiama fizinių asmenų ir naujai susikūrusių privačių juridinių asmenų ne žemės ūkio ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse; • pagal veiklos sritį parama teikiama įvairiai ekonominei ne žemės ūkio veiklai, apimančiai produktų gamybą, apdorojimą, perdirbimą, įvairių paslaugų teikimą, įskaitant paslaugas žemės ūkiui. Parama neteikiama žemės ūkio, miškų ūkio, žuvininkystės sektorių veikloms. Taip pat parama neteikiama saulės, vėjo ir vandens energijos gamybai. Veiklos sritis **skirta darbo vietoms kurti**. Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendinti 6 vietos projektai ir bus sukurtos 6 darbo vietos.
9.2.4.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.4.2.1.	*pelno*	☒

9.2.4.2.2.	*ne pelno*	☐
9.2.4.3.	Tinkami paramos gavėjai	• fiziniai asmenys, gyvenamąją vietą deklaravę Šalčininkų rajone ir planuojantys veiklą vykdyti VVG teritorijoje; • naujai susikūrę privatūs juridiniai asmenys (įsteigti paramos paraiškos pateikimo metais arba ataskaitiniais metais), įregistruoti Šalčininkų rajone ir planuojantys veiklą vykdyti VVG teritorijoje bei atitinkantys labai mažai, mažai įmonei keliamus reikalavimus.
9.2.4.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Šalčininkų rajone registruoti / gyvenamąją vietą deklaravę ir VVG teritorijoje planuojantys veiklą vykdyti: • fiziniai asmenys; • naujai susikūrę privatūs juridiniai asmenys, atitinkantys labai mažai, mažai įmonei keliamus reikalavimus.
9.2.4.5.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai turi atitikti numatytus priemonės tikslus, taip pat veiklos srities tikslus ir remiamas veiklas. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos LKP 2014-2020 m. programos 8.1.2. punkte (kai taikoma). ***Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams:*** 1. vietos projektas kuria naujas darbo vietas; 2. pareiškėjas iki paramos sutarties pasirašymo turi įsteigti naują įmonę arba įregistruoti individualią veiklą pagal individualios veiklos pažymą; 3. paramos paraiškoje įsipareigota, kad projekto veikla atitiks darnaus vystymo reikalavimus ir neturės neigiamo poveikio aplinkai; 4. pareiškėjas su paramos paraiška turi pateikti verslo planą.
9.2.4.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti ***atrankos kriterijus*** pagal jiems suteiktą balų sistemą: *1. Didesnis sukurtų naujų darbo vietų skaičius;* *2. Pareiškėjas (fizinis asmuo arba įmonės steigėjas) jaunas iki 40 m. asmuo;* *3. Pareiškėjas (fizinis asmuo arba įmonės steigėjas) turi profesinį, aukštesnįjį arba aukštąjį išsilavinimą projekto metu kuriamo verslo arba vadybos srityje.*
9.2.4.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (EUR)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 32 000,00 €
9.2.4.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų arba iki 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai pareiškėjas atitinka labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, nurodytus Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (taikoma juridiniams asmenims) ir Europos Komisijos 2003 m. gegužės 3 d. rekomendacijoje Nr.2003/361/EC dėl labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės apibrėžimo (taikoma fiziniams asmenims).
9.2.5.	**2 veiklos sritis**	***„Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ (kodas LEADER-19.2-6.4)***

9.2.5.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Veiklos sritis skirta smulkių kaimo verslo subjektų ekonominio aktyvumo ir konkurencingumo didinimui, siekiant skatinti inovacijų diegimą, mažinti atotrūkį tarp miesto ir kaimo, kurti naujas ir išlaikyti esamas darbo vietas kaimuose. ***Remiama veikla:*** • paramos turi būti prašoma ilgiau nei 1 m. vykdomai ekonominei veiklai plėtoti; • pagal veiklos sritį parama teikiama įvairiai ekonominei ne žemės ūkio veiklai, apimančiai produktų gamybą, apdorojimą, perdirbimą, įvairių paslaugų teikimą. Parama neteikiama žemės ūkio, miškų ūkio, žuvininkystės sektorių veikloms. Taip pat parama neteikiama saulės, vėjo ir vandens energijos gamybai. Veiklos sritis **skirta darbo vietoms kurti**. Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendinti 5 vietos projektai ir bus sukurta ne mažiau 10 darbo vietų.
9.2.5.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.5.2.1.	*pelno*	☒
9.2.5.2.2.	*ne pelno*	☐
9.2.5.3.	Tinkami paramos gavėjai	Ne trumpiau, negu 1 metus ekonominę veiklą vykdantys fiziniai asmenys ir privatūs juridiniais asmenys, atitinkantys labai mažai ir mažai įmonei keliamus reikalavimus, registruoti (gyvenamąją vietą deklaravę) Šalčininkų rajone ir veiklą vykdantys VVG teritorijoje.
9.2.5.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Fiziniai asmenys ir privatūs juridiniais asmenys, užsiimantys ne žemės ūkio veikla ir atitinkantys labai mažai ir mažai įmonei keliamus reikalavimus.
9.2.5.5.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai turi atitikti numatytus priemonės tikslus, taip pat veiklos srities tikslus ir remiamas veiklas. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos LKP 2014-2020 m.programos 8.1.2. punkte (kai taikoma). ***Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams:*** 1. vietos projektas kuria naujas darbo vietas; 2. pareiškėjas ekonominę veiklą VVG teritorijoje vykdo ne trumpiau, negu 1 metus; 3. paramos paraiškoje įsipareigota, kad projekto veikla atitiks darnaus vystymo reikalavimus ir neturės neigiamo poveikio aplinkai; 4. pareiškėjas su paramos paraiška turi pateikti verslo planą.
9.2.5.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti ***atrankos kriterijus*** pagal jiems suteiktą balų sistemą***:*** *1. Didesnis sukurtų naujų darbo vietų skaičius;*

		2. Pareiškėjas (fizinis asmuo arba įmonės steigėjas) turi profesinį, aukštesnįjį arba aukštąjį išsilavinimą projekto metu kuriamo verslo arba vadybos srityje; *3. Projektu numatomos diegti inovacijos VVG teritorijos arba rajono lygmeniu (inovatyvumas suprantamas, vadovaujantis LKP 2014–2020 m. programos investicinių priemonių projektų inovatyvumo vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. 3D-918).*
9.2.5.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (EUR)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 100 000,00 €
9.2.5.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų arba iki 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai pareiškėjas atitinka labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, nurodytus Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (taikoma juridiniams asmenims) ir Europos Komisijos 2003 m. gegužės 3 d. rekomendacijoje Nr.2003/361/EC dėl labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės apibrėžimo (taikoma fiziniams asmenims).
9.2.6.	**VPS priemonė „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-5)**	
9.2.7.	***VPS priemonės tikslas:*** *Stiprinti ekonominį kaimiškųjų vietovių potencialą, užtikrinti inovacijų diegimą, remiant žemės ūkio ir su juo susijusių naujų verslų pradžią bei didinant esamų verslų konkurencingumą.*	
9.2.8.	**1 veiklos sritis**	***„Parama žemės ūkio ir su juo susijusių verslų pradžiai“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-5.1)***
9.2.8.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Veiklos sritimi siekiama skatinti naujų žemės ūkio veiklų ir žemės ūkio produktų apdorojimo bei perdirbimo verslų kūrimąsi kaimo vietovėse, tokiu būdu didinant žemės ūkio ir su juo susijusių ekonominių veiklų įvairovę, užtikrinant papildomus kaimo gyventojų pajamų šaltinius. Remiant žemės ūkio ir su juo susijusių verslų pradžią, taip pat siekiama didinti jaunų žmonių galimybes dalyvauti darbo rinkoje ir tokiu būdu motyvuoti juos kurtis kaime. ***Remiama veikla:*** • parama teikiama fizinių asmenų, naujai įsiregistravusių smulkių ūkininkų ir naujai susikūrusių privačių juridinių asmenų žemės ūkio ir su juo susijusios ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse; • pagal veiklos sritį parama teikiama įvairiai žemės ūkio (ypač naujoviškai, mažiau vietovėje populiariai) veiklai, apimančiai žemės ūkio produktų gamybą, apdorojimą ir perdirbimą. Veiklos sritis **skirta darbo vietoms kurti**. Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendinti 6 vietos projektai ir bus sukurtos 6 darbo vietos.
9.2.8.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	

9.2.8.2.1.	*pelno*	☒
9.2.8.2.2.	*ne pelno*	☐
9.2.8.3.	Tinkami paramos gavėjai	• fiziniai asmenys, gyvenamąją vietą deklaravę Šalčininkų rajone ir planuojantys veiklą vykdyti VVG teritorijoje; • naujai susikūrę privatūs juridiniai asmenys (įsteigti paramos paraiškos pateikimo metais arba ataskaitiniais metais), registruoti Šalčininkų rajone ir planuojantys veiklą vykdyti VVG teritorijoje; • veiklą pradedantys smulkūs ir vidutiniai ūkininkai (įregistruoti paramos paraiškos pateikimo metais arba ataskaitiniais metais), registruoti Šalčininkų rajone ir planuojantys veiklą vykdyti VVG teritorijoje.
9.2.8.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Šalčininkų rajone registruoti (gyvenamąją vietą deklaravę) ir VVG teritorijoje planuojantys veiklą vykdyti: • fiziniai asmenys; • naujai susikūrę privatūs juridiniai asmenys, atitinkantys labai mažai, mažai ir vidutinei įmonei keliamus reikalavimus; • veiklą pradedantys smulkūs ir vidutiniai ūkininkai.
9.2.8.5.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai turi atitikti numatytus priemonės tikslus, taip pat veiklos srities tikslus ir remiamas veiklas. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos LKP 2014-2020 m. programos 8.1.2. punkte (kai taikoma). ***Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams:*** 1. vietos projektas kuria naujas darbo vietas; 2. pareiškėjas iki paramos sutarties pasirašymo turi įsteigti naują įmonę / įsiregistruoti ūkininku / įregistruoti individualią veiklą pagal individualios veiklos pažymą; 3. paramos paraiškoje įsipareigota, kad projekto veikla atitiks darnaus vystymo reikalavimus ir neturės neigiamo poveikio aplinkai; 4. pareiškėjas su paramos paraiška turi pateikti verslo planą.
9.2.8.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti ***atrankos kriterijus*** pagal jiems suteiktą balų sistemą***:*** *1. Didesnis sukurtų naujų darbo vietų skaičius;* *2. Pareiškėjas (įmonės ar ūkio steigėjas) jaunas iki 40 metų žmogus;* *3. Pareiškėjas (įmonės ar ūkio steigėjas) turi žemės ūkio srities aukštąjį arba profesinį išsilavinimą.*
9.2.8.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (EUR)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 32 000,00 €
9.2.8.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų arba iki 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai pareiškėjas atitinka labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, nurodytus Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme

		(taikoma juridiniams asmenims) ir Europos Komisijos 2003 m. gegužės 3 d. rekomendacijoje Nr.2003/361/EC dėl labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės apibrėžimo (taikoma fiziniams asmenims).
9.2.9.	**2 veiklos sritis**	***„Parama žemės ūkio ir su juo susijusių verslų plėtrai“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-5.2)***
9.2.9.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Veiklos sritimi siekiama didinti žemės ūkio ir su juo susijusių verslų konkurencingumą bei ekonominį gyvybingumą, užtikrinti inovacijų diegimą. Numatoma remti smulkius ūkininkus ir labai mažas, mažas bei vidutines verslo įmones, užsiimančias žemės ūkio veikla, žemės ūkio produktų apdorojimu ir perdirbimu, siekiant paskatinti jų plėtrą ***Remiama veikla:*** • parama teikiama VVG teritorijoje veikiančių smulkių ūkininkų ir privačių juridinių asmenų žemės ūkio ir su juo susijusios ekonominės veiklos plėtrai kaimo vietovėse; • pagal veiklos sritį parama teikiama įvairiai žemės ūkio (ypač naujoviškai, mažiau vietovėje populiariai) veiklai apimančiai žemės ūkio produktų gamybą, apdorojimą ir perdirbimą. Veiklos sritis **skirta darbo vietoms kurti**. Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendinti 3 vietos projektai ir bus sukurtos 6 darbo vietos.
9.2.9.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.9.2.1.	*pelno*	☒
9.2.9.2.2.	*ne pelno*	☐
9.2.9.3.	Tinkami paramos gavėjai	Ne trumpiau, negu 1 metus ekonominę veiklą vykdantys privatūs juridiniais asmenys, atitinkantys labai mažai, mažai ir vidutinei įmonei keliamus reikalavimus; smulkūs ir vidutiniai ūkininkai, registruoti Šalčininkų rajone ir veiklą vykdantys VVG teritorijoje.
9.2.9.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Šalčininkų r. registruoti ir VVG teritorijoje veiklą vykdantys privatūs juridiniai asmenys, užsiimantys žemės ūkio ir su juo susijusia veikla ir atitinkantys labai mažai, mažai ir vidutinei įmonei keliamus reikalavimus; smulkūs bei vidutiniai ūkininkai.
9.2.9.5.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai, teikiami pagal šią veiklos sritį, turi atitikti numatytus priemonės tikslus, taip pat veiklos srities tikslus ir remiamas veiklas. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos LKP 2014-2020 m. programos 8.1.2. punkte (kai taikoma). ***Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams:*** 1. vietos projektas kuria naujas darbo vietas;

		2. pareiškėjas veiklą VVG teritorijoje vykdo ne trumpiau, negu 1 metus; 3. paramos paraiškoje įsipareigota, kad projekto veikla atitiks darnaus vystymo reikalavimus ir neturės neigiamo poveikio aplinkai; 4. pareiškėjas su paramos paraiška turi pateikti verslo planą.
9.2.9.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti ***atrankos kriterijus*** pagal jiems suteiktą balų sistemą***:*** *1. Didesnis sukurtų naujų darbo vietų skaičius;* *2. Pareiškėjo dydis pagal juridinį statusą:* *2.1. Labai maža arba maža įmonė / smulkus ūkininkas;* *2.2. Vidutinė įmonė / vidutinis ūkininkas.* *3. Pareiškėjas numato diegti inovacijas (inovatyvumas suprantamas vadovaujantis LKP 2014–2020 m. programos investicinių priemonių projektų inovatyvumo vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. 3D-918).*
9.2.9.7.	Didžiausia paramos suma projektui (EUR)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 90 000,00 €
9.2.9.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų arba iki 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai pareiškėjas atitinka labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, nurodytus Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (taikoma juridiniams asmenims) ir Europos Komisijos 2003 m. gegužės 3 d. rekomendacijoje Nr.2003/361/EC dėl labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės apibrėžimo (taikoma fiziniams asmenims).
9.2.15.	**VPS PRIORITETAS NR. II. KAIMO GYVENTOJŲ INICIATYVŲ SKATINIMAS, BENDRUOMENIŠKAI SVARBIOS VEIKLOS RĖMIMAS**	
9.2.16.	**VPS priemonė „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-7)**	
9.2.17.	***VPS priemonės tikslas:*** *Ugdyti socialinį, kultūrinį, pilietinį kaimo gyventojų potencialą, skatinant kaimo gyventojų interesus atstovaujančių organizacijų bendradarbiavimą, sprendžiant vietos problemas.*	
9.2.18.	**1 veiklos sritis**	***„Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-7.1)***
9.2.18.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Veiklos sritimi siekiama skatinti vietos iniciatyvas bei partnerystę, burti gyventojus bendrai socialinei, kultūrinei, pilietinei veiklai, spendžiant vietovei aktualias problemas, stiprinant bendruomeniškumą. Skatinamos iniciatyvos, skirtos ugdyti vietos bendruomenės žmogiškuosius ir institucinius gebėjimus įgyvendinti socialinės partnerystės ir solidarumo principus. Remiami viešieji pelno nesiekiantys vietos projektai, nesusiję su investicijomis į nekilnojamąjį turtą. ***Remiamos veiklos:***

		• parama kaimo gyventojų pažintinėms, patirties perėmimo-perdavimo, kultūros tradicijų puoselėjimo iniciatyvoms; • parama partnerystės ir bendruomeniškumo stiprinimo veikloms, įvairių socialinių-demografinių grupių atstovų (senjorų, jaunų šeimų ir kt.) interesų grupių kūrimui ir veiklai; • parama sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio propagavimui; • parama socialinėms pilietinėms iniciatyvoms, nukreiptos į aplinkosaugos gerinimą, socialinio saugumo didinimą, socialiai pažeidžiamų grupių integraciją. Veiklos sritis **nekurianti darbo vietų**. Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendinti 4 vietos projektai.
9.2.18.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.18.2.1	*pelno*	☐
9.2.18.2.2	*ne pelno*	☒
9.2.18.3.	Tinkami paramos gavėjai	Šalčininkų rajone registruoti ir VVG teritorijoje veiklą vykdantys viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys: kaimo bendruomenės, jaunimo ir kitos nevyriausybinės organizacijos, viešosios įstaigos, kurių viena iš steigėjų nėra savivaldybė.
9.2.18.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	• projekto įgyvendinimo teritorijos gyventojai; • sunkumus patiriančių, socialiai pažeidžiamų grupių atstovai.
9.2.18.5.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai turi atitikti numatytus priemonės tikslus, taip pat veiklos srities tikslus ir remiamas veiklas. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos LKP 2014-2020 m. programos 8.1.2. punkte (kai taikoma). ***Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams:*** 1. vietos projektas įgyvendinamas VVG teritorijos kaimo vietovėje; 2. parama teikiama esant ne mažiau nei 2 partneriams; 3. pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta veikla (-omis) *(vertinama pagal pareiškėjo steigimo dokumentų duomenis)*.
9.2.18.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti ***atrankos kriterijus*** pagal jiems suteiktą balų sistemą:

		1. Pareiškėjas numato įgyvendinti projektą partnerystėje su kitų sektorių atstovais (pvz. bendruomenė su savivaldybe, NVO su verslu ir pan.); *2. Į projekto veiklas numatyta įtraukti sunkumus patiriančių, socialiai pažeidžiamų grupių atstovus.*
9.2.18.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (EUR)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 6 000,0 €
9.2.18.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų
9.2.19.	**2 veiklos sritis**	***„Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-7.2)***
9.2.19.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Veiklos sritis yra investicinio pobūdžio, skirta viešųjų erdvių ir pastatų, kuriuose vykdoma socialinė, kultūrinė kaimo gyventojų ir bendruomenių veikla, atnaujinimui ir įrengimui. Veiklos sritimi numatoma sudaryti geresnes sąlygas įvairioms kaimo gyventojų grupėms, kaimo bendruomenių organizacijoms plėtoti savo veiklą. Viešųjų erdvių ir infrastruktūros atnaujinimo ir įrengimo poreikis Šalčininkų rajone nemaža dalimi buvo patenkintas 2007-2013 m. finansavimo laikotarpiu. Todėl, siekiant efektyviai panaudoti paramos lėšas, skatinamos investicijos, tenkinančios ne atskirų vietovių poreikius, o skirtos sukurti kelias kaimo vietoves apimančią infrastruktūrą, kai, pavyzdžiui, kelių kaimų bendruomenės įsirengia vienus bendruomenių namus ar sukuria bendrą poilsio erdvę. ***Remiamos veiklos:*** – viešųjų, poilsio erdvių, bendruomenės namų, įvairių gyventojų grupių rinkimosi ir veiklos vykdymo vietų įrengimas, atnaujinimas ar pritaikymas. Veiklos sritis **nekurianti darbo vietų**. Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendinti 3 vietos projektai.
9.2.19.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.19.2.1	*pelno*	☐
9.2.19.2.2	*ne pelno*	☒
9.2.19.3.	Tinkami paramos gavėjai	• Šalčininkų rajone registruoti ir VVG teritorijoje veiklą vykdantys viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys: kaimo bendruomenės, jaunimo ir kitos nevyriausybinės organizacijos, viešosios įstaigos; • Šalčininkų rajono savivaldybės administracija ir jos įstaigos.
9.2.19.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	VVG teritorijos gyventojai, jų interesus atstovaujančios organizacijos.

9.2.19.5.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai turi atitikti numatytus priemonės tikslus ir remiamas veiklas. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos LKP 2014-2020 m. programos 8.1.2. punkte (kai taikoma). ***Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams:*** 1. vietos projektas įgyvendinamas kaimo vietovėje; 2. pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta veikla (-omis); 3. užtikrintas projekto tęstinumas – VP paraiškoje aiškiai pagrįsti sukurtos infrastruktūros priežiūros, komunalinių išlaidų apmokėjimo šaltiniai po projekto įgyvendinimo (*vertinama pagal paraiškoje pateiktą informaciją)*.
9.2.19.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti balų sistemą ir ***atrankos kriterijus:*** *1. Projektą teikia kaimo bendruomenė ar kita kaimo gyventojų interesus atstovaujanti organizacija;* *2. Projektas įgyvendinamas kelių kaimo bendruomenių ar kitų kaimo gyventojų interesus atstovaujančių organizacijų partnerystėje.*
9.2.19.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (EUR)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 140 000,00 €
9.2.19.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų
9.2.20.	**VPS priemonė „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-8)**	
9.2.21.	***VPS priemonės tikslas:*** *mažinti jaunimo išvykimą iš kaimo, kuriant jauniems žmonės patrauklią gyventi aplinką, užtikrinti didesnes saviraiškos galimybes, aktyviau įtraukiant jaunimą į socialinį, kultūrinį bendruomenės gyvenimą*	
9.2.22.	**1 veiklos sritis**	***„Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-8.1)***
9.2.22.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Veiklos sritis skirta aktyvinti kaimo jaunimą, paskatinti jį imtis bendrų iniciatyvų, siekiant padidinti socialinės, kultūrinės, pilietinės saviraiškos galimybes ir motyvuoti jaunimą likti gyventi kaime. Skatinamos jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvos, skirtos ugdyti socialinės partnerystės ir solidarumo principus. Remiami viešieji projektai, nesusiję su investicijomis į nekilnojamąjį turtą. ***Remiama veikla:*** • parama jaunimo pažintinėms, patirties perėmimo-perdavimo, kultūros tradicijų puoselėjimo iniciatyvoms; • parama jaunimo interesų grupių kūrimui ir veiklai;

		• parama sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio propagavimui; • parama socialinėms pilietinėms iniciatyvoms, nukreiptos į aplinkosaugos gerinimą, socialinio saugumo didinimą, socialiai pažeidžiamų grupių integraciją. Veiklos sritis **darbo vietų nekuria**. Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendinti 4 vietos projektai.
9.2.22.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.22.2.1	*pelno*	☐
9.2.22.2.2	*ne pelno*	☒
9.2.22.3.	Tinkami paramos gavėjai	Šalčininkų rajone registruoti ir VVG teritorijoje veiklą vykdantys viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys: kaimo bendruomenės, jaunimo ir kitos nevyriausybinės organizacijos, viešosios įstaigos, kurių vienas iš steigėjų nėra savivaldybė.
9.2.22.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	VVG teritorijos jaunimas
9.2.22.5.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai turi atitikti numatytus priemonės tikslus, taip pat veiklos srities tikslus ir remiamas veiklas. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos LKP 2014-2020 m. programos 8.1.2. punkte (kai taikoma). ***Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams:*** 1. vietos projektas įgyvendinamas VVG teritorijos kaimo vietovėje; 2. pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta veikla (-omis).
9.2.22.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti balų sistemą ir ***atrankos kriterijus:*** *1. Pareiškėjas jaunimo organizacija;* *2. Projektas įgyvendinamas kelių kaimo bendruomenių ar jaunimo organizacijų partnerystėje;*
9.2.22.7.	Didžiausia paramos suma projektui (EUR)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 5 000,00 €
9.2.22.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų
9.2.23.	**2 veiklos sritis**	***„Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-8.2)***
9.2.23.1.	Veiklos srities apibūdinimas	

		Veiklos sritimi numatoma gerinti jaunimo laisvalaikio galimybes, siekiant mažinti miesto ir kaimo atotrūkį, skatinti jaunimą likti gyventi kaime. Veiklos sritis yra investicinio pobūdžio, skirta viešųjų erdvių ir patalpų, kuriuose vykdoma kaimo jaunimo kultūrinė, socialinė, laisvalaikio ir kt. veikla, atnaujinimui ir įrengimui. Viešųjų jaunimui skirtų erdvių ir patalpų atnaujinimo bei įrengimo poreikis Šalčininkų rajone nemaža dalimi buvo patenkintas 2007-2013 m. finansavimo laikotarpiu. Todėl, siekiant efektyviai panaudoti paramos lėšas, skatinamos investicijos, tenkinančios ne pavienių vietovių poreikius, o skirtos sukurti kelias kaimo vietoves apimančią infrastruktūrą, kai, pavyzdžiui, kelių kaimų bendruomenės ar jaunimo organizacijos įsirengia bendrą stadioną. ***Remiama veikla:*** • jaunimui patrauklių laisvalaikio užimtumo galimybių sudarymas, įrengiant tam skirtas patalpas ir (arba) erdves. Veiklos sritis **darbo vietų nekuria**. Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendinti 2 vietos projektai.
9.2.23.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.23.2.1	*pelno*	☐
9.2.23.2.2	*ne pelno*	☒
9.2.23.3.	Tinkami paramos gavėjai	Šalčininkų rajone registruoti ir veiklą vykdantys VVG teritorijoje viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys: kaimo bendruomenės, jaunimo ir kitos nevyriausybinės organizacijos, viešosios įstaigos kurių vienas iš steigėjų nėra savivaldybė.
9.2.23.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	VVG teritorijos jaunimas
9.2.23.5.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai turi atitikti numatytus priemonės tikslus, taip pat veiklos srities tikslus ir remiamas veiklas. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos LKP 2014-2020 m. programos 8.1.2. punkte (kai taikoma). ***Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams:*** 1. vietos projektas įgyvendinamas kaimo vietovėje; 2. pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta veikla (-omis); 3. užtikrintas projekto tęstinumas – pagrįsti sukurtos infrastruktūros priežiūros, komunalinių išlaidų apmokėjimo šaltiniai po projekto įgyvendinimo.
9.2.23.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti balų sistemą ir ***atrankos kriterijus:***

		1. Pareiškėjas jaunimo organizacija; *2. Projektas įgyvendinamas kelių kaimo bendruomenių ar jaunimo organizacijų partnerystėje.*
9.2.23.7.	Didžiausia paramos suma projektui (EUR)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 35 000,00 €
9.2.23.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų

10. VPS įgyvendinimo veiksmų planas		
	Planuojami veiksmai	**Sąsaja su VPS ir priemonėmis**
10.2.	**2016 m.**	
10.2.1.	***Susiję su VPS įgyvendinimu:*** Pasirengimas I Kvietimui teikti vietos projektų paraiškas (dokumentacijos, t.y. bendrųjų ir specialiųjų taisyklių, vidaus tvarkų, paraiškos formų ir pan. rengimas ir derinimas su NMA). VPS administravimo veiksmai: metinio VPS administravimo išlaidų poreikio pagrindimo aprašo parengimas, avanso mokėjimo prašymo parengimas ir teikimas Agentūrai, metinio viešųjų pirkimų organizavimo grafiko parengimas ir patvirtinimas, prekių, paslaugų ar darbų, susijusių su VPS įgyvendinimo administravimu, viešųjų pirkimų organizavimas, metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos rengimas.	**I kvietimas**. II prioriteto „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“, „ Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“, „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“
10.2.2.	***Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:*** Informacijos apie VPS sklaida, VVG viešumo didinimas, teikiant informaciją apie VVG veiklą, organizuojant VVG ir vietos gyventojų, potencialių pareiškėjų susitikimus, bendrus renginius. Informavimas apie I Kvietimo vietos projektams keliamus reikalavimus. Darbas su vietos pareiškėjais, planuojančiais teikti vietos projektų paraiškas pagal I Kvietimą.	**I kvietimas**. II prioriteto „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“, „ Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“, „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“ **II kvietimas.** I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, I prioriteto priemonės: „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“, „NVO socialinio verslo kūrimas“, „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“; II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo

		laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“.
10.3.	**2017 m.**	
10.3.1.	***Susiję su VPS įgyvendinimu:*** I Kvietimo teikti vietos projektų paraiškas paskelbimas. I Kvietimo vietos projektų įvertinimas ir finansuojamų VP tvirtinimas. Pasirengimas II Kvietimui teikti vietos projektų paraiškas (dokumentacijos, t.y. bendrųjų ir specialiųjų taisyklių, vidaus tvarkų, paraiškos formų ir pan. rengimas ir derinimas su NMA). Pasirengimas II kvietimui teikti vietos projektų paraiškas . VPS administravimo veiksmai: metinio VPS administravimo išlaidų poreikio pagrindimo aprašo parengimas, metinio viešųjų pirkimų organizavimo grafiko parengimas ir patvirtinimas, prekių, paslaugų ar darbų, susijusių su VPS įgyvendinimo administravimu, viešųjų pirkimų organizavimas, tarpinio mokėjimo prašymo parengimas ir teikimas Agentūrai, metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos rengimas.	**I kvietimas**. II prioriteto „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“, „ Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“, „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“ **II kvietimas.** II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“.
10.3.2.	***Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:*** Visuomenės informavimas apie patvirtintus I Kvietimo projektus. Pasirengimas II Kvietimui: gyventojų ir verslo įmonių aktyvinimas, pagalba generuojant vietos projektų idėjas. Informacijos apie VPS ir jos įgyvendinimą sklaida, VVG viešumo didinimas, teikiant informaciją apie VVG veiklą, organizuojant VVG ir vietos gyventojų, organizacijų atstovų, esamų bei potencialių pareiškėjų susitikimus, konsultacijas, bendrus renginius.	**I kvietimas**. II prioriteto „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“, „ Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“, „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“ **II kvietimas.** II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“.

	I Kvietimo VP pareiškėjų konsultavimas dėl VP įgyvendinimo ir administravimo. Informavimas apie II Kvietimo vietos projektams keliamus reikalavimus, darbas su vietos pareiškėjais, planuojančiais teikti vietos projektų paraiškas pagal II Kvietimą, padedant generuoti vietos projektų idėjas, pagalba rengiant VP paraiškas.	
10.4.	**2018 m.**	
10.4.1.	***Susiję su VPS įgyvendinimu:*** I Kvietimo vietos projektų sutarčių pasirašymas. II Kvietimo paskelbimas. I Kvietimo ir II Kvietimo vietos projektų administravimas. Pasirengimas III, IV ir VKvietimui teikti vietos projektų paraiškas (dokumentacijos, t.y. bendrųjų ir specialiųjų taisyklių, vidaus tvarkų, paraiškos formų ir pan. rengimas ir derinimas su NMA). III Kvietimo teikti vietos projektų paraiškas paskelbimas. III Kvietimo vietos projektų vertinimas, finansuojamų VP tvirtinimas. Sutarčių pasirašymas. I Kvietimo VP įgyvendinimo rezultatų apibendrinimas. IV Kvietimo teikti vietos projektų paraiškas paskelbimas. IV Kvietimo vietos projektų vertinimas, finansuojamų VP tvirtinimas. Sutarčių pasirašymas. V Kvietimo teikti vietos projektų paraiškas paskelbimas. V Kvietimo vietos projektų vertinimas, finansuojamų VP tvirtinimas. VPS administravimo veiksmai: metinio VPS administravimo išlaidų poreikio pagrindimo aprašo	**I kvietimas**. II prioriteto „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“, „ Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“, „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“ **II kvietimas.** II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“. **III kvietimas.** I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, I prioriteto priemonės: „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“, „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“; **IV kvietimas.** II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo

	parengimas, metinio viešųjų pirkimų organizavimo grafiko parengimas ir patvirtinimas, prekių, paslaugų ar darbų, susijusių su VPS įgyvendinimo administravimu viešųjų pirkimų organizavimas, tarpinio mokėjimo prašymo parengimas ir teikimas Agentūrai, metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos rengimas.	laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“. V kvietimas. I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, „NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas“, II prioriteto „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“.
10.4.2.	***Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:*** Pasirengimas III, IV, V Kvietimui: gyventojų ir verslo įmonių aktyvinimas, pagalba generuojant vietos projektų idėjas. Informacijos apie VPS, VVG viešumo didinimas, teikiant informaciją apie VVG veiklą, organizuojant VVG ir vietos gyventojų, organizacijų atstovų, esamų bei potencialių pareiškėjų susitikimus, konsultacijas, bendrus renginius. Informacijos sklaida apie VPS įgyvendinimo eigą, pateikiant įgyvendintų I Kvietimo VP geros praktikos pavyzdžius bei nesekmes. II Kvietimo rezultatų viešinimas. I Kvietimo ir II Kvietimo VP pareiškėjų konsultavimas dėl VP įgyvendinimo ir administravimo. Informavimas apie III Kvietimo vietos projektams keliamus reikalavimus, darbas su vietos pareiškėjais, planuojančiais teikti vietos projektų paraiškas pagal III Kvietimą, padedant generuoti vietos projektų idėjas, pagalba rengiant VP paraiškas. Visuomenės informavimas apie patvirtintus III Kvietimo projektus, pasirašytas sutartis.	**I kvietimas**. II prioriteto „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“, „ Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“, „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“ **II kvietimas.** II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“. **III kvietimas.** I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, I prioriteto priemonės: „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“, „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“; **IV kvietimas.** II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo

	Informacijos sklaida apie VPS įgyvendinimo eigą, pateikiant įgyvendintų I Kvietimo VP geros praktikos pavyzdžius bei nesėkmes. Pasirengimas IV ir V Kvietimui: gyventojų ir verslo įmonių aktyvinimas, pagalba generuojant vietos projektų idėjas. Visuomenės informavimas apie patvirtintus IV Kvietimo projektus, pasirašytas sutartis. Visuomenės informavimas apie patvirtintus V Kvietimo projektus.	laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“. V kvietimas. I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, „NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas“, II prioriteto „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“.
10.5.	**2019 m.**	
10.5.1.	***Susiję su VPS įgyvendinimu:*** IV ir V Kvietimų vietos projektų sutarčių pasirašymo tęsimas. II Kvietimo ir III Kvietimo vietos projektų administravimas. Pasirengimas VI Kvietimui teikti vietos projektų paraiškas (dokumentacijos, t.y. bendrųjų ir specialiųjų taisyklių, vidaus tvarkų, paraiškos formų ir pan. rengimas ir derinimas su NMA). VI Kvietimo teikti vietos projektų paraiškas paskelbimas. II Kvietimo VP įgyvendinimo rezultatų apibendrinimas. VI Kvietimo teikti vietos projektų paraiškas paskelbimas. VPS administravimo veiksmai: metinio VPS administravimo išlaidų poreikio pagrindimo aprašo parengimas, metinio viešųjų pirkimų organizavimo grafiko parengimas ir patvirtinimas, prekių, paslaugų ar darbų, susijusių su VPS įgyvendinimo administravimu viešųjų	**II kvietimas.** II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“. **III kvietimas.** I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, I prioriteto priemonės: „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“, „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“; **IV kvietimas.** II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“. V kvietimas. I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, „NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas“,

	pirkimų organizavimas, tarpinio mokėjimo prašymo parengimas ir teikimas Agentūrai, metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos rengimas.	II prioriteto „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“. VI kvietimas I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas“,
10.5.2.	***Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:*** Informacijos apie VPS ir jos įgyvendinimą sklaida, VVG veiklos viešumo didinimas, teikiant informaciją, organizuojant VVG ir vietos gyventojų, organizacijų atstovų, esamų bei potencialių pareiškėjų susitikimus, konsultacijas, bendrus renginius. Informavimas apie VI Kvietimo vietos projektams keliamus reikalavimus, darbas su vietos pareiškėjais, planuojančiais teikti vietos projektų paraiškas pagal VI Kvietimą, padedant generuoti vietos projektų idėjas, pagalba rengiant VP paraiškas III Kvietimo ir IV Kvietimo VP pareiškėjų konsultavimas dėl VP įgyvendinimo ir administravimo. Visuomenės informavimas apie patvirtintus V Kvietimo projektus, pasirašytas sutartis. Informacijos sklaida apie VPS įgyvendinimo eigą, pateikiant įgyvendintų I irII Kvietimo VP geros praktikos pavyzdžius bei nesėkmes.	**II kvietimas.** II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“. **III kvietimas.** I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, I prioriteto priemonės: „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“, „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“; **IV kvietimas.** II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“. V kvietimas. I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, „NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas“, II prioriteto „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio

		užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“. VI kvietimas I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas“,
10.6.	**2020 m.**	
10.6.1.	***Susiję su VPS įgyvendinimu:*** III VI Kvietimų vietos projektų administravimas. I-IV Kvietimų rezultatų įvertinimas. III Kvietimo VP įgyvendinimo rezultatų apibendrinimas. VII Kvietimo dokumentacijos paruošimas. VII Kvietimo paskelbimas. VPS administravimo veiksmai: metinio VPS administravimo išlaidų poreikio pagrindimo aprašo parengimas, metinio viešųjų pirkimų organizavimo grafiko parengimas ir patvirtinimas, prekių, paslaugų ar darbų, susijusių su VPS įgyvendinimo administravimu viešųjų pirkimų organizavimas, tarpinio mokėjimo prašymo parengimas ir teikimas Agentūrai, metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos rengimas, tarpinio VPS įgyvendinimo vertinimo ataskaitos rengimas.	**II kvietimas.** II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“. **III kvietimas.** I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, I prioriteto priemonės: „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“, „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“; **IV kvietimas.** II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“. V kvietimas. I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, „NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas“, II prioriteto „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“.

		VI kvietimas I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas“, **VII kvietimas (papildomas).** I prioriteto priemonės: „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“, „NVO socialinio verslo kūrimas” ir „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“. II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ ir „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“.
10.6.2.	***Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:*** Informacijos apie VPS ir jos įgyvendinimą sklaida, VVG veiklos viešumo didinimas, teikiant informaciją, organizuojant VVG ir vietos gyventojų, organizacijų atstovų, esamų bei potencialių pareiškėjų susitikimus, konsultacijas, bendrus renginius. III ir VI Kvietimo VP pareiškėjų konsultavimas dėl VP įgyvendinimo ir administravimo. Informavimas apie VI Kvietimo vietos projektams keliamus reikalavimus, darbas su vietos pareiškėjais, planuojančiais teikti vietos projektų paraiškas pagal VI Kvietimą, padedant generuoti vietos projektų idėjas, pagalba rengiant VP paraiškas. Informacijos sklaida apie VPS įgyvendinimo eigą, įgyvendintų III Kvietimo VP geros praktikos pavyzdžius bei nesėkmes. Informavimas apie VII Kvietimo vietos projektams keliamus reikalavimus, darbas su vietos pareiškėjais, planuojančiais teikti vietos projektų paraiškas pagal VII Kvietimą, padedant generuoti vietos projektų idėjas, pagalba rengiant VP paraiškas	**II kvietimas.** II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“. **III kvietimas.** I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, I prioriteto priemonės: „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“, „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“; **IV kvietimas.** II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“. V kvietimas. I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, „NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas“, II prioriteto „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio

		užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“. VI kvietimas I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas“, **VII kvietimas (papildomas).** I prioriteto priemonės: „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“, „NVO socialinio verslo kūrimas” ir „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“. II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ ir „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“.
10.7.	**2021 m.**	
10.7.1.	***Susiję su VPS įgyvendinimu:*** VII Kvietimo vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas. Sutarčių pasirašymas IV ir VI Kvietimo vietos projektų administravimas. IV Kvietimo VP įgyvendinimo rezultatų apibendrinimas. VPS administravimo veiksmai: metinio VPS administravimo išlaidų poreikio pagrindimo aprašo parengimas, metinio viešųjų pirkimų organizavimo grafiko parengimas ir patvirtinimas, prekių, paslaugų ar darbų, susijusių su VPS įgyvendinimo administravimu viešųjų pirkimų organizavimas, tarpinio mokėjimo prašymo parengimas ir teikimas Agentūrai, metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos rengimas,	**IV kvietimas.** II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“. V kvietimas. I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, „NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas“, II prioriteto „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“. VI kvietimas I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas“,

		VII kvietimas (papildomas). I prioriteto priemonės: „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“, „NVO socialinio verslo kūrimas” ir „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“. II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ ir „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“.
10.7.2.	***Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:*** Informacijos apie VPS ir jos įgyvendinimą sklaida, VVG veiklos viešumo didinimas, teikiant informaciją, organizuojant VVG ir vietos gyventojų, organizacijų atstovų, VP pareiškėjų susitikimus, konsultacijas, bendrus renginius. Visuomenės informavimas apie patvirtintus VII Kvietimo projektus, pasirašytas sutartis. IV - VI Kvietimo VP pareiškėjų konsultavimas dėl VP įgyvendinimo ir administravimo. Informacijos sklaida apie VPS įgyvendinimo eigą, pateikiant įgyvendintų IV Kvietimo VP geros praktikos pavyzdžius bei nesėkmes.	**IV kvietimas.** II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“. V kvietimas. I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, „NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas“, II prioriteto „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“. VI kvietimas I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas“, **VII kvietimas (papildomas).** I prioriteto priemonės: „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“, „NVO socialinio verslo kūrimas” ir „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“. II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ ir „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“.

10.8.	**2022 m.**	
10.8.1.	***Susiję su VPS įgyvendinimu:*** V-VII Kvietimų vietos projektų administravimas.	V kvietimas. I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, „NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas“, II prioriteto „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“. VI kvietimas I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas“, **VII kvietimas (papildomas).** I prioriteto priemonės: „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“, „NVO socialinio verslo kūrimas” ir „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“. II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ ir „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“.
10.8.2.	***Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:*** Informacijos apie VPS ir jos įgyvendinimą sklaida, VVG veiklos viešumo didinimas, teikiant informaciją, organizuojant VVG ir vietos gyventojų, organizacijų atstovų, VP pareiškėjų susitikimus, bendrus renginius. VII Kvietimo VP pareiškėjų konsultavimas dėl VP įgyvendinimo ir administravimo. VPS administravimo veiksmai: metinio VPS administravimo išlaidų poreikio pagrindimo aprašo parengimas, metinio viešųjų pirkimų organizavimo grafiko parengimas ir patvirtinimas, prekių, paslaugų ar darbų, susijusių su VPS įgyvendinimo administravimu viešųjų	V kvietimas. I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, „NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas“, II prioriteto „Kaimo gyventojų iniciatyvų skatinimas, bendruomeniškai svarbios veiklos rėmimas“ priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ veiklos sritis „Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“ ir priemonės „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“ veiklos sritis „Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“. VI kvietimas I prioriteto „Darbinio užimtumo kaime didinimas, verslumo skatinimas“ priemonė „NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas“, **VII kvietimas (papildomas).**

	pirkimų organizavimas, tarpinio mokėjimo prašymo parengimas ir teikimas Agentūrai, metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos rengimas,	I prioriteto priemonės: „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“, „NVO socialinio verslo kūrimas” ir „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“. II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ ir „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“.
10.9.	**2023 m.**	
10.9.1.	***Susiję su VPS įgyvendinimu:*** VII Kvietimo vietos projektų administravimas. VII Kvietimo VP įgyvendinimo rezultatų apibendrinimas. VPS įgyvendinimo rezultatų apibendrinimas. VPS administravimo veiksmai: metinio VPS administravimo išlaidų poreikio pagrindimo aprašo parengimas, metinio viešųjų pirkimų organizavimo grafiko parengimas ir patvirtinimas, prekių, paslaugų ar darbų, susijusių su VPS įgyvendinimo administravimu viešųjų pirkimų organizavimas, galutinio mokėjimo prašymo parengimas ir teikimas Agentūrai, metinės ir galutinės VPS įgyvendinimo ataskaitų rengimas,	**VII kvietimas (papildomas).** I prioriteto priemonės: „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“, „NVO socialinio verslo kūrimas” ir „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“. II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ ir „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“.
10.9.2.	***Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:*** VVG viešumo didinimas, teikiant informaciją apie VVG veiklą, organizuojant VVG ir vietos gyventojų, organizacijų atstovų bendrus renginius. VII Kvietimo VP pareiškėjų konsultavimas dėl VP įgyvendinimo ir administravimo. Informacijos sklaida apie VPS įgyvendinimo rezultatus, pateikiant įgyvendintų I-VII Kvietimo VP geros praktikos pavyzdžius bei nesekmes.	**VII kvietimas (papildomas).** I prioriteto priemonės: „Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra“, „Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra“, „NVO socialinio verslo kūrimas” ir „Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“. II prioriteto priemonės „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas“ ir „Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos gerinimas“.

<table>
<tr><th colspan="6">11. VPS finansinis planas</th></tr>
<tr><td rowspan="5">11.1.</td><td colspan="5">VPS finansinis planas pagal prioritetus:</td></tr>
<tr><td>Prioriteto Nr.</td><td colspan="2">VPS prioriteto pavadinimas</td><td>Planuojama paramos lėšų suma (Eur)</td><td>Planuojama lėšų (proc.)</td></tr>
<tr><td>I</td><td colspan="2">DARBINIO UŽIMTUMO KAIME DIDINIMAS, VERSLUMO SKATINIMAS</td><td>1 604 922,40</td><td>75,03</td></tr>
<tr><td>II</td><td colspan="2">KAIMO GYVENTOJŲ INICIATYVŲ SKATINIMAS, BENDRUOMENIŠKAI SVARBIOS VEIKLOS RĖMIMAS</td><td>534 000,00</td><td>24,97</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">Iš viso:</td><td>2 138 922,40</td><td>Iš viso: 100</td></tr>
<tr><td rowspan="10">11.2.</td><td colspan="5">VPS finansinis planas pagal priemones:</td></tr>
<tr><td colspan="2">VPS priemonės pavadinimas</td><td>VPS prioriteto Nr., kuriam priskiriama priemonė</td><td>VPS priemonės kodas</td><td>Planuojama lėšų suma (Eur)</td><td>Planuojama lėšų (proc.)</td></tr>
<tr><td>11.2.1.</td><td colspan="2">Ne žemės ūkio verslų kūrimas ir plėtra</td><td>I</td><td>LEADER-19.2-6</td><td>692 000,00</td><td>32,35</td></tr>
<tr><td>11.2.2.</td><td colspan="2">Žemės ūkio ir su juo susijusių verslų kūrimas ir plėtra</td><td>I</td><td>LEADER-19.2-SAVA-5</td><td>462 000,00</td><td>21,60</td></tr>
<tr><td>11.2.3.</td><td colspan="2">NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas</td><td>I</td><td>LEADER-19.2-SAVA-1</td><td>400 000,00</td><td>18,70</td></tr>
<tr><td>11.2.4.</td><td colspan="2">Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti</td><td>I</td><td>LEADER-19.2-SAVA-6</td><td>50 922,40</td><td>2,38</td></tr>
<tr><td>11.2.5.</td><td colspan="2">Bendruomenių iniciatyvų skatinimas</td><td>II</td><td>LEADER-19.2- SAVA-7</td><td>444 000,00</td><td>20,76</td></tr>
<tr><td>11.2.6.</td><td colspan="2">Jaunimo laisvalaikio užimtumo ir socialinės integracijos didinimas</td><td>II</td><td>LEADER-19.2-SAVA-8</td><td>90 000,00</td><td>4,21</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2"></td><td></td><td>Iš viso:</td><td>2 138 922,40</td><td>Iš viso: 100 (nuo vietos projektams įgyvendinti planuojamos sumos)</td></tr>
</table>

11.3.	**VPS administravimo išlaidų finansinis planas:**									
	VPS administravimo išlaidų (KPP kodas 19.4) kategorijos	**Planuojama lėšų (Eur)**				**Planuojama lėšų (proc.)**				
11.3.1.	VVG veiklos išlaidos	401 048,25				**75**				
11.3.2.	VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo išlaidos	133 682,75				**25**				
11.3.3.	**Iš viso:**	534 731,00				100 visos VVG administravimui planuojamos sumos arba **20 proc. visos VPS įgyvendinti skirtos sumos**				
11.4.	**Indikatyvus VPS lėšų poreikis pagal metus:**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**Iš viso:**
11.4.1.	Planuojamas lėšų poreikis vietos projektams pagal VPS finansuoti pagal metus (proc. nuo vietos projektams numatytos sumos)	**0**	**0**	**5**	**50**	**18**	**17**	**7**	**3**	**100**
11.4.2.	Planuojamas lėšų poreikis VPS administravimo išlaidoms pagal metus (proc. nuo VPS administravimui numatytos sumos)	**9,5**	**11,7**	**14,3**	**14,8**	**14,1**	**12,8**	**12,8**	**10**	**100**
11.5.	Planuojami papildomi VPS finansavimo šaltiniai	Pagrindimas								

12. VPS įgyvendinimo rodikliai										
12.1. VPS pasiekimų produkto (*anglų k. „output“*) rodikliai										
Eil. Nr.	**VPS įgyvendinimo rodiklių pavadinimas**	**ESIF teminiai tikslai**								**Iš viso:**
		1	**10**	**3**	**3**	**5-6**	**4**	**8**	**9**	**2**
		EŽŪFKP prioritetai ir tikslinės sritys								
		1A	**1C**	**2B**	**3A**	**4A**	**5C**	**6A**	**6B**	**6C**
12.1.1.	**Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.):**									**38**
12.1.1.1.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė NVO, skaičius (vnt.)	**1**	**-**	**-**	**1**	**-**	**-**	**3**	**11**	**-**	**16**
12.1.1.2.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė vietos valdžios institucija (savivaldybė) arba valstybės institucija / organizacija, skaičius (vnt.)		**-**	**-**		**-**	**-**		**2**	**-**	**2**
12.1.1.3.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė MVĮ, skaičius (vnt.)		**-**	**-**	**3**	**-**	**-**	**5**		**-**	**8**
12.1.1.4.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė fiziniai asmenys, skaičius (vnt.):		**-**	**-**	**6**	**-**	**-**	**6**		**-**	**12**

12.1.1.4.1	*iš jų iki 40 m.*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*iš viso:**6***	*moterų:**3*** *vyrų: **3***
12.1.1.4.2	*iš jų daugiau kaip 40 m.*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*iš viso:**6***	*moterų:**3*** *vyrų: **3***
12.1.1.5.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė 12.1.1.1–12.1.1.5 papunkčiuose neišvardyti asmenys, skaič. (vnt.)											
12.1.2.	**Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-**6.2 *„Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti“*											
12.1.2.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	6-	-	-	**6**	
12.1.3.	**Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-**6.4 *„Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“*											
12.1.3.1	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)				-			5			**5**	
12.1.4.	**Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-SAVA-5.1** *„Parama žemės ūkio ir su juo susijusių verslų pradžiai“*											
12.1.4.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)				6			-			**6**	
12.1.5.	**Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-SAVA-5.2** *„Parama žemės ūkio ir su juo susijusių verslų plėtrai“*											
12.1.5.1	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)				3			-			**3**	
12.1.6.	**Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-1** *„NVO socialinio verslo kūrimas“*											
12.1.6.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	4	-	**4**	
12.1.7.	**Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-6** *„Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, įgyvendinant veiklą, skirtą vietos rinkoms plėtoti“*											
12.1.7.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	1	-	-	-	-	-	-	-	-	**1**	
12.1.8.	**Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2- SAVA-7.2.** *„Bendruomenių veiklai svarbių viešųjų erdvių įrengimas“*											
12.1.8.1	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)								**3**		**3**	
12.1.8.2	VVG teritorijos gyventojų, gaunančių naudą dėl pagerintos infrastruktūros, skaičius (vnt.)								**900**		**900**	
12.1.9.	**Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-SAVA-7.1** *„Parama bendruomenių socialinės partnerystės iniciatyvoms“*											
12.1.9.1	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)								**4**		**4**	
12.1.10.	**Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-SAVA-8.1** *„Parama socialinėms, kultūrinėms jaunimo bendradarbiavimo iniciatyvoms“*											
12.1.10.1	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)								**4**		**4**	
12.1.11.	**Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-SAVA-8.2** *„Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybių kūrimas“*											
12.1.11.1	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)								**2**		**2**	
12.1.11.2	VVG teritorijos gyventojų, gaunančių naudą dėl pagerintos infrastruktūros, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	**180**	-	**140**	

12.2. VPS pasiekimų tikslo rodikliai (*anglų k. „target“*) rodikliai											
12.2.1. Vietos projektų įgyvendinimas											
		1A	**1C**	**2B**	**3A**	**4A**	**5C**	**6A**	**6B**	**6C**	
12.2.1.1.	Sukurtų naujų darbo vietų (naujų etatų) skaičius įgyvendinus vietos projektus (vnt.)	**1**	**-**	**-**	**12**	**-**	**-**	**16**	**8**	**-**	**37**
12.2.2.2.	Išlaikytų darbo vietų (etatų) skaičius įgyvendinus vietos projektus (vnt.)										
12.2.2. VPS administravimas											
12.2.2.1.	Sukurtų naujų darbo vietų skaičius VVG administracijoje, vykdant VPS administravimo veiklą (vnt.)	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**1**	**-**	**1**
12.2.2.2.	Išlaikytų darbo vietų skaičius VVG administracijoje, vykdant VPS administravimo veiklą (vnt.)	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**4**	**-**	**4**

13. VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėsena		
13.1.	**VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos funkcijos pagal subjektus**	
13.1.1.	VVG nariai	***Vietos veiklos grupės narių funkcijos:*** – dalyvauja ir balsuoja Asociacijos susirinkimuose; – teikia pasiūlymus Asociacijos veiklai gerinti; – nustato Asociacijos valdybos narių skaičių; – renka ir atšaukia Asociacijos valdybos narius, Asociacijos pirmininką; – pirmininko teikimu skiria pirmininko pavaduotoją; – tvirtina Asociacijos metinę finansinę atskaitomybę ir veiklos ataskaitą; – tvirtina parengtą VPS / jos pakeitimus; – priima sprendimą dėl Asociacijos pertvarkymo ir pabaigos
13.1.2.	VVG valdymo organo nariai	***VVG Valdybos funkcijos:*** – šaukia visuotinius narių susirinkimus; – rengia ir tvirtina Asociacijos vidaus dokumentus; – tvirtina dokumentų ir kitos informacijos apie Asociacijos veiklą pateikimo nariams tvarką; – priima sprendimus dėl Asociacijos valdymo struktūros ir pareigybių; – priima į darbą ir atleidžia darbuotojus; – prima sprendimą dėl Asociacijos pirmininko įdarbinimo, nustato jam atlyginimą, darbo sutartį su pirmininkų pasirašo valdybos pirmininkas arba jo įgaliotas asmuo; – svarsto, tvirtina bei pateikia Susirinkimui aprobuoti Asociacijos veiklos programą; – įgyvendina Susirinkimo aprobuotą Asociacijos veiklos programą, vykdo kitus Susirinkimo priimtus sprendimus; – nustato Asociacijos finansinės veiklos vidaus kontrolės tvarką, išklauso ir įvertina revizoriaus (auditoriaus) patikrinimo rezultatus, imasi priemonių revizoriaus (auditoriaus) nustatytiems trūkumams ir pažeidimams pašalinti; – vykdo iš dalies ar visiškai Asociacijos lėšomis finansuojamų projektų atranką (priima galutinį sprendimą); – organizuoja viešos informacijos paskelbimą.
13.1.3.	VPS administravimo vadovas	***Administravimo vadovas turi vykdyti šias funkcijas:*** – sudaro ir vykdo VPS įgyvendinimo planą, siūlo priemones numatytiems strategijos tikslams pasiekti;

		– dalyvauja konsultacijose, mokymuose, seminaruose, susitikimuose dėl strategijos įgyvendinimo tobulinimo ir derinimo; – nuolat seka visus projekto įgyvendinimo aspektus, rengia pranešimus apie numatomas arba esamas problemas ir vėlavimus vietos projektų rengime ir jų įgyvendinime; – užtikrina terminų laikymąsi strategijos įgyvendinimo laikotarpiu, laiku teikiamų dokumentų ir duomenų teisingumą; – teikia informacinę, konsultacinę ir metodinę pagalbą vietos projektų rengėjams; – palaiko ryšius su NMA, ŽŪM, ŽŪR, VVG tinklu, su rajono savivalda, bendruomenėmis, su įvairiomis organizacijomis, verslininkais, rėmėjais; – inicijuoja ir rengia kitus projektus, kurie padės kurti patrauklią aplinką gyventi ir dirbti kaimo vietovėse, didinant gyventojų užimtumą, skatinant bendruomenių verslumą; – nagrinėja organizacijų ir kitų asmenų prašymus, pareiškimus, pasiūlymus, skundus ir nustatyta tvarka teikia atsakymus, kiek leidžia jo kompetencija; – ruošia medžiagą Vietos veiklos grupės visuotiniams ir valdybos susirinkimams, vykdo VVG valdybos pavedimus.
13.1.4.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	***Finansininkas turi vykdyti šias funkcijas:*** – organizuoja finansinę ir buhalterinę apskaitą ir kontroliuoja, kad ataskaitiniai duomenys būtų teisingi ir savalaikiai pateikti finansų bei statistikos organams; – veda tarpusavio atsiskaitymą su įmonėmis ir organizacijomis; – užtikrina finansinių-ūkinių operacijų teisėtumą, tinkamą dokumentų įforminimą; – apskaito visas pinigines, materialines vertybės bei ilgalaikį turtą, laiku ir teisingai fiksuoja buhalterinės apskaitos operacijas; – užtikrina, kad laiku būtų atsiskaitoma su visomis valstybinėmis institucijomis; – tikrina visus buhalterinius dokumentus ir sudaro metines, ketvirtines, mėnesines apyskaitas; – užtikrina, kad laiku ir teisingai būtų apskaičiuojamas ir išmokamas darbo užmokestis; – laikosi strategijos plano įgyvendinimo, rengia ir teikia informacinę, konsultacinę ir metodinę pagalbą Vietos projektų rengėjams finansiniais klausimais; – pildo ir teikia VVG mokėjimo prašymus; – priima ataskaitas iš Vietos projektų vykdytojų; – pildo vietos veiklos grupės projekto ataskaitas; – tikrina Vietos projektų mokėjimo prašymus; – perduoda mokėjimo prašymus Agentūros KDTS; – parengia Vietos projektų įgyvendinimo sutartis ir susitarimus dėl sutarčių pakeitimo.

13.1.5.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.1.5.1.	VPS administratorius (-iai)	***Administratorius turi vykdyti šias funkcijas:*** – Užtikrina administracinę biuro veiklą: – organizuoja vidaus dokumentų apyvartą (dalykinis susirašinėjimas); – aprūpina kanceliarinėmis prekėmis, eksploatacinėmis medžiagomis, sprendžia organizacinius klausimus; – organizuoja (ir derina su koordinuojančiomis institucijomis) viešuosius supaprastintus pirkimus taikant įprastą komercinę praktiką ir veda pirkimų žurnalą; – vykdo strategijos plano įgyvendinimą, rengia ir teikia konsultacinę ir metodinę pagalbą Vietos projektų rengėjams; – dalyvauja konsultacijose, mokymuose, seminaruose, susitikimuose dėl strategijos įgyvendinimo administravimo klausimais; – rengia įvairių taisyklių, tvarkų projektus reikalingus biuro veiklai (bendrąsias, specialiąsias taisykles vietos projektų paraiškų teikėjams, vietos projektų vykdytojų, mokėjimo prašymų administracinės atitikties vertinimo vidaus taisykles irk t. korekciją); – atsako už parengtų dokumentų ir duomenų teisingumą. – derina ir vertina Vietos projektų Viešųjų pirkimų procedūras ir dokumentaciją; – Vykdo vietos projektų patikras ir teikia projekto vadovui ataskaitas apie vietos projektų įgyvendinimą; – atlieka vietos projektų administracinį vertinimą; – administruoja ir įgyvendina tarptautinius, tarpregioninius ir kitus projektus; – viešina privalomą viešųjų pirkimų informaciją VVG internetiniame puslapyje; – vykdo administracijos vadovo pavedimus.
13.1.5.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas (-ai)	***Viešųjų ryšių specialistas turi vykdyti šias funkcijas:*** – organizuoja vidinį ir išorinį konsultavimą, viešina informaciją; – organizuoja paskaitas, seminarus, mokymus ir kitus renginius; – palaiko ryšius su visuomene. Atsakingas už vidinę ir išorinę komunikaciją su VVG grupės nariais, VVG teritorijoje esančiais kaimo gyventojais, vietos veiklos grupėmis ir kitais kaimo plėtros dalyviais; – renka, apdoroja ir platina informaciją, naudojant įvairias viešinimo priemones; – dirba su kaimo plėtros dalyviais ir tikslinėmis grupėmis: rajono politikų, savivaldybės administracijos ir jos įstaigų, nevyriausybinių organizacijų, privataus sektoriaus atstovų, ypač jaunimo, moterų ir socialiai pažeidžiamų gyventojų aktyvinimas, informavimas, konsultavimas, veiksmų derinimas; – dalyvauja konsultacijose, mokymuose, seminaruose, susitikimuose strategijos viešinimo klausimais; – administruoja VVG tinklalapį.

13.2.	**VVG darbuotojų gebėjimai įgyvendinti VPS**	
13.2.1.	VPS administravimo vadovas	Turėti aukštąjį išsilavinimą ir ne mažesnę nei 3 m. darbo patirtį projektų administravimo srityje; arba turėti ne mažesnę negu 5 m. darbo patirtį VPS įgyvendinimo srityje.
13.2.2.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	Turėti aukštąjį išsilavinimą buhalterinės apskaitos tvarkymo srityje ir ne mažesnę nei 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos ir (arba) finansų valdymo srityje; arba turėti ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos ir (arba) finansų valdymo srityje įgyvendinant VPS.
13.2.3.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.2.3.1.	VPS administratorius	Turėti aukštąjį išsilavinimą ir ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį projektų administravimo srityje; arba turėti ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį VPS administravimo srityje.
13.2.3.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas (*VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatintojas*)	Turėti aukštąjį išsilavinimą, taip pat turėti žinių LEADER metodo įgyvendinimo ir kitose kaimo plėtros politikos srityse; arba turėti ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį VPS administravimo srityje.
13.3.	**VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemos apibūdinimas**	
13.3.1.	Šalčininkų r. VVG Valdyba, siekdama sklandžiai ir efektyviai organizuoti savo darbą bei VPS įgyvendinimo valdymą ir stebėseną, priėmė tokias ***bendras darbo taisykles***: – VVG valdyba į susirinkimus renkasi ne rečiau nei 1 kartą per 3 mėn. – VVG valdybos susirinkimų metu išklausoma kiekvieno nuomonė, sprendimus stengiamasi priimti konsensuso būdu, išdiskutavus visus pasiūlymus. – VVG valdybos nariai nedalyvavę susirinkime supažindinami su priimtais sprendimais. – Siekiant išvengti interesų konflikto, kiekvienas VVG valdybos narys ir administracijos darbuotojas deklaruoja savo viešus ir privačius interesus. – Užtikrinant sprendimų skaidrumą, vietos projektų tvirtinimo metu VVG valdybos nariai, kurių interesai galimai susiję su svarstomu projektu, nuo vietos projekto svarstymo nusišalina. – PS įgyvendinimo metu (kas 3 m.) 1/3 VVG Valdybos narių keičiama, užtikrinant, kad pasikeis kiekvieną iš sektorių atstovaujantys valdybos nariai. – Kiekvienų metų pabaigoje VPS administravimo vadovas teikia VPS įgyvendinimo stebėsenos ataskaitas Valdybai ir visuotiniam VVG narių susirinkimui.	

	VPS įgyvendinimo vidaus valdymą ir stebėseną reglamentuoja įstatai. Juose apibrėžta kiekvieno valdymo organo funkcijos ir veiklos ribos. Vidinis VPS įgyvendinimo valdymas ir stebėsena atliekami trimis lygmenimis: VPS administracijos, VVG valdybos ir visuotinio VVG narių susirinkimo. Svarbiausias vaidmuo, užtikrinant VPS įgyvendinimo valdymą ir stebėseną, tenka VVG valdybai, kuri svarsto ir tvirtina VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos tvarką, jos pakeitimus, VPS įgyvendinimo ataskaitą bei VPS pakeitimus; priima sprendimą dėl VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupės sudarymo, jos sudėties keitimo. Vykdant reguliarią VPS įgyvendinimo stebėsenos priežiūrą tarp VVG valdybos posėdžių, pagrindinis vaidmuo teks *VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupei*, kurią VVG valdybos sprendimu sudarys paskirti VVG nariai ir VPS administracijos darbuotojai. VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupės sandarai keliami reikalavimai: VPS administracijos darbuotojai sudaro ne daugiau kaip trečdalį narių; atstovaujami pilietinės visuomenės, vietos valdžios ir verslo sektoriai. VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupė turės kompetenciją teikti pasiūlymus VVG valdybai dėl VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos tvarkos, jos keitimo. Taip pat VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupės nariai kartu su VPS administracijos darbuotojais vyks į vietos projektų patikras vietose, dalyvaus rengiant VPS įgyvendinimo stebėsenos ataskaitą ir VPS pakeitimų projektus. ***VPS įgyvendinimo valdymo ir sebėsenos vidaus sistemos apibūdinimas*** VPS įgyvendinimą organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja VPS administravimo vadovas. Administracijos vadovas organizuoja kitų VPS administracijos darbuotojų (administratorių, finansininko, viešųjų ryšių specialisto) darbą ir atsiskaito VVG valdybai. VVG valdyba, atsakinga už VPS įgyvendinimo rezultatus, atsiskaito Visuotiniam VVG narių susirinkimui, teikdama metines VPS įgyvendinimo ataskaitas, kurias parengia VPS administracija. Pagal VPS numatytą veiksmų planą, VPS administracija organizuoja VPS įgyvendinimą ir kontroliuoja jo eigą (vykdo sebėseną) taip: – Rengia VP kvietimų dokumentacijos projektus: bendrąsias ir specialiąsias taisykles, vidaus tvarkos aprašus. – Parengtą dokumentaciją teikia VVG valdybai, kuri ją įvertina ir teikia tikslinimui / pataisymui arba patvirtina. – Kvietimų teikti VP paraiškas dokumentuose apibrėžtais terminais skelbia vietos projektų atranką. – VPS administravimo vadovas paskiria VP vertintojus, kurie atlieka projektų administracinį, tinkamumo ir pirmumo vertinimą ir VP vertinimo ataskaitas teikia VVG valdybai. – VVG valdyba svarsto VP ir priima sprendimus dėl paramos jiems skyrimo, esant poreikiui, atlieka VP patikras vietoje. Informacija apie administracinės atitikties, tinkamumo skirti lėšas projektams įgyvendinti, pirmumo reikalavimus atitikusias VP paraiškas teikiama NMA. – VPS administracija parengia, pasirašo ir administruoja VP vykdymo sutartis.

	– VPS administracija konsultuoja VP pareiškėjus projektų įgyvendinimo klausimais, vykdo projektų eigos stebėseną, atlieka VP patikras vietoje, vertina vietos projektų ataskaitas. – VPS administracija vykdo įgyvendinamų vietos projektų viešųjų pirkimų kontrolę: priima VP mokėjimo prašymus, vykdo jų administracinį vertinimą ir teikia mokėjimo prašymus NMA. – VPS administracija, įgyvendindama VPS, laikosi VPS įgyvendinimo veiklos ir finansinio plano, apie jį atsiskaito VVG valdybai, visuotiniam susirinkimui ir NMA: – VPS administracija apie VPS įgyvendinimą atsiskaito VVG valdybai teikdama metines VPS įgyvendinimo ataskaitas. VVG valdyba, apsvarsčiusi ir patvirtinusi administracijos ataskaitą, šaukia visuotinį VVG narių susirinkimą, kuriam pristatoma metinė VPS įgyvendinimo ataskaita. Ataskaitoje VVG valdyba informuoja visuotinį susirinkimą apie VPS įgyvendinimo kontrolės ir patikrinimo rezultatus; – visuotinis susirinkimas įvertina ataskaitą ir priima vieną iš sprendimų: patvirtinti metinę VPS įgyvendinimo ataskaitą arba grąžinti ją VVG valdybai patikslinti, jeigu pateikta nepilna informacija arba kyla abejonių dėl pateiktos informacijos teisingumo. Tokiu atveju VVG valdyba (kartu su VPS administracija) patikslina metinę VPS įgyvendinimo ataskaitą ir teikia ją visuotiniam susirinkimui svarstyti iš naujo; – visuotinio VVG susirinkimo patvirtinta metinė VPS įgyvendinimo ataskaita teikiama NMA. – Papildomai kontrolei užtikrinti, VVG valdyba VPS įgyvendinimo eigoje organizuota audito patikrinimą. Valdyba, išklauso ir įvertina auditoriaus patikrinimo rezultatus, jeigu nustatomi trūkumai ar pažeidimai, VVG valdyba imasi priemonių nustatytiems trūkumams ar pažeidimams pašalinti. Audito išvados ir VVG valdybos priimti spendimai pristatomos VVG narių visuotiniam susirinkimui. – Esant poreikiui keisti VPS, VVG administracija teikia VPS keitimo projektinį pasiūlymą VVG valdybai ir, VVG valdybai pritarus, teikia VPS keitimo projektą svarstyti NMA. VPS įgyvendinimo stebėseną užtikrinanti informacija renkama tokiais būdais: – paramos gavėjų VPS administracijai teikiamos vietos projektų ataskaitos – reguliari, dokumentuota, apibendrinamoji informacija apie projektą (pažangos ir finansiniai rodikliai pagal loginės struktūros lentelę, veiklos planą ir biudžetą); – VP mokėjimo prašymai; – metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos; – VPS eigos apžvalgos ir aptarimai – VPS įgyvendinime dalyvaujančių subjektų susitikimai, kuriuose aptariama, kaip įgyvendinami VPS veiklos planai ir biudžetas, nustatomos einamosios problemos. ***Atsakomybės sistema, taikomą įgyvendinant VPS*** Pastebėjus ar nustačius VPS administracijos darbuotojų neteisėto veikimo arba neveikimo atvejus, VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupė kreipiasi į VVG valdybą dėl šių darbuotojų atsakomybės arba laikino nušalinimo nuo pareigų.

	Kita vertus, VVG valdyba, nustačiusi VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupės narių piktnaudžiavimo arba interesų konflikto atvejus, turės teisę priimti sprendimą dėl jų narystės suspendavimo arba nušalinimo. Iškilus VPS įgyvendinimo sunkumams (pvz., atsilikimas nuo VPS įgyvendinimo plano), į VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupę VVG valdybos sprendimu gali būti įtraukti papildomi nariai, atsakingi už sritis, kuriose susiduriama su sunkumais. Taip pat VVG valdybos sprendimu VPS administracija gali būti įpateigota parengti VVG valdybai svarstyti tarpinę, t.y. pusmetinė VPS įgyvendinimo ataskaitą. Detalesnė atsakomybės sistema, taikoma atskiriems VVG subjektams, dalyvaujantiems įgyvendinant VPS, bus aprašyta VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos tvarkoje.